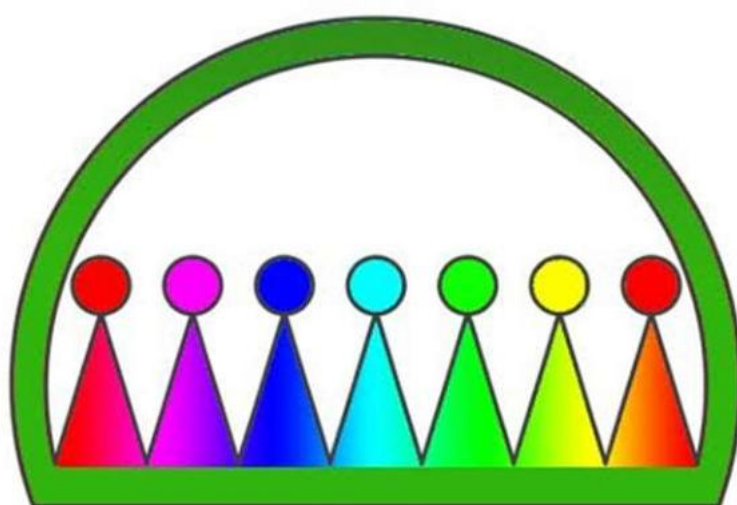

ZENGŐ PROGRAM

Zengő Óvoda És Konyha - Kindergarten und Küche Zengő

Helyi Pedagógiai Programja

**ZENGŐ ÓVODA
HOSSZÚHETÉNY**

Tartalom

Jogsabályok	6
1. Bevezető	7
Az óvoda bemutatása	7
<i>Programfejlesztés az óvodai nevelés kompetenciaterületén</i>	9
Helyzetkép	9
2. Gyermekképünk, Óvodaképünk	11
3. Nevelőmunkánk alapelvei	14
<i>Alapelveink</i>	15
4. Óvodai nevelésünk célja	22
<i>Részcélunk:</i>	22
5. Óvodai nevelésünk feladatai	24
5.1. Az egészséges életmód alakítása, gondozás, egészségnevelési- fejlesztési program	28
5.2. ÓVÓDAI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI FELADATOK	31
5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	44
5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	49
5.4. Szociálisan hátrányban levő, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatása.....	53
5.5. Tehetséggondozás, egyéni fejlesztés	54
<i>Tehetséggondozási feladatok</i>	56
5.6. Pedagógiai innováció.....	57
5.7. Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése, a gyermek megismerése, egyéni fejlesztése	58
<i>Német nemzetiségi csoportok</i>	58
6. Az óvodai élet megszervezésének elvei	62
6.1. Személyi feltételek	62
6.2. Az óvodai élet megszervezése.....	63

<i>Nevelőtestület együttműködése:</i>	64
<i>A továbbképzés elvei:</i>	64
<i>Beszoktatás elvei:</i>	66
<i>Napirend</i>	68
<i>Napirend elkészítésének irányelvei</i>	69
<i>Napirendünk időkerete</i>	70
<i>Hetirend elkészítésének irányelvei</i>	70
<i>Az óvoda csoportszerkezete</i>	70
<i>A csoportok kialakítását befolyásolják:</i>	70
6.3. Az óvoda tárgyi-dologi feltételei	71
7. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvónő feladatai	73
7.1. A játék	73
7.2. Verselés, mesélés	79
7.3. Ének, zene, népi játék, tánc.....	82
Kodály Zoltán	82
7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	85
<i>A fejlesztés várható eredménye:</i>	87
7.5. Mozgás.....	88
7.5.1. Mindennapos mozgás	90
7.6. A külső világ tevékeny megismerése.....	91
<i>A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése</i>	94
Munka jellegű tevékenységek	97
7.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás	100
A spontán tanulás alapvető színtere, közege, alapvető formája maga a játék. A tanulásnak és a játéknak ebben a korban még nagyon sok a közös vonása, pl.:.....	101
<i>Célunk, hogy a gyermek</i>	101
<i>Feladatunk, a fejlesztés tartalma:</i>	101

7.9. Hagományápolás	105
7.10. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	107
<i>A német nemzetiségi nyelv fejlődésének jellemzői az óvodáskor végére: .....</i>	<i>108</i>
<i>A kompetencia alapú óvodai programcsomag hozadéka .....</i>	<i>109</i>
<i>„...mindegy, hogy képességeid mekkorák, fő, hogy a tőled .....</i>	<i>109</i>
<i>Az óvodapedagógusok számára .....</i>	<i>110</i>
<i>„A pedagógus király lehet a gyerek birodalmában, ha nemcsak törvényeket .....</i>	<i>110</i>
<i>A fenntartó számára .....</i>	<i>111</i>
8. Gyermekvédelem, esélyegyenlőség	112
<i>Alapelvek: .....</i>	<i>117</i>
<i>Sikerkritériumok: .....</i>	<i>118</i>
<i>Sikerfeltételek: .....</i>	<i>118</i>
<i>A partneri kapcsolatok erősítése: .....</i>	<i>118</i>
<i>Az Intézkedési terv .....</i>	<i>122</i>
<i>Megvalósítás .....</i>	<i>122</i>
<i>Monitoring és nyilvánosság .....</i>	<i>123</i>
<i>Az intézkedési terv megvalósulásának nyomon követése .....</i>	<i>123</i>
<i>Konzultáció és visszacsatolás .....</i>	<i>123</i>
9. Minőségcélok, hosszú távú tervek	123
10. Együttműködés és kapcsolattartás.....	125
10.1. Hosszúhetény Községi Önkormányzat.....	126
10.2. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei	126
10.3. Hosszúhetényi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola.....	129
10.4. Orvos, védőnő	130
10.5. Pedagógiai szakszolgálatok.....	130
10.6. Német Nemzetiségi Önkormányzat	131

10.7. Egyház.....	131
11. A Pedagógiai Programmal kapcsolatos intézkedések	132
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	132

***„Szóljak bár az emberek vagy angyalok nyelvén
Ha szeretet nincs bennem,
Csak zengő érc vagyok vagy pengő cimbalom.
Legyen bár prófétáló tehetségem,
Ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt,
Legyen akkora hitem, hogy hegyeket mozgassak,
Ha szeretet nincs bennem,
Mít sem használ..”***

Szent Pál. I. Kor. 13.

Jogszabályok

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelete a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet
- 32/2012 (X.8.) Emmi rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rend. a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- A módosított Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet

Módosítva a törvényi változások miatt: 2025. 10. 28.

1. Bevezető

Az óvoda bemutatása

A Zengő Óvoda csodálatos természeti környezetben, a Zengő és a Hármas- hegy lábánál húzódó szalagszerű település közepén épült 1966-ban.

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen lakóhellyel vagy ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

Nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda vagyunk, mindkét nyelv, a nemzetiség nyelve és a magyar nyelv fejlesztését szolgáljuk. A gyermek joga, hogy nemzetiségi hovatartozásának megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül, a hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésén van. A két nyelv használatának arányát úgy határozzuk meg, hogy annak az óvodai nevelési év első hónapjában történő és az érintett gyermekek nyelvismerete vonatkozásában végzett felmérés adataira kell épülnie.

Komplex módon, projektekben, témahetekben gondolkodva az évszakok, jeles napok, ünnepek köré tervezzük tevékenységeinket, ápoljuk hagyományainkat.

Az óvodapedagógusok pedagógiai nézetei, értékrendje és módszertani szabadsága érvényesülésének, csak a gyermek érdekének védelme adhat megkötéseket.

A játék, a szabad játék, mint az óvodás gyermek elemi szükséglete, a gondozás, a munka jellegű tevékenységek, a tanulás egységes rendszert képeznek fejlesztő tevékenységünkben. A műveltség tartalmakat komplexen, a játékba integrált, tevékenységben megvalósuló tanulás élményének biztosításával közvetítjük. A játékos tanulás szervezeti kereteit és munkaformáit óvodapedagógusaink maguk választják meg, mindig a gyermek szükségleteit és a fejlesztés feladatait szem előtt tartva. Kreativitásra, önállóságra, választási lehetőségek biztosításával, döntések vállalására neveljük gyermekeinket, minden gyermeket individumnak tekintve, önmagához képest fejlesztve.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése esetén az óvoda pedagógiai programja a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységet, is tartalmazza.

Fontos feladatunk az egészség és a környezeti nevelés, a gyermekek egészségének megőrzése, védelme.

Szolgáltatásaink jól idomulnak programunkhoz, feladatainkhoz, melyeket felkészült szakemberek terveznek, irányítanak.

Gyermekközpontú, családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés jellemzi a szülővel való kapcsolattartást, együttműködést. Óvodánk nyitott feléjük. Bármikor betekintést nyerhetnek a csoportok életébe, jelen lehetnek ünnepeinken, aktív részesei lehetnek közös programjainknak.

A gyermekközpontúság mellett nevelőtestületünk a befogadó (inkluzív) szemléletet vallja magáénak.

Igyekszünk gyermekeink számára szeretetteljes, meleg, biztonságos, családi légkört biztosítani, mert tudjuk, hogy eredményt csak így érhetünk el.

Az interkulturális és multikulturális nevelés, mint módszer van jelen napi gyakorlatunkban.

Referencia intézményként a közoktatás fejlesztésének minősített bázisa lettünk **(rendszeresen, folyamatosan és differenciált kínálattal szolgáltatunk a hálózati tanulási folyamathoz mintát).**

Közreműködünk az intézmények nagyobb közössége számára szervezett szakmai műhelyek tartalmi kínálatának biztosításában és megvalósításában.

Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.

A mi óvodánk az alapfunkciókon kívül foglalkozik a nemzeti, etnikai kisebbség nevelésével, a sajátos nevelési igényű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésével és fejlesztésével, mindezen feladatok teljesítését a kompetencia alapú nevelés segítségével valósítjuk meg. Programunk célja, hogy a speciális szükségletű gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelés egészébe. Minden gyerek más, ezért e szemlélet és gyakorlat alapja a differenciálás, amely egyes esetekben részben az óvodapedagógus, részben más szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal egészül ki. Az alkotói, pedagógiai fejlesztőmunka lényege, hogy a gyermek alapvető jogán sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez. Ez a program speciális támogatást ad az óvodapedagógusnak, hogy megfelelő segítséget tudjon nyújtani minden kisgyereknek, függetlenül attól, hogy etnikai, kulturális és pszichofizikai állapotát tekintve a többséghez vagy a kisebbséghez tartozik-e a társadalomban.

Az óvodapedagógusaink szívükön viselik a **hagyományápolást, és a környezettudatos nevelést.** Olyan magatartásforma kialakítását kezdjük el az óvodában, amely a bioszféra állapotával és az emberi környezettel kapcsolatos tájékozottság kialakítására törekszik, a környezet iránti érzékenységre nevelésben, a későbbiekben pedig a tudatos felelősségvállalásban teljesedik ki (önálló intézményi innovációnk segítségével, mely a „Környezettudatos magatartás kialakításának programja”).

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Programfejlesztés az óvodai nevelés kompetenciaterületén

Napjainkban mind a hazai társadalom, mind az egyén számára rendkívül fontos a változó munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodás. Nem követhető már az a korábbi évtizedeket idéző modell, amikor a tanulási folyamat lezárult az iskolai tanulmányok befejezésével, és a megszerzett végzettség a nyugdíjba vonulásig kijelölte az egyén életpályáját, életútját. A jövőben szükségessé válhat – az életpálya-építés bármely szakaszában – a módosítás, új készségek és kompetenciák elsajátítása.

A XXI. század szellemiségének megfelelően a kompetencia, mint központi kategória hatja át az egész programot.

Az óvoda–iskola átmenet hosszú évek óta komoly pedagógiai – elvi és gyakorlati – problémakör.

Elvi, mert állandó kérdés, hogy melyik fél közelítsen a másikhoz, gyakorlati abban a tekintetben, hogy az átmenet milyen módon valósuljon meg. Az átmenetek rendszerének felállításával ez a programcsomag az óvoda részéről olyan lehetőségeket kínál – ez részben maga a kompetencia- alap –, amelyeket majdnem teljesen vagy kis átalakítással átvehetnek az iskolák. Az óvoda ily módon megteszi az átmenet megkönnyítéséhez vezető szemléleti és módszertani kezdő lépéseket.

Az integráció kérdésköre – bármennyire is más, mint az óvoda–iskola átmenet – e programban széles értelmezést kap, és ezért igen szorosan összefügg azzal. Elsősorban az **inklúzió alapuló szemléletről** van szó, amely azt a befogadó pedagógiát jelenti, amely szerint: „mindenki más, a teljesen »átlagos« gyerek is”, s a szemlélet a **differenciált, egyéni képességeken alapuló bánásmóddal** valósul meg a gyakorlatban.

Helyzetkép

Az óvodánk adatai:

Az óvoda elnevezése:	Zengő Óvoda és Konyha – Kindergarten und Küche Zengő
Az óvoda fenntartója:	Hosszúhetény Községi Önkormányzat
Az alapítás éve:	1980. 01. 01.
Az óvoda működési területe:	Hosszúhetény község
Az óvoda vezetője:	Czentner Erika
Az óvoda székhelye:	Hosszúhetény, Fő u. 173.
Az óvoda telephelye:	Hosszúhetény, Verseny u. 9.
Intézmény felépítése alapján:	önálló óvoda
Telefonszáma:	72/785-083, 30/4474855
E-mail címe:	hetenyiovoda@gmail.com
Honlap:	www.zengoovi.hu

Ellátandó alaptervékenységek az Alapító okirat alapján:

Alaptervékenység:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4. § 1. pontja szerint meghatározott óvodai nevelés ellátás.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 2. § 4. a.) pontja szerinti nemzetiségi feladatellátás. Formája: Német nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4. § 25. pontja szerinti sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése.

Gyermekétkeztetés, munkahelyi étkeztetés biztosítása a költségvetési szerv által üzemeltetett főzőkonyhák útján. Az intézmény székhelyén működő óvoda főzőkonyhája az intézménybe járó óvodások és munkavállalók részére biztosít étkezést. Az intézmény telephelyén működő iskola főzőkonyhája a Hosszúhetényi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolába járó tanulók részére biztosít étkezést.

Az 1997. évi XXXI. törvény 21. § (1) bekezdésének g) pontja szerinti szünidei gyermekétkeztetés a székhelyen és a telephelyen biztosított.

Államháztartási szakágazati besorolása:

851020 Óvodai nevelés, ellátás

Alaptervékenységek államháztartási szakfeladatrend szerinti besorolása:

091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai

2 091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásnak szakmai feladatai

3 091130 Nemzetiségi óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai

4 091140 Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai

5 096015 Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben

6 096025 Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben

7 104037 Intézményen kívüli gyermekétkeztetés

Alapfeladatának jogszabály szerinti megnevezése:

- óvodai nevelés, ellátás
- német nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda
- a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

Óvodai csoportok száma: hat (ebből három német nemzetiségi csoport)

2. Gyermekképünk, Óvodaképünk

Gyermekképünk

Óvodánk nevelőtestülete elkészítette pedagógiai programját:

az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesülnek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

- Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Az Alapprogram a gyermekkép megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásait veszi alapul. Ezek szerint: A gyermek fejlődő személyiség, amelyet a genetikai háttér, az érés sajátos szabályai, valamint a spontán és tervezett környezeti hatások – ideértve a spontán és tudatos nevelési befolyásokat is – együttesen alakítanak. E tényezők hatásaként a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyéneként változó fizikai és pszichikai szükségletei fejlődnek ki. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

- Célunk olyan gyermeki személyiség nevelése, aki érzelmekben gazdag, környezetében jól eligazodó, nyitott, érdeklődő, jó kapcsolatteremtő, különbözőségeket elfogadó, együttműködő, tud szeretni, felfedezni, csodálkozni.
- Célunk, a teljes óvodai közösség fejlesztése, a gyermeki személyiség szeretete, tiszteletben tartása, egyéni képességeken alapuló, differenciált fejlesztése – egyéni tulajdonságok tolerálásával.

Unser Bild vom Kind, und vom Kindergarten

- Jedes Kind ist einzigartig in seinem Aussehen, in seinen Fähigkeiten, in seinen Bedürfnissen, in seinem Denken, in seiner Entwicklung und in seinem Lernen.
- Das Kind trägt von Geburt an alles in sich, um sich zu entwickeln, zu entfalten und sein Leben aktiv zu gestalten. "Es ist Baumeister seiner selbst".
- Damit sich das Kind diesem individuellen Entwicklungsprozess öffnen kann, braucht es die Erfahrung von Angenommensein, Zuwendung und Geborgenheit. Es braucht seinen Freiraum und das Gefühl der Sicherheit. Es braucht Erwachsene und ein angemessenes Umfeld, um Vielfältige Anregungen und Erfahrungsmöglichkeiten geboten zu bekommen. Es braucht zu seiner Orientierung und zu seinem Schutz nachvollziehbare, sinnvolle Regeln und

Grenzen, die es in seinem Streben nach Weiterentwicklung unterstützen. Das Kind braucht Vorbilder, an denen es sich orientieren kann.

- Das Kind ist von Beginn an Forscher und Entdecker. Die Neugierde, die Begeisterungsfähigkeit, die Offenheit für alles Neue und sein Eigen-Sinn sind dabei seine treibenden Kräfte.
- Das Kind nimmt die Umwelt mit all seinen Sinnen wahr. Es wendet sich spontan, neugierig und interessiert den momentanen Gegebenheiten zu. Mit Hilfe der Sprache konstruiert das Kind seine eigene Welt.
- Das Kind ist lernfreudig und lernfähig. Es braucht unterschiedlich Zeit, etwas zu lernen und beim Lernen. Es hat zu unterschiedlichen Zeiten unterschiedliche Interessenschwerpunkte.
- Das Kind ist ein Gemeinschaftswesen. Es entwickelt sich im "du". Es braucht die Begegnung, den Austausch und die Auseinandersetzung mit anderen Kindern. Die Entwicklung zum Ich über das Du zum Wir wird dadurch möglich.
- Das Kind braucht Bezugspersonen, die es in seinem Beziehungs- und Werdegang begleiten und unterstützen, seine Persönlichkeit respektieren und seine Eigenart würdigen.
- Jedes Kind ist spielfreudig. Das Spiel ist das Tun und das Lernen im Vorschulalter.
- Vorschulzeit ist Spielzeit, und Spielzeit ist Bildungszeit.
- Das Kind hat einen großen Bewegungsdrang.
- Das Kind ist mutig und experimentierfreudig.
- Das Kind ist von sich aus glücklich. Es trägt Lebensfreude in sich.
- Das Kind ist mitteilungsfreudig. Es will seine Gedanken, Vorstellungen, Ideen und Emotionen ausdrücken, sie sprachlich mitteilen.

Óvodaképünk: a nyitott óvoda

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, az óvoda kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő –személyiség fejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

3. **Az óvodai nevelés célja** az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

4. Az **óvodai nevelésben alapelv**, hogy:

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;

c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

5. **Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:** a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

6. A **nemzetiséghez tartozó** gyermekek óvodai nevelése során fontos, hogy megőrizzük önazonosságukat, erősítsük nemzeti identitásukat, átadjuk a nemzetiségi hagyományokat, folytassuk a nyelvi nevelésüket, valamint lehetőséget biztosítsunk a multikulturális nevelésen alapuló integrációra.

7. A **hazájukat elhagyni kényszerülő családok** (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Nyitottak vagyunk, elsősorban a szülők felé, hiszen a szülőkkel kialakítandó új minőségi kapcsolatra, a velük való szoros együttműködésre építjük az óvodai nevelést.

1. A szülők betekintést nyerhetnek mindennapjainkba, rendezvényeink nyitottak számukra, szakmai támogatást adunk a gyermekük neveléséhez
2. alkalmazkodunk gyermekeink eltérő léthelyzetéhez
3. a családokkal közösen gazdagítjuk a gyermekek tapasztalatait
4. közvetítő szerepet vállalunk a családok és a speciális szolgáltató szociális ellátó intézmények között
5. közreműködünk az etnikai kisebbség kulturális értékeinek megőrzése érdekében
6. A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű családok esetében fel kell vállalnunk a családi nevelést pótló tevékenységet is.

A családi nevelés kiegészítésére törekszünk:

Szeretetteljes légkört kívánunk kialakítani, következetes fegyelemre neveléssel, különös tekintettel az egymás testi épségének óvására, a segítőkészség kialakítására, a toleráns magatartásra. Biztosítani kívánjuk az élmény-gazdag mindennapokat a gyermekek lelki, testi fejlődésének szem előtt tartásával. Társadalmi érzékenységük tudatos fejlesztésére törekszünk, felhasználva a drámapedagógia kínálta lehetőségeket is.

Fontos számunkra a környezettudatos magatartás kialakulásának segítése, a pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez való igazítása, és a szabad játék szerepének kihangsúlyozása. Az óvoda helyi pedagógiai programja a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság

pedagógiája iránti elkötelezettséget, előtérbe helyezi a helyi értékek megismerését, védelmét és megőrzését.

3. Nevelőmunkánk alapelvei

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (a továbbiakban: Alapprogram) a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;
- b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;
- c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések, mivel az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.

Az óvoda nevelőtestülete elkészíti pedagógiai programját: vagy átvész és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe kell venni

- a) a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda nemzetiségi nevelést végez; A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

b) a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játékra;
- tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Alapelveink

- A gyermek személyiségének tiszteletben tartása, szeretete, megbecsülése, elfogadása.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést. Olyan nyitott és rugalmas rendszerben fejlődhessen, mely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz; fejlődési üteméhez. Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.
- Az óvodás korú gyerekek az élményeiket, érzéseiket és kívánságaikat a tevékenységeik révén mutatják meg. Ennek alapján fontos, hogy a gyermeki tevékenység végig jelen legyen a nevelés során.
- *Nevelési cél* a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaézés kialakítása, fenntartása.
- Jelentős alapvetés a megfelelő életvitel, az egészséges életmód iránti igény kialakítása. *Nevelési cél* az adekvát és rendszeres életritmus, a megfelelő napirend kialakítása. A helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások kialakításában fontos szerepe van az

óvodapedagógusnak és a dajkáknak. A felfokozott mozgásigény a gyermek életkori sajátosságai közé tartozik. Ennek kielégítése az óvodapedagógus feladata.

- A gyerek fejlődésének alapja, hogy féltő, óvó, gondoskodó szeretet, folytonos, stabil biztonság vegye körül. Testi lelki szükségleteinek kielégítésével szeretetteljes, derűs, családi, nyugodt légkör biztosításával jó közérzetük, érzelmi biztonságuk megteremtése. Az óvodáskorú gyermek magatartását érzelmei befolyásolják. Ezért fontos, hogy a más gyermekekkel és felnőttekkel való kapcsolatok során pozitív, kedvező hatások, élmények ériék.

- *Nevelési cél*, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodában dolgozóknál társra, ha kell, természetes támaszra találjon.

- Differenciált, életkorukból, egyéni adottságaiktól, fejlettségüktől függő képességfejlesztés, mely segíti a sajátos nevelési igényű, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedését, egyéni fejlesztését is. Egészséges személyiségfejlesztés, különbözőség elfogadására, tiszteletben tartására nevelés. Egyéni, differenciált bánásmód szükséges a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amely minden gyermeket megillet.

- A közösségi nevelés alapelve, hogy a gyermek, mint egyén találja meg helyét a közösségben.

- *Nevelési cél*, hogy a gyermeknek igényévé váljék a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor, ha arra van igénye – egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a szabad játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló játékos tanulási formák.

- A gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer. Segít neki abban, hogy a körülötte lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátíthassa. A szokásrendszeren és az együttélésekből fakadó interakciókon keresztül fejlődik normarendszere, mely a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak az alapja, s egyben a felnőtté válás feltétele is.

- Óvodás életkorban a nevelés eszközei közül a játék a gyermek legegységesebb pszichikus szükséglete, legfontosabb tevékenysége a szabad játék. Az életkornak megfelelő műveltség tartalmak közvetítését a játékba integrált sokszínű tevékenység biztosításával valósítjuk meg. Ebből következően a gyermek 7–9 óra napi játékszükségletét ki kell elégíteni, és meg kell hagyni a játék semmi mással nem helyettesíthető szerepét, funkcióját. A 3–6–7 éves gyerek létformája a játék. Ezen keresztül tapasztalja meg a körülötte lévő világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul, jut örömhöz, sikerélményhez. A játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, ugyanakkor a személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek, ezért kiemelt jelentőséggel bír.

- A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésen keresztül sajátítja el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses

tanulás az óvodai tanulás útja. A játékba integrált tanítás-tanulás folyamatában élünk a természetes környezet adta lehetőségekkel, komplexen, projekt módszerrel tervezünk. Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket. Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére. Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer.

- A munka jellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során megéli a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák, értékek, szabályok kialakulásához vezet.
- A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton való megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne. *Nevelési célunk*, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk.

Ebben a folyamatban a gyereket körülvevő felnőttek, a szülő, a pedagógus, a dajka példája elengedhetetlen. A kisgyermek egészséges személyiség fejlődéséhez és fejlesztéséhez lehetőségeinkhez mérten biztosítjuk a személyi és tárgyi környezetet. Környezettudatos látásmódra neveljük őket.

- A szülőket egyenrangú partnerként kezeljük. A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák a gyermek számára megkönnyítik az óvodai közösségbe való beilleszkedést. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz.

- *Nevelési célunk* a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése.

Az óvodapedagógusok napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, ezáltal az együttnevelés, az együttműködés érdekében a folyamatos párbeszéd feltételrendszere biztosított.

- *Nevelési cél*, hogy óvodáskor végére iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.
- Pedagógiai munkánk segíti a gyermeki személyiség fejlődését és egyéni képességeik kibontakoztatását, a tehetséggondozást.
- **A nemzetiségi nevelésünk alapelve** az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően, a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismertetése, beszédkészségük megalapozása, hagyományaik átörökítése önazonosságtudatuk megőrzésével.

Die Nationalitäten – Erziehung

Wir lassen uns vom folgenden Grundsatz leiten: In Alltagssituationen, ob beim Essen, im Waschraum, beim An- und Ausziehen usw., sprechen wir mit den Kindern deutsch.

soll sich:

- ▶ weitgehend auf die innere gefühlsame Motivation des Kindes bauen
- ▶ mit der spontaner Tätigkeit des Kindes verbinden
- ▶ auf das ganze Leben des Kindergartens ausbreiten
- ▶ eine für die Kinder geeignete - gute Allgemeinbefinden sichernde – Anwendung der Methoden bieten

- **Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek** felzárkóztatása, kultúrájuk, hagyományaik megismertetése, átörökítése, önazonosság tudatuk megőrzésével.

- **A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek** társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel a szülőket partnerré téve, velük együttműködve a hátrányok ellensúlyozása.

- **A sajátos nevelési igényű gyermekek** inkluzív integrált nevelése, fejlesztése, közösségben elfoglalt helyük megtalálásával. A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani az óvodának, ahol a különbözőség felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

- E nevelési felfogás alapja, hogy

1. minden kisgyerek fejleszthető,
2. a gyermek meglévő képességeiből kell kiindulni,
3. azon képességeket, amelyeknek fejlődése részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkezett, szükséges segítően megtámogatni, fejleszteni.

- Új pedagógiai módszerek, eszközök, tanulási technikák alkalmazása a gyermekek fejlesztésében az óvodai élet minden területén.

- A gyermeket, a tőle elvárhatónál jobb teljesítményéért az intézmény házirendjében foglaltak szerint jutalmazni kell.

A multikulturális és interkulturális nevelés megvalósítása

A multikulturális és interkulturális nevelésünk figyelembe veszi a sokszínű, sokféle kulturális háttérrel rendelkező társadalomban megfogalmazódó eltérő igényeket, szükségleteket, a plurális értékeket. A multikulturális, interkulturális nevelés egyfajta paradigmaváltást is jelent, amely magával hozza a különböző gondolkodásmódok értékékként való elfogadását, s

egyszerűen természetesnek veszi a különbözőséget. A helyi nevelési programba a migráns gyerekekre vonatkozó nevelési koncepció beépítése elengedhetetlen. A multikulturális, interkulturális nevelés alapját az inkluzivitás, az innováció, a szakértelem és a továbbképzés, továbblépés iránti nyitottság adja.

A bevándorló gyerekek nyelvi és kulturális integrációja

A bevándorló gyerekek integrálása nem járhat a saját nyelvük és kultúrájuk sérelmével. Az integrációt úgy kívánjuk megvalósítani, hogy a bevándorló gyerekek saját csoportjukhoz való csoportidentitását megahagyjuk, és tiszteletben tartjuk. Az integráció lehetőséget nyújt számunkra, hogy megakadályozzuk a bevándorló gyerekek akulturációját, azaz a teljes nyelvi és kulturális beolvadását a többségi társadalomba.

A befogadó ország nyelvének elsajátítása

Úgy gondoljuk, hogy a magyar nyelv elsajátításának módja megegyezik a gyermekek nevelési területeivel, a játékkal, a munkával és a tanulással. A játékba integráltan látjuk a legnagyobb valószínűségét annak, hogy a külföldi, nem magyar ajkú gyerekek a magyar nyelvet elsajátítsák.

A programban felkínált változatos tevékenységformák garanciát nyújtanak ahhoz, hogy a migráns gyerekek számára a magyar nyelv értékeit közvetítsék. A tevékenységformák gyakorlásának közege, a játszó, munkálkodó, tanuló gyerekek köre az a környezet, ahol a gyerekek egymásra gyakorolt hatása felerősödhet. Az ajánlott, felkínált tevékenységek mindegyikére jellemző, hogy a felnőtt beszédpéldáját kiemelten kezeli, és ezzel mintegy utánzási példát is nyújt a gyerekek számára.

Az ajánlott tevékenységek szervezési keretei minden esetben a differenciálásra, az integrálásra helyezik a hangsúlyt. A nyelvelsajátítás vonatkozásában a szegregációt felváltjuk a csoporton belül történő egyéni képességek fejlesztésével.

A befogadó ország értékeihez való pozitív kötődés kialakítása

Abból indulunk ki, hogy valamihez akkor lehet kötődni, ha a kötődés tárgyához érzelmi szálak fűzik az embert. A programunk érték közvetítő csomag is egyben. Az általunk felvállalt értékek a magyar óvodapedagógia értékei, a magyar kultúra kincseinek darabjai, a magyar zene és hagyományok, a magyar népmese és vers remekei is. Olyan módon szeretnénk ezeket átadni, hogy közben – mi közvetítők, a kultúra megszemélyesítői is – átéljük. Mi is azonosultunk ezekkel az értékekkel, és számunkra már belsővé vált elemekről van szó. Ezáltal tudjuk átadni a megélt saját élményeinket, és megteremteni a gyerekek számára azokat a helyzeteket, amelyek a saját élményű tapasztalatszerzést segítik elő. Értékközvetítő munkánk során a művészetek eszközeit felhasználjuk, így kívánjuk mozgósítani a gyerekek érzelmeit.

Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt

A gyerekek érdeklődése, nyitottsága az új dolgok, a különbözőség iránt is követhető. Az intézmény minden dolgozója természetes módon kezeli a más ajkú gyerekek nevelését, és fogadja nyitott szívvel a megszokott kultúrától eltérő kultúra megjelenését. Mindez a viselkedésben is tükröződik megtámogatva a gyerekek humán viselkedés-komplexumának kialakulását. Az érzelmi szinkronizáció szintjén működteti a viselkedési mechanizmusát. Fontosnak tartjuk, hogy a csoportléttel kapcsolatos szociális tulajdonságok, mint pl. a csoportlojalítás, a szociális vonzódások felerősödjenek.

Feladatok

A migráns gyerekekre vonatkozó nevelési koncepció tartalmi elemeinek kidolgozása

- A magyar, mint idegen nyelv játékos elsajátítása;
- Az interkulturális pedagógia érvényesítése;
- A cselekvésbe ágyazott tapasztalatszerzés megtámogatásának formái, módjai, szervezeti keretei, időkerete;
- A közvetlen és közvetett pedagógiai környezet helye, szerepe a nevelő-fejlesztő munkában;
- Olyan feltétel-, eszköz- és hatásrendszert kell megfogalmaznia az óvodáknak, amely a helyi sajátosságokat figyelembe veszi.
- Az óvoda alapelveinek kiegészítése, módosítása, megerősítése a nevelési koncepció tartalmi elemei közé sorolandó.
- A multikulturális programelem céljainak intézményi lebontása, konkrét, mérhető helyi célokká való átalakítása elengedhetetlen feladat. Mindezek értelmében a helyi nevelési programban törvényszerűen meg kell jeleníteni az új célokat és a céloknak adekvát feladatokat, amelyek a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait figyelembe veszik, valamint építenek a gyerekek egyéni szükségleteire.

1. A tartalmi integráció során arra törekszünk a fejlesztés harmadik szakaszában, hogy az óvodapedagógus a nevelési folyamat során, a tevékenységek megszervezésekor a csoportjába járó gyerekek célországáról olyan tudáselemeket (hagyomány, zene, szokások stb.) közvetítsen, amelyeket a magyar anyanyelvű gyerekek is megértenek, és kötni tudnak a már meglévő magyar vonatkozású ismereteikhez.

2. A tudáskonstrukciók dimenziójának érvényesítése alkalmával abban kívánunk segítséget nyújtani az óvodapedagógusoknak, hogy hogyan építsék ki integráltan a multikulturális szempontból kibővült tapasztalatszerzési lehetőségek, ismeretek megértési, elmélyítési, feldolgozási, ellenőrzési, értékelési folyamatát.

3. Az előítéletek felszínre törését úgy próbáljuk meg kompenzálni, hogy differenciált feladatadással, változatos csoportformák alkalmazásával (homogén csoport, heterogén csoport, adott feladatra összeállt csoport stb.) a csoportközi kapcsolatokat fejlesztjük, és növeljük a csoportkohéziót.

4. Az egyenlőség pedagógiájának megvalósításakor arra törekszünk, hogy minden gyermek érezze: fontos számunkra. Kíváncsiak vagyunk az élményeire, a kérdéseire. Nem mondunk le egyetlen gyermekről és a fejlesztéséről sem. A különböző társadalmi helyzetű családok gyermekei számára eltérő esélyek kínálkoznak arra vonatkozóan, hogy kedvezőbb társadalmi helyzetbe kerüljenek. Óvó-védő, nevelő-személyiségfejlesztő munkánk során azt szeretnénk elérni, hogy az esélyek az intézményes nevelés által, és a lehetőségekhez képest növekedjenek.

5. Az óvoda kultúrája és szervezete a nevelés teljes vertikumára, a nevelési légkörre, a pedagógiai környezetre, az óvodavezetésre, az alkalmazotti körre, az óvoda külső partnereire egyaránt vonatkozik. Minden egyes óvodának magának kell felmérnie, hogy szervezeti kultúrája terén hol található az a pontok, amelyek a továbblépés lehetőségeit mutatják.

A saját nemzeti identitás, anyanyelv és kultúra megőrzése

Azt tartjuk kívánatosnak, hogy minden befogadott kisgyerek a saját anyanyelvét is a lehetőségekhez képest gyakorolhassa az óvodai élet keretein belül. A saját kultúra megőrzésének módját abban látjuk, hogy a hagyományokhoz való kötődés feltételeit megteremti az óvoda. A különböző szokások, rítusok színesítik, gazdagítják a magyar szokások, rítusok körét.

A beszélő környezet kiszélesítése a pedagógiai környezet keretein belül

Az óvodapedagógusok a dajkákkal együtt a közvetlen pedagógiai környezet szereplői. Közös nevelőmunkájuk során olyan pedagógiai helyzetek megteremtését szolgálják, amelyek természetes körülmények között a külföldi állampolgárságú, nem magyar ajkú gyerekek magyar nyelv iránti elkötelezettségének mintáját nyújthatják. Az együttes tevékenységek rendszere a közösen megszerzett tapasztalatok és abból adódó élmények forrásai lehetnek.

Tudatos munka során elérhető, hogy a beszélő környezet oldott, feszültségmentes ingerek közvetítője legyen, amely növeli a nem magyar ajkú gyerekek beszédbátorságát, és fejleszti nyelvi kifejezőkészségüket, verbális és nem verbális képességeiket. A közvetett pedagógiai környezet felerősíti a közvetlen környezet hatásait, és összegződve hozzájárul a beszédészlelés, beszédértés folyamatához. A mikrokörnyezet a család. A befogadás és beilleszkedés pedagógiája kitér a családgondozás, a családi nevelés pedagógiája kérdéskörére is. Az együttműködés során kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való kapcsolat kialakítása.

Ezen túlmutatóan az együttműködésnek ki kell terjednie a családsegítő, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások szervezeteire, valamint a különböző szakmai szervezetekre (szakértői bizottság, nevelési tanácsadó), szakszolgáltatásokra, a civil szervezetekre és a származási országokkal való kapcsolódási pontokra is. Az együttműködés további színterét gazdagíthatják azok az óvodák, ahol multikulturális nevelést biztosítanak az odajáró gyerekek

számára. A külföldi állampolgárságú, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése számukra azzal a hozadékkal jár, hogy gyermekeink megtanulnak eligazodni egy más ország, egy más nemzet értékei, normái, szabályai között. A magyar gyerekek saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett nyitottakká válnak mások befogadására, elfogadására, az együttélés formáinak megélésére.

4. Óvodai nevelésünk célja

Az óvodai nevelés célja, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével (ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is)

- gyermekeink számára szeretetteljes, családias, harmonikus, nyugodt, érdekeiket szem előtt tartó óvodai légkör biztosítása,
- egyéni fejlődési ütemüket figyelembe vevő, hatékony képességfejlesztés folytatása az életmód, az érzelem, a társas kapcsolatok és a testi, értelmi fejlesztés területén a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekedve;
- jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező gyermekek nevelése, akik környezetükben megfelelően eligazodnak, problémájukra megoldást találnak, elfogadják a különbözőséget;
- a természet- és környezetvédelem feladatainak, tevékenységeinek a helyi adottságok alapján történő elsajátítása (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb).
- a teljes óvodai közösség fejlesztése, a partnereink igényeinek, elvárásainak tükrében.

Részcélunk:

A nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy

- biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára;
- ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
- készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására;
- segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

Unser Erziehungsziel

„Werde, was du noch nicht bist,

Bleibe, was du jetzt schon bist.

In diesem Bleiben und Werden

Liegt alles Schöne auf Erden.“

Franz Grillparzer

Im Mittelpunkt unserer Kindergartenerziehung steht das Kind. In unserem Erziehungssystem befriedigen wir die körperlichen und seelischen Bedürfnisse der Kinder. Die allgemeinen Ziele und Aufgaben eines Nationalitätenkindergartens übereinstimmen mit den Zielen und Aufgaben des "Ungarischen Grunddokuments der Vorschulerziehung"

Wir möchten unsere Kinder vielseitig und harmonisch entwickeln. Sie sollen sich im Kindergarten in Sicherheit fühlen. Unsere pädagogische Konzeption lautet.: im Rahmen der Kindergartenerziehung den Schwerpunkt auf die Umwelterziehung und auf das Spielen gesetzt, durch spontanes und geplantes Lernen mit Hilfe eines weitreichenden Beziehungssystems die 3-7 jährigen Kinder zur situativen Zweisprachigkeit zu führen. Es müssen hierbei Bewegungsbedürfnisse, Interesse, Neugier und Nachahmungsfähigkeit der 3-7 jährigen Kinder berücksichtigt werden.

Grundsätzliche Ziele, Aufgaben

Unsere spezifischen Ziele bestimmen die Richtlinien der nationalen und ethnischen Minderheiten bestimmen unsere spezifischen Ziele. Sie sind die folgenden:

- Die Vermittlung der deutschen Sprache und Kultur den Alterseigentümlichkeiten und der individuellen Entwicklungsstufe des Kindes entsprechend.
- Die Pflege der fürs Lebensalter geeigneten Kulturgütern und Traditionen der deutschen Nationalität.
- Der Vorbereitung der Vorschulkinder auf das Sprachstudium mit einer gezielten, bewussten Aussprachebeschulung und mit der Herausbildung von Sprachfertigkeit in natürlichen Sprechhandlungssituationen.
- Die Anbahnung einer zweiseitigen Identität neben Akzeptieren und Achten der Sprachlichen Identität des Kindes.

Eine erhebliche Rolle spielt in der Sprachbeziehung die Berücksichtigung der Altersbesonderheiten der Kinder, wie:

- die elastischen Sprachorgane
- die Nachahmungsfähigkeit
- die Neugierde
- das ständige Tätigsein

Az etnikai kisebbséghez tartozók identitástudatának erősítése, felzárkóztatásuk, kultúrájuk megismertetése, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak megfelelően (tánc, mese, viselet, szokások, hagyományok).

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése, a családi nevelésnek és a közösségbe való beilleszkedésének elősegítése, egyéni fejlesztése speciális szakember segítségével, egyénre szabott, a túlterhelést megelőző fejlesztési tervvel.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének célja (a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek.) annak biztosítása:
  - az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,

- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.
- a fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek lemaradásának kompenzálása, sikeres ellensúlyozása, fejlesztésük.

A multikulturális és interkulturális nevelés megvalósítása

A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységorientált személyiségkibontakoztatás.

5. Óvodai nevelésünk feladatai

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Tehetség gondozás

Pedagógiai innováció

A megvalósítás érdekében nevelőtestületünk az alapprogram alapján saját pedagógiai programot készített, amelyben megjelennek a helyi környezeti, partneri igények és szükségletek is. Pedagógiai programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetlenül felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

Részfeladatunk:

A nemzetiségi nevelést folytató óvodában törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett - figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét - minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.

A nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjainak heti- és napirendjét.

In diesem Sinne hat die Spracherziehung die folgenden Aufgaben:

- Mit dir Hilfe einer bewusst aufgebauten Thematik aus dem Schatz der Minderheitenkultur und aus der Kultur des Mutterlandes den Spracherwerb wechselreich zu organisieren unter der Berücksichtigung der sprachlichen Kenntnisse der Kinder. Laut der entstandenen sprachlichen Situationen bestimmt die Kindergärtnerin ihren Gruppen eine pralle Wochen- und Tagesordnung.
- Jeden Tag soll jedem Kind Aufmerksamkeit geschenkt werden.
- Die Kindergärtnerin hat die Aufgabe, mit den Kindern einen engen, unmittelbaren, gefühlsbetonten Kontakt auszubauen.
- Sie soll eine ausgeprägte und eindeutige Mimik und Gestik benutzen.
- Sie soll die Kinder auf das Lernen der Minderheitensprache in der Schule vorbereiten.
- Die Kinder erlernen die Aussprache der deutschen Sprache und empfinden die Musikalität der sprache.
- Die deutsche Sprache soll in allen Gelegenheiten im Kindergartenalltag verwendet werden, dadurch kommen sie in den Besitz von einem bestimmten aktiven Wortschatz und von einem breiteren passiven Wortschatz.
- Sie gewinnen eine positive Einstellung zur Sprache.
- Eine der wichtigsten Aufgaben in der Spracherziehung ist es, die Traditionen, Sitten und die kulturellen Wertsorstellungen der Nationalität zu pflegen. Wir machen uns mit der Vergangenheit unserer Nationalität bekannt (Heimatmuseum besichtigen), sammeln verschiedene Gebrauchsgegenstände aus der alten Zeiten, lernen alte Reime, Gedichte, Fingerspiele, Kreisspiele, Lieder, Tänze usw.

Az etnikai kisebbséghez tartozók komplex nevelésének biztosítása. A magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda tevékenységi formáiban hangsúlyozottan szerepelnek a roma/cigány játékok, versek, mesék és dalok. A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág kap helyt. A mozgáshoz kötődő tevékenységek között szerepel a roma/cigány tánckultúra megismertetése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.

Az óvodapedagógusnak speciális szakember segítségével, egyénre szabottan kell megterveznie a csoport mindennapjait, lehetőséget nyújtani csoporton belül, a játéktevékenységen keresztül a funkcionális képességek gyakorlására, valamint a foglalkozások során a differenciálás módszertanával segíteni a közös tevékenységekbe, tanulási folyamatokba való bekapcsolódást. A szakemberrel együttesen kell kialakítania az óvodapedagógusoknak a csoportszokásokhoz illeszkedő elvárásokat az értelmileg sérült kisgyermekkel kapcsolatban is. A tisztálkodás, étkezések körüli tevékenységek, öltözködés, szabadidős tevékenységek közben is a szakemberrel közösen kell meghatározni az elvárásokat, az elegendő segítségnyújtást. Ezekben a helyzetekben fontos, hogy a dadust is bevonják, hogy a felnőttektől a gyermek felé azonosak legyenek az elvárások, és mindannyian ugyanazt a segítséget adják meg a gyermeknek. Ez a következetes hozzáállás segíti a gyermeket a szabályok közötti eligazodásban.

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált fejlesztésben résztvevő óvoda:

- a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

– szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,

– a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükségletre igazodó módszereket megválasztja,

– egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,

– alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,

– együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

– segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,

– javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükségletre igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,

– segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,

– együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,

– segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,

- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák – a köznevelés-fejlesztési tervekben meghatározott feladatellátás szerint – vehetik igénybe az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányának ellensúlyozása gyermekközpontú, családorientált szemlélettel, és egyben a társadalmi érzékenység tudatos fejlesztésével.

A multikulturális és interkulturális nevelés megvalósítása.

A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységorientált személyiségkibontakoztatás.

5.1. Az egészséges életmód alakítása, gondozás, egészségnevelési- fejlesztési program

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása;

- az óvodában folyó egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, áthatja az óvodai élet egészét;
- minden gyermek részt vesz benne, a nevelőtestület aktív, összehangolt munkájának eredményeként megvalósul a felvilágosító tevékenység;
- Az alapvető életvezetési készségek elsajátítása, mint a döntéshozatali készség, a kreatív gondolkodás készsége, a kommunikációs készség, az önismeret készsége, az érzelmek kezelésének a készsége, a problémamegoldás készsége, a kritikus gondolkodás készsége, az interperszonális készségek fejlesztése amely elengedhetetlen a problémák megoldásához, a rugalmas alkalmazkodáshoz, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz és a hatékony kommunikációhoz Az életvezetési készségekre épülő nevelés segíti a gyermekeket abban, hogy elsajátítsák az egészséges életmód kialakításához szükséges ismereteket, készségeket és képességeket.
- a munka és balesetvédelmi előírásokat betartjuk és betartatjuk, a veszélyhelyzeteket folyamatosan feltárjuk, elhárítjuk;
- az egészségfejlesztő tevékenységünkbe bevonjuk a szülőket, valamint az óvoda társadalmi környezetét is;

A nevelési-oktatási intézmény feladatai a gyermek egészségfejlesztésével összefüggésben

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen az egészséges táplálkozás, a mindennapos testnevelés, testmozgás, a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, a bántalmazás, az erőszak megelőzése, a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás, a személyi higiéné területére terjednek ki. A nevelési-oktatási intézményekben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a nevelési-oktatási intézményben megvalósuló átfogó prevenció programokba.

A nevelési-oktatási intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program keretében.

A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület készíti el.

1. Az óvodapszichológus, gyógypedagógus, logopédus feladatai

- A nevelés-oktatás folyamatának regisztrálása és hatásainak vizsgálata szakmai szempontból
- Szűrés és orientálás, különös tekintettel a beiskolázás és az átmenetek kritikus szakaszaira.
- Feltáró és fejlesztő célzatú egyéni és csoportos foglalkozások.
- Konzultáció konkrét nevelési problémák megoldása, lehetőségek kiaknázása szempontjából.
- Szakmai ismeretek kifejtése, átadása.

2. Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi-lelki fejlődésének elősegítése.

Ezen belül feladataink:

- a gyermek igényes gondozása (komfortérzetének kielégítése, testápolás szokásrendszerének kialakítása, elegendő idő biztosításával); az óvodai élet szervezésében a **gondozásnak** is kiemelt szerepe van, az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.
- testi és lelki szükségleteinek kielégítése (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás feltételeinek megteremtése, viselkedési függőségek, szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, bántalmazás megelőzése);
- mozgásigényének kielégítése; a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése; (mindennapos testnevelés, kirándulások, séták, egészséges életvitelhez szoktatás);
- a testi képességek fejlődésének segítése;
- mozgáskultúrájuk fejlesztése - prevenciós, tartásjavító torna; változatos tevékenységi formákkal, mozgásigényük kielégítése és harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésük elősegítése; mozogjanak sokat és szívesen a szabadban, minden évszakban;
- a gyermek egészségének óvása, megőrzése, védelme, edzése; (levegőzés- minél több tevékenységet a szabadlevegőn végezzenek, egészséges és vitamindús étrend, nyugodt pihenés egyéni alvásigény figyelembe vételével, óvó-védő előírások, baleset megelőzés, elsősegély nyújtás, balesetvédelmi oktatás, higiénés szabályok betartása, környezeti ártalmak kiküszöbölése);
- az egészséges életmód, a testápolás, személyi higiéné, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés, a megfelelő életvitel szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, stressz-mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével, a környezet megóvására irányuló szokások kialakítása;

- családias, derűs, nyugodt légkör (tisztaság, rend, esztétikum, a gyermek szükségleteinek kielégítése, önállósági törekvések támogatása)
- környezettudatos nevelés, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, szülők szemléletformálása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- (hallás- és látásvizsgálat, ortopédiai szűrés, fogászati szűrés, logopédiai ellátás,
- gyógypedagógiai ellátás, fejlesztőpedagógusi segítség, pszichológus);
- a gyermek testi-, lelki szükségleteinek kielégítése (érzelmi biztonságuk megteremtése, egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása, modell nyújtása, egyéni táplálkozási szokásaik figyelembe vétele, helyes életritmus kialakítása);
- folyamatos, rugalmas napirend biztosítása, mely alkalmazkodik a gyermekek eltérő fejlődési üteméhez, életritmusához, szabadság és önállóságérvényesítő törekvéseikhez;
- a különbözőségek elfogadtatása, tolerancia, segítőkészség kialakítása;
- eszköztárunk folyamatos bővítése gyermekeink mozgásigényének kielégítéséért.

5.2. ÓVODAI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI FELADATOK

– Az óvodai nevelés immanens (elválaszthatatlan) része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat a testi (szomatikus), a lelki (értelmi, érzelmi, akarat) és szociális (társas, közösségi) nevelő tevékenységre vonatkozik. Az óvoda mindennapi nevelési programja egészségvédelemre és egészségfejlesztésre épül, azaz az egészségnevelés a kifejezetten edzőprogramokon túl az óvodai élet valamennyi szakaszára vonatkozik.

1. A szomatikus nevelés feladatai

- Pedagógiaelméletünkben megkülönböztetjük a testi nevelést a testneveléstől. Az előbbi (az egészségpedagógiai fogalomhasználatban szomatikus nevelés) felölel minden olyan ápolási, gondozási, esztétikai tevékenységet, amely a testre, a biológiai szervezetre irányul.
- A szomatikus nevelés körében mindennapos óvodai feladat a személyi higiéniára nevelés (a testápolás, a ruházat, a helyes táplálkozás, a kulturált étkezés gyakorlása), az óvoda környezeti tisztaságának megóvása, a fertőző betegségek és tartási rendellenességek megelőzése. A szomatikus nevelés aktív gyakorlatának tartjuk a testedzést, az óvodai nevelési programban szereplő testnevelést, a mozgáskultúra megalapozását, vagyis a rendszeres mozgás, fizikai aktivitás szokássá, magatartásuk részévé alakítását, a biológiailag szükséges mozgásigény kielégítését. Mozgásformákon olyan, legegyszerűbb, elemi mozgásokat tartalmazó mozgásos cselekvéseket értünk, amelyek sportági mozgásokból levezethetők, de elemei jellegüknél fogva már elvesztették sportági jellegüket, és mint ilyenek, a mozgásvégrehajtás általános elvei által meghatározottak.

- A kompetenciaalapú egészségfogalom feltételezi, hogy a fejlesztés alkalmával a megelőző szemlélet súlyozottan jelenjék meg az óvodapedagógus nevelő munkájában, azaz utaljon az egészségnek a jövőre való kihatására (a várható megterhelésre, kedvezőtlen helyzetekre, mások segítésére, kommunális napi tevékenységben közreműködésre stb.).
- A fizikai egészség fejlesztési lehetőségeiként az óvodai nevelés során az alábbiak adottak:
  - az egyéni és közösségi egészségfejlesztés (személyi higiénia),
  - a környezet védelme (környezeti higiénia),
  - a gyakrabban előforduló betegségek megelőzése (profilaxis),
  - testi rendellenességek megelőzése (korai prevenció).

1.1. A személyi és környezeti higiénia fejlesztése

Személyes tisztálkodás

- A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak (vagy kapcsolatosak) az óvoda mindennapos tisztálkodási, testápolási rendjével. A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus és a dajka feladata (megszégyenítéstől mentes ellátás).
- A higiénés szemlélet átadása tehát nem jelenthet a gyermek számára megszégyenítést.
- A legfőbb személyi higiénias nevelési feladat: a kézmosás szokássá fejlesztése (szeretetteljes légkörben), a saját személyi felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó felszerelés, tornafelszerelés, alvópárna) használata. Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön- külön álljon rendelkezésre.
- A legintimebb higiénés tevékenység a WC- használat, mely fokozott intimitást feltételez.

Környezeti higiénia

- A környezethigiénia nevelésünk magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását: a foglalkoztató termek szellőztetését, az ivóvíz higiéniját, a helyes fűtés és világítás biztosítását, az udvar tisztán tartását, gondozását, a helyiségek, mellékhelyiségek takarítását (benne az önkiszolgálást is), az eszközök higiéniját, rendben tartását. Az egységesülő, globalizált világ a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékoságot is beemeli az óvodai nevelés kompetenciájába. Intézményünk rendelkezik a Környezettudatos magatartás kialakításának programjával, mely saját innovációkat képezi. (Vásár, Farkas- nap, Hulladék gyűjtés világnapja). Kézműves tevékenységünkben természetes anyagokat használunk, egész évben gyűjtögetünk.
- Különös kívánnivalókat tartogat az emeletes csoportszoba csúszásmentességének, korláthatásának szabályozottsága (pl. rácsa olyan sűrű legyen, hogy a gyermek ne dughassa át rajta a fejét, csak kapaszkodva, egymás kezét elengedve közlekedhetnek rajta).
- A gyermek az óvodai életének zömét játékkal tölti, a játékhoz különféle játékszereket használ, amelyeket az ő méreteinek megfelelően kell tárolni, az audiovizuális eszközöket pedig az óvodapedagógus felügyelete mellett lehet csak használni.

- A festéssel, agyagozással, gyurmázással, ragasztással kapcsolatos eszközhasználat után szükséges alkalmat biztosítani a kimosakodásra. Rajzoláshoz, hajtogatáshoz, tépéshez, nyíráshoz a papírhasználatnál az újra hasznosítás elvére törekszünk.
- Az óvodánk eszköztárában már megtalálhatók a modern internetes vagy komputeres játékok is. Ez azonban nem jelenheti azt, hogy a gyermekek egész nap a számítógép előtt üljenek. Általában csak az ún. átfedési időben, a délutáni játékidőben vagy rossz idő esetén célszerű a számítógépes programokat közösen használni. Alapvető egészségpedagógiai feladat, hogy a feltelepíthető audiovizuális játékok listáját az óvodapedagógus szigorú vizsgálatnak veti alá.

1.2. Az egészséges táplálkozás megkedveltetése

- Kisgyermekkorban a táplálkozás a fejlődés alapfeltétele. Az óvodáskorú gyermek táplálkozási szükségletét nem lehet a felnőttek szükségleteihez arányosítva levezetni, mert a kisgyermek anatómiai, biológiai sajátossága más. Az óvodásgyermek gyomra kicsiny űrtartalmú, nem alkalmas egyszerre nagy mennyiségű táplálék befogadására, a bél fala is vékonyabb, a bélmozgások kevésbé erőteljesek. Az óvodapedagógus hangoztassa azt az elvet, hogy az óvodáskorú gyermek étrendjében ne (vagy nagyon ritkán) szerepeljen zsíros étel, pörkölt, erősen fűszerezett hús (pl. tokány), nehezen emészthető töltött káposzta, gombapaprikás, disznótoros és más ún. magyaros étel.
- Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az étkezéshez való előkészületben a gyermekek is vegyenek részt életkori fejlettségüknek megfelelő szinten, és legyenek részesei étkezéskor az önkiszolgálásnak.
- Óvodánkban az egészséges táplálkozás alapelveire és a kiegészítő táplálékok fogyasztására nagy hangsúlyt fektetünk.

A főétkezések mellett mód van:

- naponta friss zöldség, gyümölcs fogyasztására (melyet a szülők szereznek be, és a dajkák készítenek elő a gyermekekkel együtt);
- különféle magvak étel-kiegészítő szerepének megismertetésére;
- mézzel ízesített gyógynövény teák főzésére;
- kiegészítő, ízlésformáló étkekre (különféle csírák, pelyhek, szezám, müzli, lenmag, snidling stb. fogyasztására).
- Az egészséget károsító ételek fogyasztásának csökkentését a szülőkkel való szoros együttnevelés keretében valósítjuk meg. Éves programunkban tervezett felvilágosító ismeretanyag révén igyekszünk a szülők vásárlási szokásait, életmódját –maximális tapintatosság mellett– befolyásolni. Erre szolgálnak az egészség napok, egészséges reformételek, italok készítése, kóstolója.

1.3. Rendszeres mozgás biztosítása

● A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való készletben mutatkozik meg, és nagyobb energiafelhasználással jár, ezért a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár.

Ezért a mozgásfejlesztés és a mozgáskultúra elsajátítása nem önmagában álló feladat (így például az óvodai mozgásprogram is csupán csak egyik, de nélkülözhetetlen alkotó eleme a testi nevelésnek). A mozgás segíti a gyermeket a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében és meghódításában.

● A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt játéktevékenység útján valósul meg, ennek megfelelően a mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll.

A mozgásszükségletet a regenerálódást biztosító pihenés egészíti ki (csendes pihenő, alvás biztosításával, alvásigény figyelembe vételével).

Mozgás a szabadban

● A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok és munkaeszközökkel való munkálkodások. Mindezek az általános munkavédelmi szabályok megismertetését, begyakoroltatását és ellenőrzését igénylik. Jelentős nevelői figyelmet igényel a szabadban a túlmozgás, a fegyelmezetlen játék felderítése, megfékezése.

● Folyamatos ellenőrzést kívánnak a homokozók, pancsolók, mászóké, hinták, kerti szerszámok, valamint a napozás és a vízzel való edzés lehetőségének balesetmentes kialakítása is.

● Egészségnap- sportnap az óvodában

A programunk szlogenje: „A mozgás = egészség, az egészség = mozgás” a sport mozgás népszerűsítésével kívánta elérni célját. A nemzeti sportprogram az óvodai nevelés területét is érinti, ugyanis az óvodai közösség az egyik első alkalom a mozgáskultúra megismertetésének, a mozgásos életmód megszerettetésének, a sokoldalú mozgástapasztalat megszerzésére. Rendezvényeink nem az óvodai testnevelést (tornát) kívánták helyettesíteni, hanem alkalmat teremteni arra, hogy a gyermek szüleivel és más felnőttekkel „közös” (lehetőleg sporttevékenységben) szerezzék meg a mozgás, az aktív tevékenység örömét.

● A megrendezésre kerülő „sportnap” mintát kíván nyújtani a közösségalkotásra, szociális kapcsolatok létesítésére is. A sportnap rendezvényei:

- Játékos sportvetélkedő
- Népi mozgásos játékok
- Táncház

Mozgásos életmód alakítása, edzettség fejlesztése

● A rendszeres egészségügyi felügyelet, gondozás és életmód-tréningezés mellett a gyermekek testi-lelki egészségének megőrzése érdekében biztosítjuk a tiszta, egészséges környezetet:

a folyamatos szellőztetést, aromaterápiás módszerrel a levegő fertőtlenítését szülői belegegyezéssel,

- a szabad levegőn való mozgással, sétával, kirándulással az edzettség kialakítását, megőrzését,
- a rendszeres mozgást: a mindennapos testnevelést, mozgásfejlesztő játékokat,
- testedzést a tornaterem maximális kihasználása mellett, preventív testnevelést és fejlesztő mozgásprogramokat (táncház, népi mozgásos játékok)
- Óvodában alkalmazott táncos mozgásformák

Az óvodában használt mozgások részben a népi játékokban megőrzött hagyományos mozdulatok, részben az óvodapedagógus és a gyermekek közös kitalálásai.

A táncos mozgásformák elemei az alábbiak lehetnek:

1. Járás – ritmikus járás gyakorlása: A ritmikus járás elsősorban az alsó végtagokat veszi igénybe, mégis többé-kevésbé az egész mozgásrendszer vesz részt ebben a mozgásban.

- lábmozgás
- oldal-lépés, - ritmikus futás, - sarokemelés, - ingómozgás,
- guggolás;
- kar emelése
- lengetése (amely a vállizmok erősítését szolgálja);
- kézfogások (a társas együttmozgások alkalmazásával);
- páros forgások (amelyek a kar és a váll izomzatát nyújtják, illetve erősítik és segítik a légzés szabályos működését); a társ kezének megfogása egy kézzel (lengetésnél, kaputartásnál).

2. Ritmust hangsúlyozó mozgáselemek gyakorlása

- A tapsok,
- lábdobogás, erőteljes élettani ingert gyakorolnak a vérkeringésre.
- A forgások – páros forgások: az egyensúly és térérzékelés fejlesztése mellett a gerincoszlop kismértékű elcsavarásával mobilizálja azt. A páros forgás alaplépése a keresztlépés (a sarok és talp átgördülését kívánja meg) a csípő izmait mobilizálja, a láb izmait erősíti.
- Lábujjkoppantó elemek a láb és comb izomzatát nyújtják, a talp izomzatát erősítik.
- Átbújások kapu alatt, amely egyes ortopédia betegségeknél (pl. ágyéki lordózis esetén) kedvező hatású.
- Irányváltás forgásban, (dobbantás után ez követeli meg a legjobban az egyensúlyérzékelést)

3. Játékos, utánzómozgások, tánclépések gyakorlása

- Az óvodában nagyon egyszerű, de hatékony hatású mozgáselemekkel ismerkedhetnek meg a gyermekek. A játékos utánzó mozgások, az egyszerű

táncmozdulatok egy-egy izomcsoport kellő mozgásgyakorlását biztosítják. Hatással van a belső lüktetésre, befolyással van a mellbőség változására is.

- A finoman differenciált mozgások jelentős mértékben fejlesztik az izmok, és ízületek helyzetérzését, fejlesztik az egyensúlyérzést.
- Az élénk mozgással járó táncmozdulatok erőteljes idegéletteni inger gyakorolnak a vérkeringés, a légzés, az anyagcsere szerveire, kedvezően segítik azok működését

Mindennapi testnevelés

– A rendszeres mozgás biztosítását, a mozgáskultúra megalapozását, a motoros képességek fejlesztését az óvodai nevelési programban szereplő délelőtti és délutáni edző tevékenység, a mindennapi testnevelés szolgálja.

– Egészségpedagógiai cél a testedzés mellett a mozgás megszerettetése, a közös (játékos, sportos) mozgás által kiváltott öröm átélése.

– Mindennap alkalmazható mozgásgyakorlat lehet a mászás, járás, futás, ugrás, dobás, elkapás.

– Ezek a mozgásformák olyan elemi mozgásokat tartalmazzanak, amelyek sportági mozgásokból levezethetők, de elemi jellegüknél fogva már elveszítették sportági jellegüket.

– Az óvodai testnevelés során alkalmazott mozgásformák alkalmasakká tehetik a gyermeket az életen át tartó sporttevékenység megalapozására.

Testnevelési foglalkozás (játékos testnevelés)

– A mindennapos testnevelés edző (felfrissítő) jellegű gyakorlatai mellett korcsoportra szabott, testnevelési csoportos foglalkozást is tartunk (kis és középsőcsoportban heti egy, nagycsoportban általában heti két alkalommal).

„A gyermek egészségvédelmét és egészségfejlesztését szolgáló testi nevelés és sportolás különös kiemelt helyzetben van az óvodai Alapprogramban. Az egészség védelme és fejlesztése (testneveléssel, motorikus képességfejlesztéssel) éppen ezért alapvető egyéni és társadalmi kötelesség is”

(Bukovicsné)

2. A pszichohigiénés nevelés feladatai

● A pszichohigiénés nevelés (lelki egészségvédelem) a lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek és képességek kiművelését öleli fel.

● Főbb területei közé soroljuk az egészséges napirend kialakítását, készséggé formálását, a hibás viselkedési módok kezelését (leszerelését), a stressz- hatások kompenzációját, a magatartások érzelmi vezérlésére való készséget, a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértését és megoldását. A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai: a társas társadalmi beilleszkedés (integráció) megvalósítása, a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

2.1. A beilleszkedési képesség gyakorlása

- A mindennapos óvodai nevelési gyakorlat kiemelt feladata a gyermekek beilleszkedési képességének (a csoportba történő integrációjának) elősegítése, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociális integrációjának megvalósítása. A beilleszkedési képesség megvalósítása az alábbi személyiségfejlesztő tevékenységeket (akciókat) kívánja az óvodai csoportok életében (mindennapos nevelési programjában): a társkapcsolatok erősítése, az együttműködés fokozása személyesen, illetve csoportos tevékenység során;
- a másik személy ismerése, elfogadása, kedvező társalgási kapcsolat;
- a szegények egészségi lehetőségeinek megértése, javítása;
- más származásúakkal, vallásúakkal, gazdagságúakkal együttműködés szorgalmazása;
- más gyermekközösségekkel, egyesületekkel kapcsolattartás, barátkozás;
- szolidaritás, bizalom a rászorulókkal szemben;
- a szegregáció elvének és gyakorlatának elutasítása.

2.2. Az alkalmazkodóképesség fejlesztése

- Az egészség tiszta, harmonikus környezetet igényel, amelyben a fizikai, pszichikus, szociális és esztétikai tényezők egyensúlyt tartanak. Az egyednek az életben maradáshoz a környezet tényezőihez alkalmazkodnia szükséges. Az alkalmazkodás (adaptáció) valamely tárgyhoz, állapothoz való hasonulást, „hozzáilleszkedést”, aktív elfogadást, beállítódást jelent, illetve tartalmaz. Az alkalmazkodás az egészségtudományban a szervezetnek az adott környezeti vagy ingerfeltételekre adott elviselő reakcióját jelenti; az egészségfejlesztésben pedig az egyednek a szociális kulturális normák és formák iránti elvárásait, a harmonikus személyközi kapcsolatokra és önmegvalósításra vonatkozó képességét és készségét fejezi ki.
- Napjaink globalizációs környezete ilyen alkalmazkodóképességeket igényel a jövő polgáraitól:
  - egészségvédő, balesetmegelőző, szabályt követő készséges magatartás;
  - a változó természeti és kulturális feltételekhez alkalmazkodó viselkedés;
  - az emberi kapcsolatok tiszteletben tartása, udvarias (segítő) viselkedés;
  - napirend, együttműködési program elfogadása és sikerében való részvétel; (saját) betegség esetén a betegviselkedés elfogadása.

2.3. Önismeret és önellenőrzés

- Az egészség tartalmában olyan indikátorokat (változást jelző tényezőket) is tételezünk, amelyek az egészség tartalmát kisebb nagyobb időközökben rendszeresen ellenőrzik, változtatják. Az egészség, mint folyamat a következő visszatekintő, önellenőrző és korrigáló pszichikus képességeket igényli az óvodáskorban:
  - véleményalkotás a saját egészségvédő magatartásról (önmegvalósítás értékelése);
  - az életvédelmi és baleset megelőzési magatartás tudnivalóinak ismerete,
  - rizikóhelyzetek elkerülése;
  - a saját aktuális életmód értékelő áttekintése, korrekciójának megtervezése, (táplálkozás, mozgás, szabadidő önellenőrzése);

- más személyekkel való kapcsolat önelemzése (családban, iskolában, más csoportokban);
- a meglevő testi- lelki szükségletek kommunikációjának és interakciós módszereinek (pl. a testbeszédnek) elemzése, korrekciója;
- rendszeres egészségi ellenőrző vizsgálatok elvégzésének és gondozás ápolás módjainak elfogadása.

3. A szociális egészség fejlesztési feladatai

– „Az ember társas lény” fejtette ki két és félezer évvel ezelőtt Arisztotelész, a bölcs görög gondolkodó. Ez a megállapítás azt fejezi ki, hogy az ember társadalomban, emberi közösségekben éli le életét, ami az együttélés szabályozottságát, a társak egymásra történő kölcsönhatását tételezi. Az óvoda a család mellett a kisgyermek első szervezett közössége, amely szociális nevelő funkciója körében a társas - társadalmi életének beszabályozását is elvégzi.

– E nevelési feladat a gyermeket a közösségbe való befogadásra, egyenértékű emberként való elfogadásra készíti elő, és szeretetteljes együttműködésben való részvételre szoktatja.

– Miután a biológiai, pszichikus és társadalmi tényezők között kölcsönhatás áll fenn, az egészségre ható tényezők társas- társadalmi hatással is alakulhatnak, az óvodában elsajátított szociokulturális nevelő hatások ezért a gyermek későbbi életében is éreztetik hatásukat. Az óvodának, mint társadalmi intézménynek a zavartalan működéséhez és sikeres nevelőmunkájához nélkülözhetetlen a kiegyensúlyozott légkör, a harmonikus csoportmilió. Az együttműködés során keletkezett feszültségek feloldására, a másság különbözőségeinek elfogadására, baráti kapcsolat létesítésére van igény páros kapcsolatban, illetve az együttjátszó gyermekcsoportokban. Az óvodai csoport tagjait összekötő személyi kommunikáció (beszéd, társalgás) és együttműködés (közös játékselekvés) forrasztja össze (egészen az „én csoportom” tudatáig).

Természetes, hogy a gyermekcsoportban az óvodapedagógus az egészséges életmód szempontjából is mintaadó személy, ezért felelőssége az egészség megőrzésére és fejlesztésére is kihat.

3.1. Esélyegyenlőség biztosítása

- Az esélyegyenlőség és a másság elfogadása azt az emberi jogot testesíti meg, hogy minden embert származására, nemére, nemzetiségére, vallására, testi- lelki sérülésére, fogyatkozására tekintet nélkül ugyanazok a jogok és lehetőségek illetik meg az életben való érvényesülés folyamatában. Az esélyegyenlőség magában foglalja a másság elfogadását, azaz egy olyan másik személynek egyenlő társaként történő elfogadását, aki a mindennapi életben, átlagos jellemzőkkel mérve eltérő személyiség, és akit eltérése miatt a közösségből való kirekesztés veszélye fenyeget. Az elfogadás mércéjét az mutatja, hogy valaki mennyire hajlandó a saját értékelése alapján például egy sérültet, fogyatékos, szociálisan hátrányos helyzetű, kultúrában elmaradott személyt társadalmilag egyenértékű emberként elismerni, megérteni és befogadni.

- Az egészség fogalmának modern, kompetenciaalapú értelmezése megköveteli, hogy a fogyatékosgot ne az alkalmatlanság vagy képesség hiányaként, főleg ne betegségi állapotként értelmezzük. Minősítsük a fogyatékoszt olyan élethelyzetűnek, akinek életminősége a környezete alakításával vagy sajátos neveléssel- oktatással javítható. (Hangsúlyozzuk, hogy az ép és a sérült gyermekek közötti különbség nem egészségügyi természetű!) A fogyatkozással élő gyermekek életmódja, teljesítőképessége, érzelmi beállítottsága, érzékenysége egyéni jellegű, ezért minden gyermek egyéni bánásmódra tart igényt.
- Az óvodapedagógus alapfeladata e kérdésben a másság elfogadtatása a gyermekközösséggel. Az óvodapedagógusnak hangoztatott elve legyen az, hogy a fogyatkozással élő gyermek nem beteg, hanem más: más az életmódja, más a teljesítménye, több segítséget igényel. Elő kell segíteni, hogy a gyermek önállóan tudjon közlekedni (eligazodni), szükségleteit (kívánságait) jelezni, az óvodai személyzettel kommunikálni és a csoportban szokásos viselkedést megvalósítani. A befogadás megvalósításának előfeltétele az érzelmes bemutatás, amelynek lényege az, hogy az óvodapedagógus ismerteti a gyermek nevét, azt, hogy az új óvodás szívesen jött a csoportba, majd utal arra, hogy a közös élet, a játékos mindennapok során milyen figyelmeesség mellett fogja ő is jól érezni magát a csoportban. Ezt követően az óvodapedagógus mutassa be a csoport játékait, a játékok elvételének (megszerzésének) és visszahelyezésének módját, mutassa be a tisztálkodás és WC-használat módját, az étkeztetés rendjét és az alvási lehetőséget. Mindezt az óvodapedagógus a dajka segítségével azért tegye meg, hogy a kisgyermek gyorsabban tájékozódjék a csoportban, az új helyzetben keletkezett félelme, szorongása megelőzhető legyen.

3.2. Az integráló nevelés követelményeinek teljesítése

- Az óvodai nevelésben egyre szélesebb körben valósul meg az együttnevelés (integráló nevelés) társadalmi igénye az, hogy az óvoda nevelőközösségének tagjai (tehát nem csak az óvodapedagógus!) a gyermek fogyatékoságát ne alkalmatlanságként, ne képesség hiányaként, betegségi állapotként értelmezzék, hanem olyan élethelyzetnek minősítsék, amelyben a környezet alakításával, sajátos neveléssel- oktatással a sérült életminősége javítható. Hangsúlyozzuk, hogy az ép és a sérült gyermekek közötti különbség nem egészségi természetű. (Például egy mozgássérült gyermek különböző élettevékenységekben éppen olyan „egészségesnek” számít, mint az ép mozgású társa, csupán a mozgásos teljesítménye korlátozott).
- A fogyatkozással rendelkezők közül leggyakrabban mozgásszervi fogyatékosok, érzékszervi fogyatékosok (látássérült gyermekek), nagyothallók; ritkábban enyhén értelmi fogyatékosok, beszédhibás gyermekek (dadogók, hadarók, elakadó beszédűek) találhatók az óvodában nevelkedők között. Fejlesztő nevelésükhöz szakszerű segítséget a nevelési tanácsadók és a szakértői bizottságok nyújtanak.
- Külön csoportot képeznek a szociális hátrányú gyermekek, akiknél nem a szervezeti fogyatkozás okoz hátrányt a személyiség fejlődésében, hanem a családi, társadalmi,

kulturális, anyagi háttér kedvezőtlen hatása (durva bánásmód, szegénység, lakásnéküliség, kisebbségi megkülönböztetés és más hátrányos körülmény). Az óvodai nevelést is érinti a roma gyermekek óvodai integrációja, amelyet a nyelvi kommunikációs hátrányok és kisebbségi előítéletek, kedvezőtlen higiénés szokások, hagyományos viselkedési normák gátolnak, és akadályozzák a másság elfogadását. Az együttnevelést olykor az akadályok halmozódása tovább hátráltatja.

3.2.1. Sajátos nevelési igényűek egészségfejlesztése

- A törvény rendelkezése alapján előírás az, hogy minden olyan 3- 6 éves kisgyermek, aki csökkent érzékszervi és mozgásszervi fogyatékossgal, vagy a beszéd- és értelmi fejlettség alacsonyabb fokával rendelkezik, és sajátos nevelést igényel, normál fejlettségű gyermekek közé, óvodai közösségbe felvételt nyerhet.
- Az ilyen gyermekek óvodai gondozására - nevelésére csak azon óvoda vállalkozhat, amelyik az alapító okiratában ezen (céltudatos, tervszerű és szervezett) gondozó- nevelő kötelezettséget felvállalta. Az elvállalt sajátos nevelési igény teljesítésekor a fogyatékossg részleges vagy teljes körű módosításának, illetve a képességek eltérő ütemű fejlesztésének kötelezettségét kell vállalni.
- A sajátos igényű gyermekek gondozása- nevelése speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós fejlesztő, visszaállító, valamint gyógyító célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi nélkülözhetetlenné.
- E feladat az óvodapedagógus sajátos képzettségét, valamint az egészségügyi és nevelési tanácsadói szakirányítását igényli.
- Sajátos nevelési eljárásaként alkalmazzuk a sérült gyermek előzetes bemutatását a csoportnak, majd a megérkezéskor olyan bemutatását, amely a segítség, a barátkozás, a közös játék lehetőségeit és eszközrendszerét részletezi. A következő lépés a sérült gyermek alkalmazkodási kényszerének feloldása: az ismeretlen óvodai környezet, az ismeretlen felnőttek és gyermekek, az óvoda napirendje, életrendje alkalmazkodási kényszerének feloldása.

3.2.2. Mozgásszervi fogyatékosok sajátos nevelése

– A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése korai fejlesztésre épül. A kis lépések elvének alkalmazásához, a gyermekekre jellemző, cselekvésbe ágyazott képességfejlesztésükhöz kellő időt és alkalmat kell az óvoda napi programjában biztosítani. A kis lépésekben való haladás elve különösen az alábbi fejlesztésekre vonatkozik:

- alapmozgások kialakítására, fejlesztésére;
- a minimális kontaktus, kooperációs készség a nem szóbeli és a szóbeli kommunikáció fejlesztésére;
- beszélgetés kezdeményezése, aktív szókinccs bővítésére, a beszédmegértés fejlesztésére,
- emlékezeti megtartás gyakorlására;

- az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására, az ehhez szükséges jelhasználat és logikai funkciók fejlesztésére.
- Sajátos nevelési feladatot jelent a beszédhibás gyermekek fejlesztő nevelése. A beszédszervek organikus vagy funkcionális elváltozása, a központi idegrendszer sérülése, vagy valamely pszichikus ok a gyermek beszédzavarához vezethet, és a hangképzés különböző rendellenességét (artikulációs zavar, dadogás, hadarás, pöszeség, orrhangzós beszéd) válthatja ki. A beszédzavar óvodai körülmények között leggyakrabban félelmi, izgalmi, kudarckerülés hatására lép fel. A beszédhibák korrekciója logopédiai feladat, szakszerű megoldásához szakember segítségét kell kérni, ugyanis a beszédhiba a gyermek értelmi fejlődését, szociális kapcsolatainak alakulását akadályozhatja.
- Sajátos nevelési igény mutatkozik meg a roma származású gyermekek integrált óvodai nevelése során. Az integrált nevelés megoldása a társadalmi beilleszkedés szempontjából meghatározó jelentőségű, elősegíti a roma népesség sajátos gazdasági, kulturális hátrányos helyzetének felszámolását, a másság kedvező társadalmi megítélését. A sajátos nevelési igény okai így jelennek meg az óvodában (Székely 2005: 319 -320):
  - különbözik a roma gyermekek családi szocializációja és kulturális mintája, más a családi (törzsi) hagyománya
  - mutatkoznak nyelvi kommunikációs (szövegértési) hátrányok (főleg a beás és az oláh cigány családok mintája következtében);
  - magas arányú a szülők munkanélkülisége, vele együtt a család szegénysége;
  - a gyermekszegénység minden hátrányával együtt öröklődik;
  - a roma családokban élők egészségi állapota az átlagosnál rosszabb, jelentős arányú a szenvedélybetegek száma;
  - a társadalomban még él a roma származásúak hátrányos megkülönböztetése, előítélete, a gyermekek elkülönítő nevelésére törekvés;
  - gyakori a roma gyermekek óvodai nevelésből való kimaradása, megszakítása.

3.3. Az egészségfejlesztés nemzeti stratégiája (Legyen jobb a gyermekeknek! címmel) az óvodáskorúak nevelésében:

- **A roma származású gyermekeknek a családból az óvodai közösségbe való átmenetének segítését;**
- nemzeti identitásuk megtartása mellett az óvodai napirend (szokásrend) megismertetését, elfogadását;
- az egészséges életvitel szabályainak gyakorlását;
- az egészséges táplálkozási szokások alakítását;
- a közösségi viselkedéskultúrának a többségi társadalomhoz illesztését;
- az egészséget támogató családi környezet segítő támogatását, megvalósítását;
- a káros szenvedélyek (alkohol- és drogfogyasztás, dohányzás) megelőzésére szolgáló meggyőző ismeretterjesztést.

3.4. A gyermekbántalmazás és agresszió megelőzése

- A gyermekvédelem a gyermek jogainak érvényesítéséhez, a szülők kötelességeinek teljesítéséhez, a veszélyeztetés megelőzéséhez nyújt jogi háttérrel. A gyermek védelméről szóló (2010. évi LXVI. törvénnyel módosított 1997. évi XXXI.) törvény a gyermek jogainak védelmét, a hatósági intézkedések lebonyolítását a családra, az óvodára (mint nevelési intézményre), a gyermekvédelmi intézményrendszerre, továbbá az egyes szakszolgálatokra (egészségügy, rendőrség, ügyészség, bíróság) és a társadalmi szervezetekre bízta. A gyermek jogainak érvényesítése (ellátása, gondozása, nevelése) elsődlegesen a családra tartozik, ebből az óvodai nevelés kompetenciakörébe a személyiség fejlesztése, a veszélyeztetettség megelőzése, a gyermekvédő szolgáltatást nyújtókkal való (megelőző, ellenőrző, gyámhatósági) kapcsolat tartozik. A gyermekvédelmi feladatokat az óvodapedagógusok a gyermek- egészségügyi szakszolgálattal alaptevékenységként látják el, azaz hivatásbeli alaptevékenységük elválaszthatatlan része a gyermekvédelem.
- A gyermek a veszélyeztetett helyzetét félelem, szorongás, agresszív viselkedés jeleinek kíséretében hozzátartozói köréből hozza magával az óvodai életbe. A veszélyeztetettség hátterében leggyakrabban alkoholisták, kábítószer - élvező, nagydohányos, bűnöző magatartású családi háttér fedezhető fel. A felderítés és a tanácsadás családlátogatással, egyéni beszélgetéssel, a nevelési tanácsadó vagy orvosi tanácsadó bekapcsolásával, illetve óvodában szülői klubok, nyílt óvodai napok programjával, közös rendezvényekkel valósítható meg.
- A bántalmazott gyermekben az óvodapedagógus felderíti az olykor hosszan tartó bántalmazás nyomait, és intézkedik (a szülőknél, család segítő és gyermekjóléti szolgálatnál vagy a gyámhatóságnál) a bántalmazás megszüntetése iránt.

3.5. A dohányzás megelőzésének óvodai programja

- Megelőző intézkedésként tilos az óvoda egész területén a dohányzás, és mozgalom indult a kisgyermekek otthoni dohányzásmentes környezete érdekében.
- Mindehhez központi programok készültek: „Dohányzás vagy egészség?” (az Országos Egészségfejlesztési Intézet programja), „Közöttünk jár az ellenség!” (az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata programja). Az óvodai nevelési programba alternatív módszerként felhasználhatók:
  - képek a dohányzó környezetről, címkék és dobozok gyűjtése, rajzok az egészséges életmódról, tüdőt „szellőztető tornagyakorlatok,
  - dohány- és égéstermékének érzékelése, helyzetgyakorlat a dohányzási veszély bemutatására egészségnap keretében

ÖSSZEGRZÉS

- Az elemzésben rendszerbe sorolt egészségfejlesztő tevékenységek listája a mindennapos óvodai nevelés gyakorlatában sokszínűbb. Csupán egyetlen óvodai mozgalom („Mozogni jó!” 2009) pl. nagyszámú újabb programot, módszert, eszközt ajánlott az egészségfejlesztéshez (Bukovicsné 2009/a).

- A felvázolt rendszerből kiolvasható, hogy a felgyorsult világ egyre újabb egészségvédő/egészségfejlesztő feladatok elé állítja az óvodai nevelést. Az informatikai társadalom a jövő állampolgárát egészséges, edzett, terhelést elbíró személyiségnek tételezi.
- Az egészség fejlesztése a kisgyermekkoról kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben. A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodásgyermeket az egészség védelmére:
  - edzi a testi erőnlétét,
  - gondozza lelki (érzelmi, akarati, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét.
  - A gyermek egészsége társadalmi ügy, megvédése és fejlesztése a nemzeti nevelési program szerves része, így válik egészségpedagógia az óvodapedagógia kulcsfeladatává. A mindennapos óvodai nevelés az egészséget, mint alapvető értéket állítja minőségfejlesztő programjába, integráló akcióiban biztosítja az esélyegyenlőséget, fejleszti és korrigálja életmódbeli képességeit.
  - Az egészség hármasság (testi, lelki, társkapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, azaz: annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre azonban az óvodapedagógusnak tudatosan kell felkészülnie.

Részfeladataink:

A német nemzetiségi csoportoknál a szokások kialakításával nyelvhasználat. (tudjanak tájékozódni kommunikációs helyzetekben, biztonsággal vállalják a válaszadó szerepét.)

Minderheitserziehung

Die Sprache übende Nationalitäten-Kindergärtnerin(en) und die Amme sollen regelmäßig mit der zurückkehrende Kommunikationslagen eine Muster für die Kinder fürs Nachahmung geben, im angesicht der eigene Fähigkeiten des Kindes.

Zum Ausdrücken der Bitten, Anweisungen und Mitteilungen bestreben wir uns auf die Gebrauch der ständigen Wortanwendungen:

-In den folgenden Tätigkeiten:

Kleidung

Körperpflege

Mahlzeit

Erholung

Charakteristische Entwicklungen am Ende des Kindergartenalters:

Die Kinder verstehen und benutzen die in der Kleidung verwendete Ausdrücken, Bitten und Anweisungen in der Sprache der Minderheit

Sie kennen die üblichen Mitteln der Mahlzeiten, die Namen der Speisen, auch in der Sprache der Minderheit

Sie kennen die typische Speisen der Nationalität

Sie kennen und verwenden die Ausdrücke (im Laufe der Körperpflege und Erholung) in der Sprache der Minderheit

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek szellemi és testi lemaradásának kiküszöbölése érdekében érjük el rendszeres óvodába járásukat;

- megfelelő egészségügyi szokásrendszert alakítsunk ki;
- legyünk igényesek a gyermek külső megjelenése iránt;
- a gyermekek eredményes gondozása érdekében működünk együtt a családdal, neveljük a családokat is.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése során speciális fejlesztéssel, az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával esélyegyenlőségük biztosítása, fejlesztésük szakember által javasolt tervek szerint.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek egészséges életmódra nevelése az egészségtudatuk kialakításával és az egészséges táplálkozás biztosításával. Az egészségügyi szűrővizsgálatok megszervezése, a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi – fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia – vizsgálat kezdeményezése, megszervezése.

Esélyteremtés **a migráns gyermekek** számára.

A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiség kibontakoztatás.

5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor pozitív érzelmi hatások ériék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;

– az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

– Az óvoda barátságos, bizalmat teremtő és szeretetteljes környezete ösztönzi a gyermeket, amely befolyásolja a gyermek érzelmi kötődésének fejlődését, amelynek megvalósítása a pedagógus és a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítők feladata.

2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldről és családjához való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

5. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

Nevelőtestületünk egységes nevelési elvek alapján, egységes elvárásokkal, de egyénre odafigyelő bánásmóddal dolgozik.

Feladataink:

– Barátságos, derűs, szeretetteljes csoportlétkör biztosítása (anyás beszoktatás, szülő igénye szerint a testvérek együtt nevelődésének biztosítása, csoportszoba otthonos, környezettudatos berendezése);

– Szoros együttműködés a családdal, intervenciós gyakorlat érvényesítésével;

– Az erkölcsi értékek megalapozása; erkölcsi akarat tulajdonságok kialakítása, erősítése;

– Érzelmi és akarat tulajdonságok fejlesztése (figyelmesség, egymás segítése, fegyelmezettség, kooperáció, együttérzés, felelősség, feladattudat, feladattartás, kitartás, nyíltság, önérvényesítés, felnőttek példa értékű magatartása);

– Alapvető udvariassági szokások, magatartásmódok kialakítása;

- Bizalom kiépítése gyermek - óvónő, gyermek- gyermek között (empátia, támogató, elfogadó attitűd, mintaadás, kooperatív megoldásra ösztönző tevékenységek);
- Tolerancia, a különbözőségek elfogadása képességének kialakítása (segítőkézség, önzetlenség, figyelmesség, együttérzés);
- Gyermek társas szükségletének kielégítése; érzelmi biztonság, jó közérzet biztosítása;(nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés, köszönés, udvariassági szokások, megtalálja helyét a közösségben, szívesen kommunikál, konfliktuskezelése életkorának megfelelő);
- A társas élet szabályaihoz való alkalmazkodás és az önérvényesítés erősítése (önállóság, önfegyelem, türelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat fejlesztése);
- Akadályok leküzdésére nevelés, eredményre törekvés fejlesztése,
- Személyes és csoportélet hagyományainak ápolása;
- Hagyományok, kapcsolatok, programok, segítségnyújtás a csoportok között és óvodai szinten; szokás és szabályrendszerek megismertetése;
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása a természeti és társadalmi környezet iránt, a szülőföld iránt, tisztelje és becsülje azt (önazonosság megőrzése, átörökítése, környezet védelme, felelősségérzet kialakítása)
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, illetve kiemelkedő képességű gyermekek sajátos törődést igényelnek (differenciált fejlesztés, kompenzáció, tehetséggondozás).
- Az óvodáskorú gyermek magatartását érzelmei befolyásolják. Ezért fontos, hogy a más gyermekekkel és felnőttekkel való kapcsolatok során pozitív, kedvező hatások, élmények érjék.
- *Nevelési cél*, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodában dolgozóknak társra, ha kell, természetes támaszra találjon, érzelmein, indulatain a korának megfelelően tudjon uralkodni, szívesen vállaljon a közösség érdekében megbízatásokat,
- A gyerek fejlődésének alapja, hogy féltő, óvó, gondoskodó szeretet, folytonos, stabil biztonság vegye körül. Egyéni, differenciált bánásmód szükséges a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amely minden gyermeket megillet.

Részfeladataink:

A német nemzetiségi kisebbséghez tartozó gyermekek

- identitástudatának erősítése,
- a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, (összetartozás, biztonságérzet, védettségérzet erősítése, szeretetigény kielégítése);
- a nevelési feladatokat mindig erőltetés nélkül, jól érthető anyanyelven végezzük;
- a nyelv elsajátításához pozitív érzelmi beállítottságot alakítunk ki a gyermekben;
- tárgyi kultúrájukhoz pozitív érzelmi viszony alakítása;
- hagyományaik, szokásaik ápolása, tisztelete, szeretete, védelme.

Minderheitserziehung:

- Von dem Eintritt ins Kindergarten modellieren wir die Höflichkeits-, und Begrüßungsformen in Deutsch. Mit situatives Lagenerschaffung bemühen wir uns ein positives Erlebnis zu bieten und an das vielseitige Betätigung
- Wir halten es für die Erlebnisartigkeit wichtig:
- Auf den Kindern achtende, mit entsprechende Sprachfähigkeit verfügbare Kindergärtnerin
- Die bewußte Benutzung der Metakommunikationsmitteln, die die sprachliche Ausdrücken begleiten
- Die ständige Beachtung der kinderlichen Bedürfnissen, Freiwilligkeit, und sich im Spiel zu Betätigen
- Durch den minderheitlichen Umwelt des Kindergartens möchten wir den Sicherheitsgefühl erreichen
- Solche Interaktionen, gesellschaftliche Verbindungen zu stärken, die den Gebrauch der Minderheitensprache motivieren

Charakteristische Entwicklungen am Ende des Kindergartenalters

- Die Kinder verstehen und verwenden verschiedene Verhaltensformen, und mit den Regeln verbundene Ausdrücke in der Sprache der Minderheit
- In alle Formen der gesellschaftlichen Verbindungen benutzen sie die Begrüßungs-, und Höflichkeitsformen in Deutsch
- Sie sind aufgeschlossen und motiviert auf die deutsche Sprache

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek

- kapcsolatteremtő képességének kialakítása, fejlesztése, gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek között;
- érezzék az állandó, kiemelt figyelmet, törődést, segítsük beilleszkedésüket, nyugodt körülményt biztosítsunk számukra;
- identitástudatukat erősítsük népmeséik, népzenejük megismertetése által;

A sajtatos nevelési igényű gyermekek elfogadtatása inkluzív szemlélettel csoporttársaikkal;- az akadályozottság milyenségéből adódó feladatok szerinti érzelmi nevelés és szocializációjuk segítése, esélyegyenlőségük biztosítása. A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülővel való együttműködés eredményeképpen az egész életben töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre.

Az autizmus spektrum zavarokról

- A viselkedés szintjén az autizmus spektrum zavarok igen heterogén képet mutatnak. A tünetek (a viselkedéses jegyek) látszólag nagymértékben különböznek egymástól. Azonban ebben a fejlődésben és viselkedésben igen heterogén csoportban, mindig megtalálhatók a közös jellemzők is: a jellegzetes, minőségi zavar a szociális interakciók, a kommunikáció

terén, a rugalmatlan gondolkodásra utaló jegyek és a beszűkült, sztereotip, repetitív jellegű tevékenységek. A viselkedésben megnyilvánuló heterogenitást tovább növeli, hogy számos gyakran előforduló, de nem feltétlenül az előbbieken említett alapvető sérülésekből eredő társuló zavar befolyásolhatja a viselkedést.

- Például a tünetek eltérő súlyossága, az eltérő értelmi képességek (igen gyakran társul az autizmushoz különböző mértékű értelmi sérülés is), a környezet ingereire (hangok, szagok, vizuális és taktilis ingerek) adott szokatlan reakciók, étkezési és alvászavarok jelentősen módosíthatják az összképet.

A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani az óvodának, ahol a különbözőség felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

A **halmozottan hátrányos helyzetű** gyermekek intézményes nevelésbe való beilleszkedésének elősegítése (bizalom, elfogadás, együttműködés, sajátos törődés, viselkedéskultúra megismertetése), esélyegyenlőségük biztosítása.

Esélyteremtés a **migráns gyermekek** számára, beilleszkedésük segítése.

A **kiemelkedő képességű gyermekek** igényeit figyelembe vevő tevékenységorientált személyiségkibontakoztatás, **megfelelő környezet és érzelmi biztonság biztosításával**.

A **tehetséges gyermek** saját személyről való **tudatosság és önreflexió** további erősítésével, szenvedélyes (csillapíthatatlannak tűnő) **érdeklődésének** kiaknázásával a külvilág iránt, a társak felé fordítva (magánál **idősebb játszótársakat** preferálva - vagy pedig a sokkal fiatalabbakat, akiket irányíthat) elősegítve a csoport közösségébe való beilleszkedését.

5.2.1. A közösségi nevelés speciális feladatai

1. A szociális tanulás

A szabálytudat kialakulásával, és az erkölcs és érzelem központosított neveléssel, mint a szociális tanulási folyamat egyik alapkövével, a gyermekeket nem csupán egyéniségük, jellemük fejlesztésére, önállóságuk, felelősségtudatuk és függetlenségük megélésére neveljük, hanem a különbözőségek elfogadására, megértésére is. Ez az óvodában elkezdődik, és nagyon fontos, hogy az iskolába történő átmenetet követően semmiféle törés ezt a bejárat utat ne szakítsa meg, hanem a konkrét művelési gondolkodás megalapozásával kiteljesedhessen. A beiskolázás és a sikeres iskolai előmenetel szempontjából a gyermek feladattudata és feladattartása, mint szabálytudat, kulcsfontosságú.

2. Az egyén szabályrendszere

Az egyén szabályrendszerei a fizikai alapok mellett egyfajta pszichés érettséget is jelentenek. Ez megjelöli egyrészt azt a motivációs szintet, mely a megismerésre, az új ismeretek befogadására készíti a gyermeket, de megteremti annak a feltételét is, hogy ezek ne ad hoc

jelleggel legyenek jelen a mindennapokban. A társas viselkedés minden életkorban alapvető emberi tulajdonság, de óvodás korban ez a gyermekkori szocializáció, mely a személyes én kibontakoztatásával veszi kezdetét, még inkább érvényesül.

A közösségi nevelés alapelve, hogy a gyermek, mint egyén találja meg helyét a közösségben. *Nevelési cél*, hogy a gyermeknek igényévé váljék a csoporttal való együttműködés ugyanakkor, ha arra van igénye – egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.

– közösségi életünk kerete a rugalmas, folyamatos, évszakokhoz alkalmazkodó, csoportok között koordinált napirendünk;

– csoportonként törekszünk a nyugodt, családi, barátságos, szeretetteljes légkör kialakítására;

– óvónőink, dajkáink személyisége modell értékével hat a gyermekekre (határozottság, szeretetteljesség, tolerancia, együttérzés, őszinteség, barátságosság, segítségnyújtás) – óvodai dolgozóink közössége azonos pedagógiai nézetet vall;

– feladatunk a gyermeki „én” tudat megerősítése, „én kép” kialakítása és a „másik” elkülönítése;

– segítjük a gyermekek egymás iránti érdeklődésének kialakulását, egymáshoz való közeledését, barátságok szövődését, együtt játszó kis csoportok létrejöttét, megerősödését, döntési képesség fejlődését, tanulják meg képviselni, védeni magukat;

– ügyelünk arra, hogy a gyermekek feladatot vállaljanak, együtt teljesítsék azt, megismerjék az alá-fölérendelt helyzetet, felelősségtudatuk, kötelességérzetük erősödjék, tudják elfogadni a különbözőségeket, fokozatosan alakuljon ki tűrő és konfliktus megoldó képességük, szociális érzékenységük;

– a verbális kommunikáció fejlesztésével erősítjük a gyermekek között alakuló kapcsolatokat;

– arra törekszünk, hogy az összetartozás érzése csoport és óvoda szinten is erősödjék a gyermekekben;

– a kicsik és a nagyok együttnevelése segíti a közösségi magatartás fejlődését;

– elvárásunk a gyermekkel szemben, hogy nagycsoportos korára legyen életkorának megfelelő kitartása, vállalkozó kedve, felelősségtudata, szociális érzékenysége;

– a csoportok egymásra is figyeljenek (hagyományápolás, projektek, témahetek, rendezvények kirándulások, közös programok, közös öltöző – mosdó használat, eszközök megosztása)

5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység

egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése.

Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Feladataink, melyek elsődlegesen a gyermek szabad játéka által valósulnak meg:

- a gyermekek érdeklődésének, kíváncsiságának felébresztése a különböző, változatos, biztonságos tevékenységek által;
- a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése; (felnőtt személyes példája, kommunikáció ösztönzése minden tevékenységformában);
- sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása a természeti és társadalmi környezetről, tapasztalataik rendszerezése;

A fejlesztés tartalma:

- kognitív képességeik fejlesztése
- **érzékelés** (látás, hallás, bőr, szaglás, íz, mozgás, egyensúly), **észlelés** (analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése), **figyelem** (önkéntelentől jusson el a tartós figyelem képességéig), **emlékezet** (önkéntelentől jusson el a szándékosig), **képzelet** (alakuljon ki a mesetudata, reprodukív képzelete), **gondolkodás** (jusson el a cselekvő szemléletes gondolkodástól a szemléletes-képszerű gondolkodáson keresztül a nyelvi gondolkodás szintjére), végezzenek gondolkodási műveleteket (analízis-szintézis, absztrahálás-összehasonlítás, összefüggések felfedezése, kiegészítés, általánosítás, konkretizálás, rendezés)
- kommunikációs és metakommunikációs képességeik alakítása, fejlesztése, a beszédkedv felkeltése, fenntartása, beszédhallás, szövegértés fejlesztése;
- tapasztalatok, érzelmek, gondolatok szóbeli kifejezőkészségének fejlesztése, egymás meghallgatásának képessége, kapcsolatfelvétel támogatása;
- kontaktusteremtés, önkifejezés eszközeinek fejlesztése,
- a különböző korosztályok együttnevelkedéséből adódó értelmi szinteltérés elfogadásának képessége alakuljon ki.

- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek, ezért kiemelt jelentőséggel bír. Anyanyelvi modulunk segít pedagógusainknak a fejlesztés megvalósításában.

Részfeladataink:

A német nemzetiségi csoportoknál:

- tudatos kétnyelvű nevelés hassa át az óvodai nevelőmunka minden területét.
- a nemzetiségi nyelv iránti kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, erősítése;
- kétnyelvű szókincsüket gyarapítjuk, tudatosítjuk, beszédre készítjük őket.
- a szókincs fejlesztése (szín, forma, nagyság) valóságos környezetben a gyermek tevékenysége által, ill. kép, fotó segítségével (munkafolyamatok, magatartásformák);
- viszonyító szavak megismerése, használata (gyűjtőszavak, térbeli viszonyító szavak, ellentétpárok, időbeli viszonyító szavak)
- különféle tevékenységformák változatos alkalmazásával biztosítjuk a gyermekek számára a sokoldalú tapasztalatszerzést, a világ élményszerű megismerését, beszédkészségük fejlesztését, a mindennapi élet során adódó beszédhelyzetek kihasználásával segítjük a produktív beszéd fejlődését.

Minderheitserziehung:

- Durch eigene Erfahrungen sollen sie aktive sprachliche Kenntnisse aus ihrem Umwelt sammeln
- Durch den Verlauf des Erfahrens, des Gedächtnisses und des Verständnisses soll ihr aktiver Wortschatz erweitert werden
- Die Erkennung der Zusammenhänge sollen mit einfachen sprachlichen Ausdrücke begleitet werden

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek esetében:

- mikrocsoportos és egyéni képességfejlesztés;
- minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalatot szerezzenek;
- magyar szókincsüket gyarapítjuk, tudatosítjuk, beszédre készítjük őket;
- fedezzük fel bennük és erősítsük meg pozitívumukat (pl. egy-egy részképesség), amely fejlesztően hat más területekre.

A sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztése:

- az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek egy-egy területen jó részképességekkel rendelkezhetnek (pl. muzikalitás, mechanikus emlékezet, míg logikus gondolkodásuk nem alakult ki) ezért erősíteniük kell az előbbieket, hogy az utóbbi is fejlődjön,
- a fejlesztés feladata esetükben mindig egyénre szabott, egyéni bánásmódot igényel,
- feladatunk, speciális szakember segítségének kérése a számukra, egyénre szabott fejlesztési terv elkészítéséhez, fejlesztésükhöz

Az értelmi fejlődési zavar sajátos jellemzői

Nehézségek vannak az **észlelés** területén (vesztibuláris, taktilis–haptikus–kinesztetikus, téri, vizuális, auditív), vagy másképpen és hiányosan észleli a környezet elemeit. **Figyelmi** terjedelme rövid lehet, vagy könnyen elterelődik a szemlélődés tárgyáról, nehezen szelektál a számára fontos tárgyak, személyek, események között. Akadályozott lehet az észlelt dolog feldolgozása, megőrzése és előhívása, tehát a gyermek nem profitál belőle, ezért a tapasztalatszerzés beszűkül.

A kisgyermeknek nehézségei adódhatnak a **mozgás** kivitelezésében, végrehajtásában. Ennek hátterében húzódnak az izomtónus eloszlásának zavara, mozgásos éretlenség, a nagy- és finommozgás lassabb fejlődése, minőségileg más formája, vagy ha egyáltalán a mozgás kivitelezése önmagában sok energiát igényel.

Gondokat tapasztalhatunk a cselekvés tervezése-irányítása terén. Jellemző lehet a túlzott impulzivitás, hiperaktivitás, vagy éppen passzivitás, a mozgások kivitelezésének lelassulása. Megfigyelhető még, **a két testfél koordinációjának** kialakulatlansága, a testen való tájékozódás nehézsége, ezzel együtt a testséma kialakulatlansága.

A **szociális-emocionális** terület nehézségei között szerepel az általános pszichés állapot gyors változása, kevesebb késztetés és motiváció a cselekvések végrehajtásában, a helyzetekhez való alkalmazkodás nehezítettsége, szociális kompetencia és önértékelés gyengébb volta. Az önirányítás is nehezített lehet: rigiditás jellemző a gondolkodásban, labilitás, szabályok elfogadásának és betartásának nehézsége is fennállhat.

Jellemző a **helyzetekhez, cselekvéshez kötött gondolkodás** jelenléte.

Több gyermek esetében megfigyelhető, hogy **fokozottabb a monotónia-tűrése**, hisz az észlelés, feldolgozás nehezítettsége miatt lassabban telítődhet az élményekkel, később szokik hozzá az őt ért ingerekhez.

Később alakulnak ki a **megismerő funkciók**, mivel az átlagosnál kevesebb az igényük a felfedezésre, kísérletezésekre, kihívásokra. Kevésbé érvényesül megoldási stratégiáik között a saját módszerek kidolgozása, gyengébben jelenik meg körükben a kreativitás, a konstruktivitás a spontán tevékenységeik során.

Sajátos úton halad a **kommunikáció, a beszédértés** és a kifejező beszéd alakulása az értelmi sérüléssel élő gyermekek fejlődésében. Fejlődésmenetükre a kevesebb hangadás jellemző, megfigyelhetőek hangképzési fejlődési szakaszok kimaradása. Általában kisebb az igényük a kommunikációra.

Pontatlan a beszédészlelésük és a hangképző szervek működése. A **fogalom- és szimbólumalkotás későbbi megjelenésével** a beszédértés késése is magyarázható.

Megfigyelhető, hogy az értelmi sérüléssel élő gyermekekben kisebb az igény az élménymegosztásra, kölcsönös cselekvésre.

Megjelenhet következményként az **önállótlanág, másokra utaltság**.

A fenti jellemzők általánosan adnak képet az értelmi képességek elmaradása esetén tapasztalható sajátosságokat tekintve, azonban nem szabad elfelejteni, hogy az értelmi sérülés a képességstruktúra alakulásában, megjelenési formáiban és a viselkedés szintjén nagy egyéni különbségek figyelhetők meg.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek értelmi fejlesztése korszerű a gyermek kezdeményezésére támaszkodó óvodapedagógiai módszerekkel, kompetencia alapú neveléssel (differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználásával) szülőkkel való partneri együttműködéssel.

A **migráns kisgyerek** is értse az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes legyen magát megértetni- egyéni fejlesztésük szükséges.

A nyelvileg, vagy kognitív képességeiben **tehetséges gyerek** differenciált fejlesztése, **absztrakt gondolkodás fejlesztés, csillapíthatatlan érdeklődésének kielégítése.**

5.4. Szociálisan hátrányban levő, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatása

– Kiemelt figyelmet fordítunk azokra a gyermekekre, akiknek fejlődését negatív környezeti hatások, társadalmi – kulturális hátrányok gátolják.

– Az otthon elhanyagolt gyermekeknél a szülőt meggyőzve, annak segítségét kérve türelemmel, fokozatosan ébresztjük fel az igényüket a társaikkal, felnőttekkel való együttműködésre.

– A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos gyermekeknél feladatunk, a hátrányok csökkentése, a veszélyeztetettség enyhítése. Ebben a munkában óvónőink a családdal együttműködve, a gyerekvédelmi felelősben, esélyegyenlőségi megbízottban a Nevelési Tanácsadó pszichológusában és a Gyermekjóléti Szolgálat képviselőjének személyében találnak segítő társat.

Célunk: • hogy minden gyermek önmaga lehetőségeinek megfelelően fejlődjön

- A tanulás sikerélményt jelentsen számára
- Képes legyen együttműködésre és önálló munkára egyaránt

Az érzelmi támaszt nyújtó bizalom, megbecsülés, a kiegyensúlyozott, biztonságot nyújtó óvodai légkör, türelem, elfogadás, szeretet a veszélyeztetett, illetve hátrányos helyzetű gyermekeink fejlődésének ösztönzője.

Fontos számunkra a szülők bizalmának elnyerése, kéréseik, kérdéseik tapintatos meghallgatása, bizalmasan kezelése, s a gyermeke érdekében való felhasználása.

Az egyéni bánásmód érvényesítésében mérvadó számunkra a gyermek életkora, fejlődési – fejlettségi jellemzői és a csoportban elfoglalt társas helyzete. Óvónőink a gyermekek élettörténetének és családi viszonyainak ismeretében nyugodt, szeretetteljes bánásmóddal, lassan, fokozatosan a gyermeket elfogadva kapcsolják be a közösség tevékenységébe, hangsúlyt a pozitív megnyilvánulásokra helyezve.

Programunk a hátrányos helyzetű gyerekek integrált fejlesztésére kidolgozott alprogramot tartalmaz.

Részfeladataink:

Gyermekeink érzelmi biztonságának megteremtése, összetartozás, biztonságérzet, védettség érzet erősítése, szeretetigény kielégítése mellett felkészítjük őket a **német** nyelv iskolai tanítására.

Az etnikai kisebbség életkörülményeiről információt gyűjtünk, felkaroljuk a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeket, segítjük őket, részképesség zavarai kialakulását megelőzzük, képességeiket fejlesztjük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek - ha szociálisan hátrányba levők – feladatunk különbözőségük elfogadtatása, s lehetőség szerinti fejlesztésük, speciális igényeik figyelembevételével, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

A **migráns gyerekek** számára hátránykompenzálás, esélyegyenlőség biztosításával.

A **tehetséges gyermek** „felfedezése”, a kimagasló területek továbbfejlesztése, a lemaradások kompenzálása, és a szülővel való szoros együttműködés fontos feladatunk.

5.5. Tehetséggondozás, egyéni fejlesztés

Programunk egyik legfontosabb célkitűzése:

- A kiemelkedő képességű, kiválóan kreatív gyermekek felfedezése, személyiségük optimális fejlesztése, így megelőzzük a tehetségigéretes elhallgatását, felismerjük az alulteljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességeket, valljuk, hogy minden gyermek tehetséges valamiben.
- A kiválóan kreatív tehetségigéretes gyermekek további gondozása gazdagító program keretében.

Feladataink:

- Felismerni egy-egy gyermekben a tehetség szikráját
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat
- Kielégíteni szükségleteiket: megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági vágyukat,
- Önmagára taláztatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével
- Elkallódás kiküszöbölése
- Harmonikus fejlesztés
- Segíteni őket különböző helyzetekben
- Az általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket

Speciális célok a tehetséggondozásban:

1. A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása

Tehetséges kisgyerekek korai jellemzői

- meglepő pontosságú, illetve részletességű hosszú- és rövidtávú *memória*
- az átlagnál sokkal hosszabb ideig képesek *egy dologra figyelni*, egy dologgal foglalkozni (előfordul, hogy már egy-két évesen órákon át képesek egyedül eljátszani)
- gyorsan kialakuló, változatos és gazdag *szókincs* (sokan eleve korábban is kezdenek beszélni, mások átlagos időpontban vagy pláne későn kezdenek, de a fejlődés sebessége olyan, hogy óvodakezdésük idején a kiejtési hibákat leszámítva úgy beszélnek, mint a nagycsoportosok, elsősök)
- fejlett *képzelőerő*, amely megnyilvánulhat korai *szerepjátékokban*, korai *figuratív rajzolásban*, korai *alkotó tevékenységben*, *valóság és fikció* korai megkülönböztetésében, *humorérzékben*
- magánál *idősebb játszótársakat* preferál (vagy pedig a sokkal fiatalabbakat, akiknek dirigálhat)
- *absztrakt gondolkodás*, amely ebben az életkorban főleg a nyelvi készségekben érhető tetten, matematikai készségek is egyértelműen megjelennek
- saját személyről való *tudatosság és önreflexió* korai megjelenése
- szenvedélyes (csillapíthatatlannak tűnő) *érdeklődés* a külvilág, az emberek, a tárgyak, természeti jelenségek, zene, gépek működése iránt
- fejlett koordináció és *finommotoros mozgás*

2. A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.

Problémák adódhatnak a pszichomotoros képességek, érzelmi-szociális érettség (egyenlőtlen fejlődés) esetleg motivációs területen is. Mindenképpen olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. A gyermek esetleges gyenge oldalát diagnosztizálni kell, és szakember segítségével fejleszteni. A zenei, képzőművészeti vagy mozgásos foglalkozások szerencsésen egészíthetik ki az intellektuális irányultságot, segíthetik a gyermek érzelmi-szociális fejlődését akkor is, ha a gyermek ezeken a területeken nem rendelkezik jó adottságokkal.

- Erős kritikai érzék, a logika „túlfejlődése”,
- Fokozott energizáltság, nem tűri a tétlenséget, kicsi az alvásigénye,
- Makacs, véghez akarja vinni, amit szeretne,
- Nem foglalkozik azzal, ami nem érdekli,
- „Megszállott” –ha valami érdekli, nehéz elterelni,
- Néha nehezen találja meg a közös hangot kortársaival,
- Egyenlőtlen fejlődés.

3. Teljes személyiség fejlesztése, támogatása.

4. Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.

5. A pihenés és a relaxációs lehetőség biztosítása.

A gyermekek kiválasztásának folyamata, szempontjai, a kiemelkedő képességek felismerése:

A kiválasztás folyamatában a gyermek viselkedésében feltűnhet, hogy:

- A számára érdekes feladatokban nem igényel biztatást, dicséretet, az életkora szerint elvárhatónál lényegesen hosszabb ideig képes figyelni.
- A feladatot, amit elkezd be, akarja fejezni.
- Mindig van valami, ami nagyon érdekli őt, ami nem érdekli, azzal nem foglalkozik.
- Sokszor foglalkozik „felnőtt” problémákkal (háború, halál stb.)
- Kicsi az alvásigénye.

Kiválasztás kritériumai

- Kreativitás jellemzői
- Szociális képességek jellemzői
- Intellektuális képességek jellemzői

Óvodánkban a tehetség ígéretes gyermekek fejlesztése két síkon történik:

- óvodai csoportjaikban a napi tevékenységekbe ágyazva
- illetve kiscsoportos kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” foglalkozások keretében.

A szülők tájékoztatása, segítése és bevonása is kiemelt feladatunk.

Célunk: támogatni és segítséget nyújtani a „kiválóan kreatív” tehetséggyanús gyermekek szüleinek.

Tehetséggondozási feladatok

– A személyiség saját útját bejárva képes fejlődni a fejlesztés nem azt jelenti, hogy felzárkóztatjuk a gyerekeket egy átlagszintre, hanem azt, hogy mindenki a maga ütemében, a maga képességei szerint tudjon kibontakozni. Ebben a szemléletben és ezen alapuló gyakorlatban a kiugró képességű gyerekek fejlesztése is beletartozik. Az elv ugyanis azonos: mindenkit a maga szintje és képességei szerint kell nevelni. Más kérdés, hogy az egyes gyerekek között vannak kiugróan jó képességűek (ők sem feltétlenül minden területen azok), vannak nehezen nevelhetők, vannak más kultúrában élők, és vannak sajátos nevelési igényűek.

– Az inklúzió éppen azt jelenti, hogy a „minden gyerek más” elve érvényesül.

– Óvónőink a gyermekeket egyéni fejlettségüknek megfelelően differenciáltan fejlesztik, sokoldalú tevékenységekre készítetik. A legtöbb gyermeknél már ebben a korban kiderül, hogy miben tehetséges.

- Programunk lehetőséget biztosít arra, hogy a nevelési célok érdekében – tehetséggondozás – a csoport és az egyes gyermekek fejlettségéhez maga a pedagógus válassza ki, tervezze meg, építse fel a foglalkozások anyagát (műveltségterületet).
- Fontos a szülővel való együttműködés, s ha szükséges, a megfelelő szakember bevonása a tehetséges gyermek fejlesztésébe. A foglalkozások anyagának feldolgozásánál építünk a tehetséges gyermek képességeire, lehetőséget adunk egyéni képességeinek kibontakoztatására, tervet készítünk továbbfejlesztésére.
- Segítjük a gyermek pozitív „ÉN” törekvéseit, érdeklődésének megfelelő tevékenységek felajánlásával.
- Az iskola felé jelezzük tapasztalatainkat a tehetséges gyermekkel kapcsolatban.

Részfeladataink:

A gyermek kommunikációs képességének fejlesztése magyar és **német** nyelven. A gyermek szókincsének fejlesztése, amellyel képes a megszerzett ismeretek közvetítésére.

A német nemzetiségi identitástudat fejlesztése, erősítése.

Az etnikai kisebbség identitástudatának erősítése, ismeretbővítés lineárisan és koncentrikusan történjék, zökkenőmentes legyen az iskolakezdés.

A sajátos nevelési igényű gyermekek tehetséggondozásának megvalósítása, különbözőségének elfogadtatása. Tárgyi, személyi akadályok elhárítása.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek szülői együttműködésének elnyerése, a szülők támogatása a megfelelő szolgáltatás biztosításával.

A **migráns gyerekek** esetében az esetleges nyelvi nehézségek leküzdése.

5.6. Pedagógiai innováció

Dr. Pála Károlyt idézve: „Az ismeretek, ezek alkalmazási képessége és az alkalmazáshoz megfelelő motiváció, illetve attitűd, együttesen jelölik ki azokat a képességrendszereket, képesség-halmazokat, amelyeket egy adott terület kompetenciájaként meghatároznak.”

A pedagógiai innováció része a fejlesztés

A pedagógiai innováció alatt az óvodapedagógia hagyományain, értékein, az általunk kidolgozott szakmai, elméleti alapokon nyugvó, az anarchisztikus pedagógiai irányzatok ellen fellépő, de a megváltozott körülményekhez alkalmazkodó és a kidolgozatlan területeket felvállaló, fejlesztési irányvonalat megjelölő tervszerű, tudatos, célirányos tevékenységet értjük, amelynek specifikus eszköze a pedagógiai fejlesztés.

A pedagógiai fejlesztés feladata

Olyan felkínált, választható témák (komplex fejlesztési tervként), tevékenységi körök (játék, munka, tanulás), szervezeti keretek (frontális, csoportos, egyéni), differenciálási eljárások (szervezési módok és/vagy feladatrendszer) és munkaformák (frontális, csoportmunka – ezen belül homogén, illetve heterogén csoport –, valamint egyénre szabott munka) kidolgozása, amelyek a pedagógiai fejlesztés célját szolgálják.

Pedagógiai innovációink:

- A környezettudatos magatartás kialakításának programja
- Anyanyelvi modul – hozzá kapcsolódó játékgyűjteménnyel
- „Szent Márton nap” – jó gyakorlat
- „Szüret” – jó gyakorlat
- „Advent” projekt
- Referencia intézményi portfólióink
- „Így tedd rá!” módszer és referenciainitézményi feladataink

5.7. Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése, a gyermek megismerése, egyéni fejlesztése

A fejlődés nyomon követése

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozást követő családlátogatással elkezdődik. A gyermek SZEMÉLYISÉG-LAPJA tartalmazza a róla összegyűlt információkat. Fejlődését fejlettségmérő lapon követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig, minimum fél évente regisztrálva, a szülőket tájékoztatva.

Amennyiben részképesség lemaradását tapasztaljuk, a felvett diagnosztika után fejlesztési tervet készítünk az elmaradás kompenzálására, ha szükséges igénybe vesszük a szakszolgálatok segítségét. Az iskolai -előkészítő fejlesztés tervezéséhez, szervezéséhez, az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek kötelező dokumentumban való rögzítését a pedagógusnak kell megtervezni.

Német nemzetiségi csoportok

Nemzetiségi nevelést is folytató kétnyelvű óvoda vagyunk, ezért mindkét nyelv fejlesztését szolgáljuk, a csoportok kialakításánál a szülők igényeit figyelembe vesszük. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül. Ennek arányát nevelési programunkban az óvoda megkezdésekor a gyermekek nyelvismerete határozza meg.

Arra törekszünk, hogy nemzetiségi csoportjaink vegyes összetételűek legyenek. A hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésére helyeződik.

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket nem külön csoportban, hanem integráltan neveljük, így lehetőségük van az utánzásos mintakövetés alapján az óvodai szokások, gyors elsajátítására (pl. WC, mosdó-használat, étkezési szokások), magyar szókincsük gyarapítására, értelmi képességeik fejlesztésére, az óvodai közösségbe való beilleszkedésre, baráti kapcsolatok kialakítására. Jelenlétük elősegíti a tolerancia, a különbözőség elfogadásának kialakulását. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segíti számtalan élmény és minta, amelyet a közösségben megél a kisgyermek.

A sajátos nevelési igényű kisgyermek nevelése is integráltan történik, hasonló megfontolásból, sok odafigyeléssel.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása, egyéni fejlesztési terv alapján;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányos elosztására törekszünk csoportonként, az integrációt elősegítő csoportalakítási rendszerrel, testvérek, rokonok együttnevelésének lehetőségével, szegregáció kerülésével.

A **migráns gyerekek** csoportba való sorolásánál az előzőekben felvázolt irányelveket követjük.

Gyermek - megismerési technikáink:

- Beszélgetés
- Megfigyelés játékban
- Gyermekmunkák elemzése
- Mérés: Porkolábné dr. Balogh Katalin megfigyelési szempontsora, anamnézis, DIFER, Kompetencia alapú mérés, értékelés.

Az érés, mint lélektani folyamat a valóságban ténylegesen működik, nem pusztán elmélet. Ez a rendszer *folyamatos mérést* kíván meg, pontosabban azt kívánja, hogy ne kampányszerűen mérjünk, mintegy bizonyos időközönként letudva azt. Azt is magában hordozza ez a szemlélet, hogy *minden területet* meg kell ismerni, azaz mérni és értékelní. A folyamatosság tehát nemcsak azt jelenti, hogy többször, hanem azt is, hogy apró részletekben egyszerre csak egy kicsi területet célzunk meg.

A fejlődés nyomon követése adja meg a fejlesztés talaját, azt a bázist, ahonnan folytathatjuk további teendőinket. A szülő leírva is láthatja gyermeke pillanatnyi állapotát, tudatosan követheti fejlődésének változásait. A fejlettségi szintek vagy fejlettségi mutatók némi magyarázattal kiegészítve – és nem titokként kezelve – segíthetik a szülők együttműködési készségét, sőt, még azt is megkockáztathatjuk, hogy észrevételeik kiegészíthetők, netán korrigálhatják a miénket, hiszen a gyerek tulajdonságainak, viselkedésének bizonyos aspektusait ők ismerik jobban.

A szempontsor struktúrája négy nagy területre oszlik:

I. Szociális képességek

1. Társas kapcsolatok, játék, viselkedés, neveltségi szint, szokásismeret
  - a) Társas magatartás, közösségi szokások, együttműködési képességek
  - b) Erkölcsi ítélőképesség, udvariasság, érintkezési szokások, alkalmazkodás

2. Érzelmek, motivációk, beállítódás, akarati megnyilvánulások
  - a) Érzelmek, motivációk, beállítódás
  - b) Akarati tényezők

II. Értelmi képességek

1. Kognitív szféra

- a) Gondolkodási műveletek
  - Fogalomismeret, tájékozottság
  - Összehasonlítás, megkülönböztetés
  - Következtetés, ítéletalkotás, analízis, szintézis, absztrakció, általánosítás
  - Konkretizálás, általánosítás, csoportosítás, osztályozás
  - Számfogalom, téri, időbeli viszonyok, szimmetria, szerialitás

- b) Pszichikus funkciók működése
  - Koncentráció, feladattartás, figyelem
  - Érdeklődés
  - Emlékezet
  - Képzelet
  - Problémamegoldó képesség

2. Érzékszervi szféra, percepció

- Testsémaismeret
- Hallásérzékelés (auditív percepció)
- Látásérzékelés (vizuális percepció)
- Tapintásérzékelés (taktilis percepció)
- Koordinációs működés (test, kéz, láb, szem), kinezetikus érzékelés, keresztcsatornák működése
- Téri irányok, relációk érzékelése, időérezékelés

III. Verbális képességek

1. Nyelvhasználat

- a) Az összefüggő, folyamatos beszéd megjelenése
- b) A beszéd tisztasága, a nyelvhelyesség

2. Verbális kommunikáció

- a) Beszéderítés
- b) Nyelvi kifejezőkészség

3. Német nemzetiségi csoportoknál a német nyelvre vonatkozóan

IV. Testi képességek

1. Nagymozgások

- a) Mozgáskoordináció, motoros képességek
- b) Téri tájékozódás nagymozgással, a cselekvés szintjén

2. Finom-motorikus mozgások

- a) Ábrázoló tevékenység (rajzolás, festés, mintázás, kézimunkázás)
- b) Ábrázolás a mindennapi életben (játék, barkácsolás, díszítés)

V. A sajátos nevelési igényű gyermekek rehabilitációs, fejlesztésének

az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, fejlesztési egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékosságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, konduktor-tanító, terapeuta, pszichológus, orvos együttműködése szükséges.

6. Az óvodai élet megszervezésének elvei

6.1. Személyi feltételek

1. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
2. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára.
3. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
4. A sajátos nevelési igényű gyermek és BTM-s gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
5. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
6. A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Az óvoda dolgozói tisztában vannak - beosztásuknak, valamint feladatkörüknek megfelelő elvárásokkal, a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez az óvoda minden tevékenységében megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.

A **nevelőmunka folyamatában résztvevő szakemberek** (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, szociális munkás, pszichológus stb.) szemlélete (a vidékfejlesztéssel, egészségneveléssel és környezeti neveléssel kapcsolatos szemléletbeli tézisek) óvodánk helyi nevelési elveit tiszteletben tartja.

Alkalmazottak száma: 37 fő

Óvodapedagógusok száma: 13 fő (ebből 1 fő függetlenített igazgató)

Felsőfokú végzettségű: 13 fő

Az óvodapedagógusok közül

- szakvizsgát tett: 2 fő,
- német nemzetiségi végzettségű: 5 fő;
- tanítói képesítéssel is rendelkezik: 2 fő;

Az óvoda nevelőtestülete szakmailag jól felkészült, összetartó, egymást segítő, egymásra figyelő munkakapcsolat jellemzi tevékenységünket.

6.2. Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti-rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, foglalkozások tervezésével valósul meg. Napi 45 perces időtartamban, a feladatokhoz igazodva és figyelembe véve a gyermekek egyéni terhelhetőségét, külön térben megszervezett iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység a tanköteles kor előtt álló és tanköteles kort már betöltött, óvodában visszamaradt gyermekek számára. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és heti-rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.
4. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
5. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztési szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.
6. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló kötelező foglalkozást, fejlesztő pedagógiai ellátást szükséges megszervezni.

A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

1. A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart.
2. A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata a kultúrkinccs továbbörökítése.
3. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodában jellemzően a nemzetiség nyelvén kell szervezni a gyermekek óvodai életét. Törekedni kell arra, hogy a gyermekek gondozásában részt vevő felnőttek is ismerjék és használják a nemzetiség nyelvét (tájnyelvét).

4. A nemzetiségi óvoda nevelő munkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.), a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.

5. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.

6. Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

Nevelőtestület együttműködése:

- Rendszeres team-munka valamennyi munkatárs részvételével
- Esetmegbeszélések
- Belső továbbképzés, hospitálás

Folyamatos, tudatos, következetes továbbképzési tervvel biztosítjuk a színvonalas munkánk megtartását.

A továbbképzés elvei:

- Továbbképzési program készítése a nevelőtestülettel;
- Programunk céljainak megvalósításához kapcsolódjon a képzés témája;
- Pedagógusainknak egyenlő esélyt és lehetőséget adunk az érdeklődésüknek megfelelő témákban elmélyedve, credit pontszámuk megszerzésére;
- A továbbképzéseken résztvevő kollégáink a továbbképzések anyagából belső képzés keretében beszámolót tartanak a nevelőtestület részére.

Egyéb munkakörökben főállású foglalkoztatottak száma: 24 fő

Ebből :

Szakképzett dajka: 6 fő (e létszámot a jelölt feladatellátás teszi szükségessé) 1 fő udvaros-karbantartó, 1 fő óvodatitkár, 2 fő takarító, 2 fő pedagógiai asszisztens, 3 fő szakács, 8 fő konyhalány, 1 fő ételmezésvezető

a) A dajka kompetens szerepkört tölt be

- az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése során;
- a gyerekekről kapott információk felettesei felé való továbbításában;
- az óvoda vagyon- és állapotvédelmében;
- a névre szóló, hitelesített munkaköri leírásában rögzített feladatok önálló, szakszerű teljesítésében;
- minden olyan esetben, amikor felettesei – óvodavezető, gazdasági vezető, óvodapedagógus
- munkaköréből adódó, „Egyéb rendelkezések” alatt feltüntetett feladatokkal bízzák meg;
- saját szak- és önképzésében;

- megszerzett ismeret- és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésében;
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában;
- saját élményű tapasztalatainak átadásában;
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében;
- lelki egészségének védelmében.

b) A dajka segítő szerepkört tölt be

- az óvoda alap- és kiegészítő feladatainak teljesítésében;
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során;
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátása kapcsán;
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében;
- a gyerekek hátránykompenzálásának folyamatában;
- a gyerekek tehetséggondozásában;
- a gyerekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során;
- a szülővel való együttműködés továbblépésében.
- a referencia intézményi feladatok ellátásában

A jó személyi feltételek fontos erőforrás elemeink, melyek megfelelő alapot nyújtanak programunk színvonalas megvalósításához (jelentős az óvodapedagógusok és dajkák modell szerepe).

Óvodaválasztás, beiratkozás – szabályozás

A gyermek, abban az évben, amelynek augusztus 31-éig a harmadik életévet betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vegyen részt.

Legkésőbb a gyermek negyedik életévének betöltéséig a szülő kérelmére a Járási Hivatal adhat felmentést az óvodai nevelésben való részvétel alól. Az engedélyhez meg kell szerezni az igazgató valamint a védőnő egyetértését is.

Az óvodai jelentkezéskor be kell mutatni a szülő, illetve a gyermek személyazonosságát és lakcímét igazoló okmányt, a gyermek születési anyakönyvi kivonatát, TAJ kártyáját. Nem magyar állampolgárságú gyermek esetén az itt tartózkodást engedélyező okmányt is. Az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik.

Az óvodai felvétel általános szabályai mellett a felvétel kötelező az alábbi esetekben:

- A gyermek az év folyamán betölti/betöltötte az 3. életévét, és az óvoda felvételi körzetében lakik.
- A gyermek sajátos nevelési igényű, a szakértői bizottság kijelölte az adott óvodát.
- A gyermek felvételét a gyámhatóság kezdeményezte.
- A gyermek halmozottan hátrányos helyzetű.
- A gyermeknek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége.
- A gyermek hátrányos helyzetű (védelemben vett, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult).

- A gyermeket a szülő egyedülállóként neveli. A napközbeni ellátásra különösen jogosult, ha gyermek a 3. életévét betöltötte, és az óvoda felvételi körzetében lakik.
- A gyermeket időskorú neveli.
- A gyermekkel együtt a családban három vagy több gyermeket nevel.
- A gyermek idősebb testvére már előzőleg felvételt nyert az óvodába.
- A szülők kérésének figyelembe vételével, aki a 3. életévét nem töltötte be, csak abban az esetben vehető fel, ha a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti és minden, a körzetben lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező három éves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, amelynek körzetében lakik, illetőleg ahol szülője dolgozik. Az óvodai felvételtől, átvételtől az óvoda igazgatója dönt. Ha az óvodába jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az igazgató, több óvoda esetén az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre.

Az elutasított óvodai felvétellel kapcsolatos határozatok közlésétől számított tizenöt napon belül a szülő eljárást megindító kérelmet nyújthat be az óvodavezetőnél.

A tankötelezettség

A gyermek abban az évben, **amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti**, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 18-ig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.

Beszoktatás elvei:

- A fokozatos, egyénre szabott beszoktatás lehetőségét biztosítjuk
- Az ismerősöket, testvéreket szülői kérésre, lehetőség szerint egy csoportba tesszük, különösen a cigány családoknál ügyelünk erre
- A gyermek személyes tárgyait, otthonról hozott szokásait elfogadjuk, megismerjük
- Az óvónők, dajkák fokozottan törődő, segítő, tapintatos, türelmes magatartást tanúsítanak
- A HHH gyerekek óvodai beíratásának támogatása (a teljes körű, már 3 éves kortól való óvodáztatás biztosítása, a célcsoport körében óvodáztatási támogatás igénybe vételével, a be-óvodázási programért felelős a gyermekvédelmi felelős-esélyegyenlőségi megbízott).
- Integrációt elősegítő csoportalakítás, szegregáció kerülésével, a HHH gyermekek arányos elosztásával
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása.

- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása.(6.00- 17.30)

Beszoktatás folyamata:

- Beiratkozás
- Bemutatkozó szülői értekezlet
- Családlátogatás, ha szükséges
- Betekintés az óvodába
- „Anyás- apás” beszoktatás

Kisgyermekkorban rendkívül erős érzelmi kötődés fűzi a gyermeket az anyjához vagy gondozójához.

Ez az intim érzelmi kapcsolat a testi és a pszichés fejlődés elengedhetetlen feltétele. A fejlődés útja a korszak végén bizonyos önállósulási törekvés.

Két helyről kerülhet be hároméves korában a kisgyerek az óvodába. Egyrészt a családból, másrészt a bölcsődéből.

A családból való átmenet az óvodába feladatot ró a családra is és az óvodapedagógusokra is. Egészséges, ép fejlődésű kisgyerek számára inkább izgalom, esetenként félelem, szorongás az újtól, mintsem feladat az óvodába kerülés. A kisgyermek szuggesztibilitásából következik, hogy nem nehéz nála elérni, hogy még jóval az óvodába lépés előtt kedvet kapjon az új élethez.

A család feladata gyermekük óvodába kerülése esetén

- Tegyük vonzóvá az óvodát
- Elégítsék ki gyermekük érdeklődését az óvoda iránt
- Vegyék igénybe a nyílt napok adta lehetőséget, hogy saját maguk és gyermekük is bepillantást nyerjen a színes óvodai életbe
- Az óvodába kerülés a szülői háztól nem elszakadást jelent, hanem elválást. A szülők szimulálják az „elválás élményét”, azt a helyzetet, hogy közeli hozzátartozónál, ismerősnél otthagyják a gyermeküket, és biztosítják őt, hogy a megbeszélte időre érte mennek. Az ígéret betartása kötelezze őket
- A jól szocializált kisgyerek életében – természetes módon – az első napok akár ellenszegülést is kiválthatnak az óvodával, a gyerekekkel, az óvodapedagógussal szemben.
- A család fejlődési modelljében szintén egy természetes és örömteli periódusnak kell következnie a gyermek óvodaéretté válásakor, illetve azután, hogy az anya és az apa óvodás gyermeket nevelő szülőkké léptek elő.
- Akárhányadik gyermeke is került óvodába, a szülőknek akkor is elengedhetetlen feladata, hogy elősegítsék számára az óvodára való felkészülést.
- Amennyiben bölcsődés gyermeket kísérnek tovább, akkor is szükséges a támaszkodás, a befogadás előkészítése.

Az óvodapedagógusok feladata a gyermek óvodába fogadása esetén

- Amennyiben szükséges a családlátogatás, arra alaposan készüljenek fel. Benyomásaikat ne ott, illetve ne akkor rögzítsék. Kellő empátiával kezeljék az óvodába fogadást.
- Az óvodapedagógusi páros és a dajka egyeztessék módszereiket, legyenek közösen a kisgyermek segítői.
- Érvényesítsék az egyéni bánásmód elvét.
- Éljenek a folyamatos befogadás lehetőségével.
- Tervezzék meg a folyamatos befogadás ütemezését úgy, hogy sem az óvodai csoport, sem saját maguk számára ne okozzon megterhelést.
- Adjanak elegendő időt, élményt a gyerek számára.
- Kiemelten érvényesítsék az egyéni- és életkori sajátosságok figyelembevételének didaktikai elvét.
- Életkortól függetlenül tegyék lehetővé a gyerekek befogadását.
- A bölcsődéből, érkezett gyerekeknek is jár az átmenet megkönnyítése.
- Legyenek a szülő segítségére, amennyiben úgy tapasztalják, hogy számára ez a feladat nehézséget okoz

Napirend

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a **napirend és a hetirend** biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A **napirend** igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermek számára.

- A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a **játék** kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

A gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer. Segít neki abban, hogy a körülötte lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátíthassa. A szokásrendszeren és az együttélésből fakadó interakciókon keresztül fejlődik normarendszere, mely a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak az alapja, s egyben a felnőtté válás feltétele is.

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a **folyamatos és rugalmas napirend és hetirend** biztosítja a feltételeket, a megfelelő időtartamú tevékenységformák megtervezésével. A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot nyújtanak a gyermeknek.

Napirendünk gazdag, változatos tevékenységet, s az életkornak és egyéni szükségleteknek megfelelő aktív és passzív pihenést biztosít. A napirenden belül legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja (7-8 óra naponta)

Lehetővé teszi a szokásrendszer kialakulását, következetes megtartását, s a gyermekek szabad levegőn való edzését.

Rugalmas keretet biztosít a gyermeki tevékenységek szabad kibontakoztatására. A napi gondozási teendők szinte észrevétlenül épülnek be ebbe a folyamatba. A folyamatos étkezéshez (tízórai, uzsonna) adottak a tárgyi és személyi feltételeink, csoportonként pedagógusaink eldönthetik melyik szervezési formát választják.

A napirend az évszakok váltakozásával és a gyermeki tevékenység fejlődésével változtatható, a gyermek szükségleteinek megfelelően.

Az óvodás gyermek számára az a jó napirend, amely figyelembe veszi a különböző korú és fejlettségű gyermekek szükségleteit, életkori sajátosságait. Erre ad lehetőséget a folyamatos napirend, mint az egymást követő napirendi szakaszok játékba integrált, a gondozási tevékenységekkel összekapcsolódó szervezeti kerete.

Célja, hogy a gyerekeknek a megfelelő feltételek biztosítása mellett lehetőségük nyíljon arra, hogy a meglévő fejlettségi szintjükről, egyéni tempójukban haladva fejlődjenek. Mindeközben cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér és eszköz áll rendelkezésre. Következésképpen megnő a gyermek legfőbb tevékenységére, a játékra és ezáltal, az önfejlesztésre fordítható idő.

Ebben az óvoda által kialakított rugalmas napirendben megvan a lehetőség arra, hogy a gyermekek megtanuljanak, a közösen kialakított szabályokhoz és társaikhoz alkalmazkodni. Bizonyos keretek között döntéseket hozhatnak. Esetleges jó, vagy éppen rossz döntéseik következményeit érezve és viselve fejlődik döntéshozó képességük, erkölcsi érzékük.

Ebben a szervezeti keretben a gyermek nincs időhatárok közé szorítva. Hiába is sürgetnének, hiszen amíg nem éri el az önállóság megfelelő szintjét, addig úgysem képes gyorsabban étkezni, mosakodni, öltözködni, illetve bármilyen tevékenységben társaival lépést tartani. Nincs tehát értelme és nem is szabad a nap minden percében olyan „dolgot” elvárni tőle, amire még nem képes. Ha nem éri a sürgetettséget, nem frusztrálódik. Ha nem zaklatott attól, hogy rendre nem tud lépést tartani a társaival, ha nem szembesül, és nem szembesítik azzal, hogy örök utolsó, hogy mindig rá kell várni, akkor nem válik nyugtalanná. Az egyén nyugalma pedig magával hozza a csoport nyugalma is. Ebben a közegben a gyermek fejlődése biztosított. Van ideje elmélyedni a tevékenységekben, és ezáltal az adott cselekvéshez szükséges képességei és készségei is jobban fejlődnek.

A gondozási tevékenységekre fordított idő a gyermek önállóságának alakulásával egyre rövidül, ugyanakkor növekszik a játékra és a játékba integráltan megjelenő egyéb tevékenységekre fordítható idő.

Napirend elkészítésének irányelvei

- Az egész nap folyamán érvényesüljön a folyamatosság;
- A napirend rugalmassága tegye lehetővé az előre nem tervezett események beillesztését;
- Napirendünk alkalmazkodjék az évszakokhoz;
- A csoportok egymás között koordinálják a napirendjüket,
- Ügyelünk, arra hogy a családokkal is összhangban legyünk

Napirendünk időkerete

Játék és egyéb tevékenység: 7-8 óra (kötetlen v. kötelező, az óvónő döntése alapján)

Étkezés, pihenőidő: 2,5-3 óra

Tisztálkodás, öltözködés: 1 óra

Hetirend elkészítésének irányelvei

A hetirendet az óvónő saját elképzelése szerint állítja össze, melyet rugalmasság, helyzethez való alkalmazkodás jellemez. Összeállításánál figyelembe veszi a csoport összetételét, a gyerekek érdeklődési körét, életkori és egyéni sajátosságait, terhelhetőségét, a mozgásos és kevésbé mozgásigényes tevékenységek arányát, PP anyagát, feladatait, az időjárást.

Az eszközhasználat miatt a csoportok óvónői egyeztetnek.

Az óvoda csoportszerkezete

Az óvodába felvett gyerekek csoport beosztásáról az óvodavezető dönt.

Óvodai gyakorlatunkban kétféle csoportszervezés valósulhat meg:

- osztatlan, vagy vegyes életkorú,
- osztott életkorú csoport.

Helyi adottságaink és a szülők véleményének figyelembe vételével a vegyes életkorú csoportszerkezetet választottuk.

A vegyes életkorú csoportok családi légköre, a kicsik beilleszkedését megkönnyítik. Lehetővé teszik a testvérek együttnevelését. A nagyok modellt nyújtanak a kicsik számára, így a szociális tanulás eredményesebb.

Segíti az önállóság fejlődését. Fokozódik a gyermekek empátiás képessége, könnyebben elfogadják a máságot. Csökken a gyermekek közötti konfliktusok száma. Lényeges olyan csoportlégkör kialakítása, amelyben a gyermekek nem zavarják egymást, nem lehetnek egymás terhére.

A csoportok kialakítását befolyásolják:

- helyi adottságaink (hat csoportszoba),
- PP
- a gyermekek életkora,
- a szülők igénye (testvérek együtt nevelődésének igénye, nemzetiségi nevelés),
- lakókörnyezeti kortárskapcsolatok.
- a HHH gyermekek arányos elosztása

Programunk mindkét összetételű csoportban alkalmazható. Fontos az, hogy a gyermekek és a felnőttek egyaránt jól érezzék magukat. Az óvónő szerepe, feladatai a csoportösszetétel szerint mások.

Tevékenységi formák szervezeti kereteiben, munkaformáiban az óvodapedagógus dönt, hogy kötött, vagy - kötetlen keretet, a frontális –mikro-csoportos – vagy az individuális formát tartja adott helyzetben előnyösnek.

6.3. Az óvoda tárgyi-dologi feltételei

- Az óvodánk rendelkezik a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa fejlődésüket, egészségük megőrzését. Tegye lehetővé mozgás- és játékgényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel helyeztük el. Az óvoda megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, egyben lehetőséget teremtve a szülők fogadására.

Arra törekszünk, hogy a gyerekek óvodai környezete legyen otthonos, barátságos és játékkedvet ösztönző, ahol a gyermekek az igényeik és tevékenységeik alapján aktívan részt vesznek a kialakításában.

- Az **óvodaépület** helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyermekek által használt eszközöket, játékokat, berendezési tárgyakat ezen elvek felhasználásával biztosítjuk.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az óvoda épülete, legfőbb jegyei:

Óvodánk 1966-ban épült, 3 csoportszobával, főzőkonyhával. 1992-ben egy csoportszobával bővült. 2002-ben a tetőtér beépítésével elindítottuk az ötödik csoportunkat. 2014-ben az óvodabővítési és felújítási pályázatnak köszönhetően létrejött a hatodik csoport és egy tornaszobával is bővültünk.

A **csoportszobák** alapterülete átlagosan 50 nm. Az épületben 6 csoportszoba, 6 mosdó és öltöző található.

Minden **csoportszobának** egyéni hangulata, arculata van, az ott dolgozók személyiségének megfelelően vannak dekorálva, valamint növényekkel és a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”. A gyermekek rendszeresen, folyamatosan növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben.

Tornaszobával, nevelői szobával, ami egyben könyvtár is, fejlesztő szobával, sószobával szertárral, két lépcsőházzal, ételfelvonóval is rendelkezünk.

Főzőkonyhánk felszereltsége jó.

Tágas, változó terepszintű, füves, fás **udvar** tartozik az óvodához. Az udvar gyermekeink számára a természet egy szelete, esztétikus mozgásfejlesztő játékokkal, parkosítással fejlesztjük, alakítjuk. Folyamatosan újítjuk, pályázati lehetőségek kihasználásával. Fontos szempont számunkra, hogy a nagymozgások fejlesztésére, a gyakorlójátékra, illetve az elvonulásra, az elmélyült szerepjátékra is legyen benne elegendő lehetőség, hely. Gazdag játékkínálat áll a gyermekek rendelkezésére.

Az **óvoda udvara** mentes a legtöbb allergiát, valamint az esetleges mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert, rovarszálló itatóval, madárodúk, stb. A gyermekek kertgondozáshoz kisméretű kerti szerszámokat használnak. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek szabad játékának. A gyermekek számára minden nap megfelelő hely és idő áll rendelkezésre a szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhoz.

Könyvtárunkat folyamatosan fejlesztjük, gyermekirodalommal, hanganyaggal, szakirodalommal, IKT eszközök (7 laptop, 1 számítógép internet hozzáféréssel, projektorok, CD lejátszók, JBL bluethootos hangszórók, multifunkcionális nyomtató) segítik pedagógiai és adminisztrációs munkánkat.

Feladatunk, hogy a személyi- tárgyi feltételeinket és ezek változását a felmerülő igények tükrében folyamatosan elemezzük, s a továbbfejlesztésüket célzó új perspektíváinkat felállítsuk.

A sajátos nevelési igényű kisgyermekek számára a lassabb pszichomotoros tempó és felfogóképesség miatt fontos, hogy környezetük könnyen átlátható, viszonylag állandó legyen. A tér megfelelő strukturálása, - vagyis a csoportszobában a tevékenységek színtereit bútorokkal elkerítjük, vagy szőnyeggel kijelöljük, - az segítség számukra.

A **szelektív hulladékgyűjtés** biztosított az óvodában (pl. papír, műanyag stb.). A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) is megvalósul.

Az **óvoda működtetése** során az óvoda vezetősége a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószer használata), a tudatos takarékosagra, a kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére kiemelten törekszik. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épület napelemekkel van felszerelve. A fűtési rendszer környezetbarát, és korszerű. Hideg-meleg kevert csapvizet, a levegő illatosítására gyógynövényeket használunk, stb.

7. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvónő feladatai

A nemzetiségi csoportokban és a nem nemzetiségi csoportokban a tevékenységi formákat az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint alakítottuk ki, a tartalmakhoz felhasználtuk a magyar és a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit. Az óvodai nevelés magába foglalja a magyar és a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítését, valamint a nemzetiségi identitás megalapozását és fejlesztését.

7.1. A játék

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A kisgyermek a környezete és saját belső érzései alapján szerzett tapasztalatait játéka során tükrözi. Ezáltal a játék rendkívül fontos szerepet tölt be, hiszen olyan tevékenység, amely a gyermek személyiségének fejlődését segíti elő és élményeket nyújt.

Az óvodai környezetben prioritást kell adni a szabad játék lehetőségének. A játék fontosságának tükröződnie kell az óvoda napi rendjében, időbeosztásában, valamint a játékos aktivitások szervezésében is.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

1. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyerekek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

2. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

3. A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus-szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

4. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

5. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré.

A játék a 3-7 éves korú gyermekek alapvető spontán tevékenysége, elemi pszichikus szükséglete, öröm forrása, melynek minden nap újra és újra, hosszan tartóan, elmélyülten és zavartalanul ki kell elégülnie, így a játék a személyiségfejlesztés alapvető, s egyben leghatékonyabb eszközévé válik.

A játékban fejlődik a gyermek testi- értelmi képességei, kreativitása, érzelmi élete, beszédképessége, szociális kapcsolatai, esztétikai érzéke, közösségi magatartása. A játékban a gyermek feldolgozza a pozitív és negatív élményeit, így a feszültség oldása után megnyugszik. A játékban meghatározó az óvónő szerepe.

Szabadjáték közben fedezi fel és ismeri meg a gyerek az őt körülvevő világot. Felismeri önmaga lehetőségeit és korlátait. Erősödik én- és öntudata. Fejlődnek megismerő folyamatai, értelmi képességei, fantáziája, képzelete. Feldolgozza érzelmeit, pozitív és negatív élményeit, lelki feszültségeit.

Alakulnak szociális készségei, társas kapcsolatai. Felkészül a különböző szerepekre (pl. nemi szerep). Segíti az identitás kialakulását. Érvényre juttathatja a szabadságra való törekvését. Valódi következmények nélkül kipróbálhatja önmagát olyan helyzetekben, melyekre valójában még nincs lehetőség. Felkészülhet az elkövetkezendő életszakaszok kihívásainak elfogadására.

A szabadjáték nem időtöltés, hanem pszichikus szükséglet. Kielégítheti kíváncsiságát, tevékenységi vágyát, felnőtthöz való hasonlítási igényét, szociális indítékait, és ha ez még kevés lenne, egyben a spontán tanulás színtere is, mely tanulási forma az utánzáson alapuló tanulás mellett az első 7 évben meghatározó szerepet kap.

A **fejlesztőjáték** és a szabadjáték közötti legnagyobb különbség talán az, hogy míg a szabadjátékok a gyerek belső igényeiből, szükségleteiből fakadnak, addig a fejlesztőjátékok az őt körülvevő, őt ismerő és segíteni akaró felnőttek igényeiből. A fejlesztőjáték nevében szerepel, hogy előre meghatározott célja van. Egy adott készség, képesség (pl. emlékezet, figyelem, ismeretbővítés, együttműködés stb.) begyakorlását vagy fejlesztését célozza. Már a csecsemőkori játékeszközök többsége is ezt a célt szolgálja. Az óvodában használatos játékok nagyobb része is az észrevétlen indirekt fejlesztést segíti elő (pl. építőkockák, gyöngyök, szerelőjátékok, túske stb.).

A felnőttek által kezdeményezett játékok többsége is erre szolgál, pl. drámajátékok, mozgásos játékok, körjátékok. Ezek azok, melyek előre konkrétan megtervezhetők, segítik

egy-egy gyerek képességeinek, részképességeinek, vagy a közösségnek fejlődését. Abban az esetben, ha helyesen választjuk meg őket, egy idő után beépülnek a szabadjátékba, és azt színesítik, gazdagítják.

Feladataink, a fejlesztés tartalma:

- a szabad játék feltételeinek megteremtése, megfelelő, nyugodt, szeretetteljes, gyermekekre figyelő, biztonságos csoportlétkör kialakítása, érzelmi biztonság megteremtése; tevékenység-eszköz, társak, játékelgondolás, játszóhely kiválasztásának szabadsága, tiszteletben tartása;
- reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a játék fejlődésének nyomon követése, differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása; kongruens kommunikáció (modell);
- a szabályok, szokások kialakítása, következetes betartása;
- következetes nevelői magatartás, indirekt, tapintatos irányítás;
- megfelelő hely, változatos, ösztönző, hozzáférhető eszközök, elegendő idő biztosítása (7-8 óra); lehetőség a játék későbbi folytatására;
- folyamatos, rugalmas napirend;
- élmény nyújtása, ötletek a különböző játékformákhoz;
- a különböző életkorú és fejlettségű gyermekek együtt játszásának segítése;
- a mozgás, a testséma az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció, a szocializálódás fejlődésének elősegítése;
- ezen keresztül tapasztalja meg a körülötte lévő világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul, jut örömhöz, sikerélményhez, a játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, ugyanakkor a személyiség fejlesztésének színtere, a kognitív, az érzelmi, az akarat, a szociális, társas fejlődés, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja; elválaszthatatlan a mozgástól, a világtól, a tudat kialakulásától;

Gyakorlójáték

- cselekvések ismétlése közben anyagok, eszközök megismerése;
- szöveg-, dallam-, mozgásismétlő játékok, ritmusjátékok, egyszerű szabályjátékok, szabályok megismerése, elfogadása, betartása.
- finommotorika, nagymozgások, mozgáskoordináció, térészlelés, verbális készség fejlesztése;

Szimbolikus szerepjáték

- egyszerű szabálykövetések (egyénenként, csoportokban);
- jellegzetes cselekvések, műveletek utánzása;
- szabályok elfogadása, betartása;
- élmények megjelenítése; feldolgozása az ellaborációs mechanizmus pozitív hatásának kiaknázásával feszültségoldás;
- interperszonális kapcsolatok kialakítása, gazdagítása, tapasztalatok, érzelmek, gondolatok szóbeli kifejező készségének fejlesztése, kommunikációs helyzetek gyakorlása;

- erkölcsi, akaratí tulajdonságok megalapozása, fejlesztése;
- kognitív képességek fejlesztése;

A szabálytudattal, mint a szociális tanulás egyik eszközével, az egyén megtanul, az emberi normák által diktált módon élni és viselkedni, így a társadalomba beilleszkedni.

Ezek alapja a szerepjátékok, szabályjátékok és ezek alrendszerének differenciálódása folytán kialakuló és megvalósuló játékfajták kifogyhatatlan tárháza.

Barkácsolás - kézimunka

- játék készítés, javítás közben a helyes eszközhasználat elsajátítása, a különböző anyagok tulajdonságainak megtapasztaltatása.
- rész-egész viszonya, finommotorika fejlesztése
- munkafolyamat megismerése, sikerélmény átélése

Dramatizálás

- ismert mesék megjelenítésével, beszédképességük, beleélő képességük (átlényegülés, átváltozás) fejlesztése; ellaborációs mechanizmus kiaknázása
- bábok mozgatásának megismertetése karakterek szerint; finommotorika fejlesztése;
- a kontaktusteremtés, a kommunikációs képesség, önkifejezés eszközeinek fejlesztése;

Építő és konstruáló játék

- rakosgató, szerelhető játékok biztosításával konstruáló képességük, fantáziájuk fejlesztése;
- alakul szem – kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, vizuális memóriája;

Szabályjáték

- verbális, mozgásos és manipulatív játéktevékenységek során önálló, szabályra figyelő képesség kialakítása;
- a játék – tapasztaltatás – tanulás hármasságában fejlődő gondolkodási műveletek nélkülözhetetlen alapot teremtenek arra, hogy a gyerekek a szabályok segítségével képessé váljanak olyan interakciókat vezérelni, melyek elősegítik a szabályjátékok játszását, majd a későbbi társadalmi beilleszkedést; ezek során folyamatosan csiszolódik a gyermekek személyisége; későbbiekben, így például az alsó tagozatban is, a konkrét műveleti gondolkodás erősödésével ez további még mélyebb alapokat teremt a gyermekek számára.

Drámajáték

- a drámajáték alkalmas képességek, készségek fejlesztésére (pl. érzékelés, észlelés, emlékezet, fantázia, megfigyelőképesség, ritmusérzék, mozgáskoordináció, beszédképesség, kommunikáció); segíti az ön- és emberismeret gazdagodását, ezáltal a közösségbe való beilleszkedést, színesíti, fejleszti a kommunikációt, az önálló gondolkodás képességét;
- a személyiségformálás alapja az önismeret, a pontos önkép megtalálása; ennek elérését segítik az önismeret fejlesztő játékok; a drámajátékok a cselekvésre, mozgásra épülő játékok,

melyben a játékot vezető pedagógus megfelelő és elégséges irányítást ad, biztonságot nyújtó korlátokat állít, melyre éppúgy szüksége van a gyermeknek személyisége egészséges fejlődéséhez, mint a szocializációs folyamatra;

- a közösségbe való beilleszkedés segítségét jól szolgálják a bizalomjátékok, társak megismerését segítő játékok, kapcsolatteremtő, illetve kapcsolattartó játékok;

Fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére:

A gyermek

- életkorának megfelelő játékot válasszon; szívesen vállaljon szerepet, problémahelyzetekben kreatív megoldásokra törekedjen;
- legyen kezdeményező, ötletadó, kapcsolódjon be a közös játékba; örömmel, önfeledten játsszon;
- alkalmazkodóképesség, szabálytudat, egészséges versenyszellem jellemezze;
- alkosson saját szükségleteinek, ötleteinek megfelelően kiegészítő játékokat önállóan, tudja konstruálni, majd lemásolni ezeket,

Tárgyi feltételei:

- sokféle játéklehetőséget biztosító, gyermekbarát csoportszoba;
- fejlesztő játékok, tornaeszközök, átalakítható terek;
- esztétikus játszóudvar, homokozók, mászóakák, csúszda, babaház, térkövezett egyenes terület;
- szerepjátékokhoz különböző kellékek.

Részfeladataink:

A német nemzetiségi csoportoknál a nyelvi nevelésben a játéknak kiemelkedő szerepe van. A gyermek sokféle módon valósíthatja meg önmagát. Az irányított játéknál eldöntheti a gyermek, hogy bekapcsolódik, vagy folytatja szabad játékát.

A gyakorlójátékokat (ujj-játékok, ügyességi játékok, értelmi és gondolkodást fejlesztő játékok) könnyen megértik, s az ismétlések miatt gyorsan megtanulják. Az óvónőt utánozva, jól artikulálva gyakorolják a kiejtést és pozitív benyomást nyernek a produktív nyelvhasználatban. (Megnevezik a tárgyakat, dolgokat, élőlényeket és ráébrednek a könnyen tanulható ritmusra.)

A szabad - irányított szerepjáték a szabad előadás egy formája. A párbeszéd, a szerepcseré által a nyelvi nevelés fontos területei. Jól ismert mese dramatizálásával felébresztjük a gyermekben a kíváncsiságot. A mesefigurák megalkotása közben mimikával, gesztikulációval, magatartásmódokkal is a nyelvet gyakorolja a gyermek.

A kör és mozgásos játékoknak is nagy szerepük van a nyelvi képzésben, s a gyermek identitásának pozitív erősítésében. Ezekkel a játékokkal ápoljuk a nemzetiségi szokásokat, hagyományokat.

A szabályjátékok (memóriajáték, társasjátékok, mozgásos játékok) hozzájárulnak a gyermek szókinccsfejlesztéséhez, aktív nyelvhasználatához, kifejező képességének gyakorlásához. Összegyűjtöttük nemzetiségi játékainkat, melyek felelevenítése a tradíciók ápolását szolgálja.

A fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy egyszerű játékhelyzetekben a német nemzetiségi nyelvet használja. Tudjon tájékozódni kommunikációs helyzetekben; ismerje a kisebbség kultúrájából merített népi játékokat tájnyelven is.

Minderheitserziehung

- Das grundlegende Ziel bei sämtlichen Spielarten ist, dass das Kind die Freude am Spiel genießt
- In der spontan beginnende Spielaktivitäten schließen wir uns taktvoll ein, übernehmen
- eine Rolle, und gebrauchen die situative Lagen zum üben der Sprache
- Im Interesse der Zweisprachigkeit nutzen wir wirksam die durch das Rollenspiel,
- didaktischen Spiel und Darstellungsspiel gegebene Situationen aus
- In diesen Situationen übermitteln wir Informationen, erweitern den Wortschatz, üben,
- befestigen und kontrollieren. Mit den Problemsituationen und selbstständige kindliche
- Tätigkeit regen wir an.
- Im Namen der Traditionspflege sichern wir solche Möglichkeiten, und Mitteln, die die
- Kinder im Laufe der Tätigkeiten kennenlernen können.

Az etnikai kisebbség kultúrájának megismertetését a szülők és nagyszülők segítségével alakítjuk ki (játékok, játékkészítés, népdalok, népmesék). Segítjük először a szerepjátékok kialakulását, megismertetjük a különböző játékok funkcióját, használhatóságát. A zárkózott, gátlásos gyermekeket bevonjuk az együttes tevékenységbe.

A sajátos nevelési igényű gyerekek esetében a sajátos nevelési igény fokának, milyenségének megfelelően vonjuk be és fejlesztjük a gyermek játékát. A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb.

Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek érzelmi, szocializációs, értelmi, kommunikációs fejlesztése a játék segítségével.

A **migráns kisgyerek** fejlesztésének színtere a játék.

A **valamiben tehetséges gyermek** a szabad játékban fejleszhető leginkább, megfelelő feltételek biztosításával.

7.2. Verselés, mesélés

1. A mondókák, dúdolóok és versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi stabilitásához és anyanyelvi fejlődéséhez, ezáltal megalapozva a könyvekkel szembeni pozitív érzelmi viszonyt, ami segíti az olvasóvá válás folyamatát. Ezek a kifejezések ritmusukkal és a mozdulatok, valamint szavak összhangjával érzéki és érzelmi tapasztalatokat kínálnak a gyerekeknek, miközben fejlődik a memóriájuk, képzelőerejük és szókincsük.)

2. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

3. Az élőláz mesék különösen hatékonyak az óvodás gyermekek nézőpontjának és világérzékelésének formálásában. Ezek a történetek megerősítik a kisgyermek szorongásait, miközben megoldásokkal és felszabadítással szolgálnak. A mese életre keltett tárgyi világa és az ehhez kapcsolódó mágikus világkép, amely feloldja a szigorú ok-okozati összefüggéseket, csodákkal és átváltozásokkal segíti a gyermekeket abban, hogy felfedezzék a mélyebb pszichikai valóságot és a külvilág megismerésére irányuló törekvéseiket.

4. A mesélővel való közvetlen kapcsolat révén a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a mesehallgatás folyamán, akár csak a játéktevékenységek során, élénk belső képeket alkot. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

5. A belső képek létrehozásának folyamata rendkívül lényeges a gyermekek élményeik feldolgozása szempontjából. A mesélési szokások és rituálék kialakítása támogatja a gyerekeket abban, hogy könnyebben rá tudjanak hangolódni, és befogadják a meséket.

6. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

7. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

8. Az óvodában a három–hét éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

9. Az anyanyelvi, irodalmi nevelés az óvodai élet egészét áthatja. A mesék érzelmi, értelmi és etikai fejlődésük, fejlesztésük legfőbb segítői, belső konfliktusaik feldolgozására kínálnak lehetőséget.

Feladataink, a fejlesztés tartalma:

- A pedagógus tudatosan, gyermekközpontú, a gyermek korosztályának és egyéni fejlettségének megfelelő szintű meseválasztást kell alkalmazzon.
- meleg érzelmi kapcsolat, meghitt légkör teremtése, biztonságérzet növelése;
- anyanyelv megismertetése, nyelvi fordulatok alkalmazása; biztonságos önkifejezés megalapozása;
- szókincsgyarapítás; szókincsfejlesztés,
- a beszédszervek megfelelő mozgásának fejlesztése (logopédus segítségével);
- beszédkedv felkeltése és megőrzése; beszédkészség, beszédfigyelem fejlesztés;
- beszédészlelés, beszédértés képességének fejlesztése;
- irodalmi érdeklődés felkeltése, irodalmi élmények közvetítése, minta adása;
- nyelvi fordulatok használata;
- a gyermek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzetek megteremtése,
- irodalmi alkotások kiválasztása, közös vers és szövegmondás; a magyar kultúra értékeinek átörökítése; interkulturális nevelés;
- a komplexitás érvényesítése más tanulási tevékenységekkel;
- értelmi, érzelmi, etikai fejlődés elősegítése;
- a mesehallgatás szokásainak, szabályainak megismertetése, elfogadtatása;
- dramatizálás, bábozás igényének felkeltése;
- a kapcsolatteremtés elemi szabályainak megismertetése, alkalmazása (köszönés, kérés);
- az együtt játszás örömeinek érzékeltetése;
- a könyv iránti vonzódás, a vele való helyes bánásmód kialakítása, könyvtárlátogatás.
- metakommunikációs képességek fejlesztése;
- ritmusérzék fejlesztés,
- idő- és téri egymásutánosság felismerésének fejlesztése,
- memorizációs képesség fejlesztése;
- az akusztikus verbális emlékezet fejlesztése;
- a szülők nevelési szemléletének formálása;

Tartalom: mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, népmesék, versek;

Anyanyelvi modulunk segít pedagógusainknak az anyanyelvi feladatok megvalósításában.

Részfeladatunk:

A német nemzetiségi csoportjainknál az irodalom a gyermekek számára az öröm forrása, játék a beszéddel, ritmussal, rímek összecsengésével.

A népi mondókákat, verseket természetes helyzetekben beépítjük a gyermekek életébe. Megfelelő alkalmat találva, gyakran ismételve könnyen sajátítják el őket.

A népköltészetből olyan anyagot választunk, amelyek fokozzák a gyermekek fantáziáját és lehetőséget nyújtanak az egyéni kreativitásra. A népi mondókák a nyelvi dallam és ritmus segítségével jól felfoghatóak, s nélkülözhetetlen segítséget nyújtanak a kiejtés tanulásánál, (ritmus, hangutánzás, szójátékok) Ezeknél a játékoknál nem a szó jelentése a fontos, hanem a rím és a ritmus. (ujj- játékok, lovagoltatók, vigasztalók, kiszámolók)

A népköltészet hozzájárul a nyelvi érdeklődés fenntartásához, benne örömet talál a gyermek, s kívánja az ismétlést, gyakorlást. Megismeri, és tovább ápolja általa a tájnyelvet.

A gyermekek szívesen hallgatnak népmeséket az óvónő tolmácsolásában. A mesék ismételt elmondásával nő a gyermekek biztonságérzete, s az összetartozás érzését erősíti, felébreszti fantáziájukat, s fokozza alkotó erejüket. A mesék kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait, fejlettségi szintjüket. (Az ijesztő, félelmet keltő élményeket a hiányos nyelvismeret miatt kerüljük.) A német meséket szívesen játsszák, dramatizálják a gyerekek. Örömet jelentenek az egyszerű dialógusok, kosztümök az átváltozás, egy – egy figurával való azonosulás lehetősége.

A képeskönyvek egyszerű történetekkel igen jól szolgálják a sikeres nyelvi nevelést. Átmenetet jelentenek a gyermek számára a játékeszközök és a könyv között. Jól szolgálják a szókincs fejlesztését, a hallottakat szemléletessé és érthetővé teszik.

A fejlesztés várható eredménye:

- A gyermekben pozitív érzelmi viszony alakul ki a nemzetiség nyelve és kultúrkinccsei iránt (népmesék, népköltészet, népi mondókák, kiszámolók), melyeket lehetőség szerint tájnyelven ismernek meg.
- Megismeri a nemzetiségi kultúrából merített meséket, verseket, mondókákat és egyéni fejlettségi szintjének megfelelően megtanulja őket.

Minderheitserziehung:

- Aus der Sprachkultur der Minderheit sollen die Kinder Märchen, Gedichte, Reime und Geschichten kennenlernen
- Bei der Auswahl des literarischen Materials beachten wir das sprachliche Niveau der Kinder
- Wir bemühen uns die Volksgedichte, Märchen und Reime im Vordergrund zu stellen

A cigány gyermekek már nem beszélik a cigány nyelvet. Magyar szókincsük szegényes, sokszor nem ismerik a környezetükben használt alapfogalmakat.

A szókincsgyarapításra képolvasást, hangutánzó játékot, bábozást és rövid mese dramatizálását használjuk.

Az irodalmi anyag kiválasztásakor élünk a lehetőséggel és válogatunk a cigány népmesékből.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél különös figyelmet fordítunk az anyanyelvi, irodalmi nevelésre. Minden gyermeknél az egyéni sajátosságok figyelembevételével járunk el. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek kommunikációs nevelése szókincsbővítéssel kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítésével történik. A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák.

A **migráns kisgyerekek** nemzetiségi kultúrájának megismerésére a mese is lehetőséget ad.

A tehetséges gyermek szenvedélyes (csillapíthatatlannak tűnő) **érdeklődésének kielégítése.**

7.3. Ének, zene, népi játék, tánc

Az ének, a zene fontos szerepet tölt be életünkben. A gyermeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.

„A zenei képességek fejlesztésén túl, zenét értő és szerető egészséges lelkű, kulturált, boldog emberré nevelés eszköze a zene, az énekszó.”

Kodály Zoltán

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

3. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

4. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Feladataink, a fejlesztés tartalma:

- zenei érdeklődés felkeltése;
- az éneklés, énekes játékok megszerettetése; zenei örökség átadása;
- olyan légkör kialakítása, amelyben örömmel, felszabadultan énekelnek;
- a közös éneklés, játszás örömeinek megismertetése, egymás segítése, tolerálása;
- fokozatosság, rendszeresség elvének alkalmazása;
- ünnepekhez, hagyományokhoz, kapcsolódó dalok, játékok megismertetése, megőrzése, átörökítése, igényes zenei anyag választásával;
- a gyermekek zenei élményhez juttatása;
- hangszer használata;
- zenei hallás, éneklési készség fejlesztés;
- ritmusérzék, egyenletes lüktetés érzékelésének fejlesztése;
- harmonikus, szép mozgásfejlesztés,
- zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése;
- zenei emlékezet fejlesztése,
- figyelemfejlesztés (zenehallgatás),
- zenei kreativitás képességének fejlesztése;
- a gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése;
- zenei fogékonyság megalapozása igényes zenei anyag kiválasztásával;
- a zenei játékok, gyermektánc feltételeinek biztosítása;

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Különös élménye, hangulata, nagy motiváló ereje van felnőttekre és gyermekekre egyaránt a közös óvodai népszokásoknak, így pl. a szüretnek, a Luca napnak, a német nemzetiségi csoportok Márton napi fáklyás felvonulásának, a karácsonyi pásztorjátéknak, farsangolásnak,

kisze-égetésnek, húsvéti locsolásnak, zöldág-járásnak, májusfa állításnak, komázásnak, pünkösddőlésnek, lakodalmas játékoknak.

Részfeladataink:

A **német nemzetiségi** zenei anyagunk átadásával a gyermekeket nyelvi élményhez, sikerélményhez juttatjuk, s ezáltal önbizalmukat erősítjük.

A körjátékokat, a zenehallgatás anyagát a nemzetiségi népi kultúrából választjuk. A gyermekdalok és népdalok hangkészletét, zenei nehézségét és tartalmát a gyermekek adott életkorához igazítjuk, ez erősíti a gyermekek biztonságérzetét.

A nemzetiségi ünnepekre készülve gazdagodik a gyermekek szókincse.

Az énekes, táncos népi gyermekjátékok átadásával a gyermek kétnyelvű identitását szeretnénk megalapozni.

A zenei nevelésben a gyermekek számára a hallás, a beszéd, az ének és a mozgás egységet képeznek. Éneklés és játék közben a gyermek jól artikulálva fejezi ki magát, az óvónőt utánozva sajátítja el az anyagot, megtanulja a hangképzéssel kapcsolatos szavak helyes értelmezését (magas- mély, hangos-halk, gyors-lassú).

A dallam és ritmusérzék fejlesztése igazodik az alapprogramunk feladataihoz, amelyeket a fentiekben felsoroltunk.

A fejlesztés várható eredménye:

A gyermekben pozitív érzelmi viszony alakul ki a német nemzetiség zenei kultúrája iránt. Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően a kisebbség nyelvén közvetíteni tudja a megtanult dalokat, mondókákat. Megismeri a helyi kisebbségi szokásokat, hagyományokat, a hozzájuk tartozó dalanyaggal és tárgyi kultúrával együtt (népviselet).

Minderheitserziehung:

- Es soll sich die aktive Musikwortschatz auf dem Gebiet des musikalischen Fähigkeits - Erweiterungsgebiet erweitert werden mit der Ernennung der Begriffspaaren, Lauttöne und Musikinstrumente
- Sei sollen sich mit der musikalischen Eigenschaften der Minderheitssprache bekannt machen, durch musikalische Betonungen, Bewegungsformen und spezielle Bewegungen
- Sie sollen die musikalischen Kultur der Minderheit kennenlernen, und solche Lieder, Reime und Kreisspiel lernen die ihnen Freude bereiten

A cigányok zenekedvelő emberek. Ritmusérzékük jó, különösen kedvelik a táncos játékokat. Gyermekeik is hordozzák magukban ezt a képességet, készséget.

Zenehallgatás anyagaként válogatunk a cigány népzeneből, cigány dalokból. Élünk a lehetőséggel és hozzátartozók, vagy a cigány kisebbség tagjai közül egy-egy alkalommal felkérünk valakit, hogy énekeljen, esetleg táncoljon nekünk.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél hatékonyabb eredmények elérésére ad lehetőséget az ének-zene. A pozitív irányú értelmi, illetve érzelmi fejlődés, a harmonikusabb mozgás - mely a zene hallgatása, elsajátítása, és gyakorlása által ér el eredményt - a gyermek sikerélményét, s ezáltal önbizalmának megerősödését szolgálja.

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél az érzelmi nevelés, a biztonságérzet növelése, a társas kapcsolatok, a társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése fontos feladatunk, melyet korszerű pedagógiai módszerek felhasználásával (a zenei nevelés eszköztárával, zeneterápiával) valósítunk meg.

Migráns gyerekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal és zenei anyag választás.

A tehetséges gyermek számára érdeklődésének megfelelő zenei fejlesztés biztosítása.

7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeleinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

5. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Célunk a vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, gondolkodás könnyebbé tétele, a szabad önkifejezés lehetőségének biztosítása, az esztétikai érzékük és fogékonyságuk alakítása, a helyes ceruzafogás elsajátítása.

Alkalmazott technikáink: rajzolás, festés, mintázás, agyagozás, építés, tépés, vágás, hajtogatás, ragasztás, nyomatok, viaszkarcs, szövés, nemezelés, barkácsolás, textilmunkák, fonás, batikolás.

Feladataink, a fejlesztés tartalma:

- érdeklődés felkeltése az ábrázolás tevékenységei iránt;
- zavartalan, sokrétű, elmélyült tevékenység feltételeinek megteremtése a nap folyamán;
- az eszközökkel, anyagokkal való biztonságos, balesetmentes bánásmód megtanítása, az eszközök tisztán tartása;
- a különböző technikák megismertetése;
- a különféle anyagok, eszközök tulajdonságainak, alkalmazhatóságának megtapasztalása; vizuális percepció (érezékelés, észlelés) fejlesztése; szem-kéz koordináció fejlesztése;
- vizuális tapasztalatok nyújtása életkornak megfelelően;
- vizuális jelrendszer sokszínű megismertetése (pont, vonal, folt, színek, formák);
- a gyermek szín és formavilágának gazdagítása; formaállandóság felfedezése;
- az alkotás örömeinek megtapasztalása;
- egymás ötleteinek meghallgatása, alkotásának megbecsülése, egymás segítése, egy-egy ötlet továbbgondolása;
- alakuljon kézügyességük, vizuális alkotókészségük és esztétikai igényük a múlt, a jelen értékei iránt;
- a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg és használják a régi gyermekkor játékkészítő és népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit;
- egyszerű munkafogások és eszközhasználat képességének fejlesztése;
- esztétikus környezet kialakítása; esztétikai érzékenység fejlesztése, a szép iránti vonzódás, igényesség kialakítása;
- kiállítások látogatása, művészeti albumok nézegetése;
- népi alkotások bemutatása, épületek megfigyelése.
- képi gondolkodás fejlesztése;
- a képi, plasztikai konstruáló kifejező képesség kibontakoztatása, fejlesztése;
- szem-kéz koordináció fejlesztése, kézmozgás finomítása; rész-egész viszonyának megtapasztalása, alak és háttérlátás fejlesztése;

- térbeli tájékozódó és rendező képesség fejlesztése;
- beszéd- és kifejezőképesség fejlesztése (mondja el véleményét saját és társai alkotásáról, műalkotásokról, nevezze meg a színeket, azok sötét-világos árnyalatait.);
- környezettudatos nevelés

Ábrázoló tevékenységre az egész nap folyamán lehetőséget biztosítunk. A gyermekeket egyéni fejlettségükhöz, képességükhöz igazodva segítjük, fejlesztjük.

Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

A vizuális tevékenységek tartalma:

Az óvodában használt és ismert tevékenységformák bővülnek a hagyományőrző, díszítő művészet technikáival.

A rajzolás, a festés, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterséget őrző elemek is, a sodrás, fonás, szövés, nemezelés, tojásírás – kicázás, batikolás, agyagozás, játékeszközök készítése (rongy- és csutka - baba, természeteszközök, játékok) valamint a hagyományos ünnepekre való készülődés során az adventi koszorú, sütemények (mézeskalács, patkókalács, rétes), farsangi maszkok, vásári áruk készítése.

Részfeladatunk:

A vizuális alkotás is egy lehetőség **a német nemzetiségi** hagyományok, a szókinccs gazdagítására.

A különböző eszközök alkalmazása sokféle lehetőséget nyújt a német nyelv használatára.

Az alkotáshoz szükséges technikai lépéseket mindig magyarul ismertetjük. Az anyagok, a színek, a formák megnevezésével fejlesztjük szókinccsüket.

A gyermekek maguk készítik a német nemzetiségi hagyományoknak megfelelő darabokat; A mintázás, formázás során megismertetjük velük a tájra jellemző egyszerűbb fazekas mintákat, edényformákat, díszítőelemeket.

A fejlesztés várható eredménye:

- Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel (anyagok, eszközök, egyszerű munkafolyamatok megnevezése) amely lehetővé teszi, hogy tevékenységét a kisebbség nyelvén is közvetíteni tudja. Megismeri a helyi nemzetiségi tárgyi kultúra értékeit, s megtanulja tisztelni, megbecsülni ezen értékeket (szövés, fonás, klumpafaragás, cserépedények, népviselet...).

Minderheitserziehung:

- Der Wortschatz der Kinder soll durch das kennenlernen von verschiedenen Techniken und Benennung von verschiedenen Mitteln und Methoden erweitert werden
- Sie sollen fähig sein mit einfachen Sätzen ihre Erlebnisse und Erfahrungen zu erzählen

A **cigány kisebbség** gyermekeinek az otthoni környezetben általában nincsenek meg a tárgyi feltételei arra, hogy ábrázoló tevékenységet folytassanak. Legtöbbször úgy kerülnek az óvodába, hogy ott kapnak először kezükbe ceruzát, zsírkrétát, filctollat, festéket, ragasztót, ollót...

Meg kell ismertetnünk őket az eszközök használatával, a hagyományos technikákkal. Segítenünk kell a különböző eszközök biztosításával sajátos, színes formaviláguk megjelenítését.

A szülők és nagyszülők, valamint a cigány kisebbség tagjainak segítségével megismertetjük a gyermekekkel az etnikai kisebbséghez tartozók életkörülményeit, múltját, hagyományait, kézművességét, a még élő népi mesterségeket (teknővájás, fakanál-, szerszámnyél készítés, seprűkötés...).

A **sajátos nevelési igényű** gyermekek számára az ábrázolás egy fontos kifejezési lehetőség, melyben érzéseit, tapasztalatait, gondolatait visszaadja. Az alkotás által sikerélményt szerezhet, így nő az önbizalma. Egyéni sajátosságok figyelembevételével fejlesztjük a gyerekeket.

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A **halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek** iskolaérettségének elérése, az alkotásvágy, a figyelemkoncentráció szükséges szintjére való eljutás fontos feladatunk, melyet a vizuális nevelés eszköztárának felhasználásával sikerül megvalósítanunk;

A **migráns gyerekek** anyaországának népi kultúrájával való ismerkedés.

A **tehetséges gyermek** fejlesztése, alkotásvágyának, kreativitásának kibontakoztatása adott részképességében.

7.5. Mozgás

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

4. A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Feladataink, a fejlesztés tartalma:

- a gyermekek testi épségének, egészségének megőrzése, óvása;
- a mozgás és pihenés egyensúlyának biztosítása;
- mozgásformák gyakorlása, szabályok betartása, biztonságos eszközhasználat elsajátíttatása;
- testvázlat, testtudat, testséma megismertetése, a helyes testtartás alakítása;
- a fokozatosság, rendszeresség, következetesség elvének betartása;
- egymás segítése, a különbözőség elfogadtatása, toleranciára nevelés;
- mozgással kapcsolatos pozitív érzelmek erősítése (derűs légkör, jó hangulat biztosítása);
- rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás, mozgásszükséglet fenntartása a szabadban is;
- családi szemléletformálás;
- egészségóvás prevencióval;
- az alapvető mozgásformák fejlesztése (járás, futás, ugrás, kúszás, mászás, függés, egyensúlyozás, dobás), finom- motorika fejlesztése;
- testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) fejlesztése, az ellenálló képesség alakítása, a szervezet erősítése, edzése;
- differenciált terheléssel egyensúlyérzék, ritmusérzék, a motorikus képességek fejlesztése;
- mozgás-koordináció alakítása, szem- kéz- láb koordinációjának fejlesztése, dominanciák erősítése, laterális kialakítása;
- térérzékelés, téri tájékozódás fejlesztése, téri orientáció fejlesztése;

- alkalmazkodóképesség fejlesztése;
- az egészséges életmódra való készségek, jártasságok alapozása.

Bármilyen összetételű csoportban a gyakoroltatás egyéni fejlettség szerint történik. Különböző nehézségű, differenciált feladatok adásával segítjük elő a megfelelő terhelést. A mozgás tartalma lehet szabad spontán mozgás, vagy szervezett testnevelés.

Részfeladatunk:

A német nemzetiségi csoportjainknál a testnevelés lehetőséget nyújt a mozgásformák, testrészek, eszközök, tornaszerek ismétlődő megnevezésére, az egyszerű utasítások megértésére. Nyelvi ismereteket nyújtunk a gyermekeknek (szókincsfejlesztés, beszédértés, nyelvhasználat, térbeli relációk használata). Megtanulnak tájékozódni kommunikációs helyzetekben, melyek a mozgástevékenységre vonatkoznak.

Minderheitserziehung:

- In den verschiedenen Bewegungsarten soll die sprachliche Entwicklung verwirklicht werden
- Durch die Bewegungen (mit der Hilfe der Anschaulichkeit) soll ihr passiver Wortschatz erweitert werden
- Die Kinder sollen aktiver Wortschatz, sprachliche Ausdrücke aneignen, in den Bereich der Großbewegungen, der Feinmotorik, das Körperschema und die Raumorientierung

A cigány gyermekek a hiányos táplálkozás, az egészségtelen, zsúfolt lakáskörülmények miatt általában fejletlenebbek a hasonló korú társaiknál. Állóképességük gyengébb, de ügyesek, mozgékonyak. Sok segítséggel, biztatással, a fokozatosság elvének betartásával vonhatók be a közös tevékenységbe.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket a fokozatosság elvének és az egyéni sajátosságok figyelembevételével fejlesztjük.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek iskolaérettségének elérését a mozgásfejlesztés eszközeivel alapozzuk meg, amely hozzájárul a tanulási képességek kialakulásához, a tanulási és egyéb részképesség-zavarok kialakulásának megelőzéséhez, a problémamegoldó gondolkodáson belül a megoldási késztetés fejlődéséhez.

A tehetséges gyermeknek a szabad játékban is folyamatos lehetőséget biztosítani a mozgásformák gyakorlására.

7.5.1. Mindennapos mozgás

A gyermekek legfontosabb igénye és természetes kifejezési módja a mozgás. A rendszeres, szívesen végzett, közösségi testmozgás segíti a gyermekek optimális személyiségfejlődését és hozzájárul az egészséges életmód kialakításához.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők

- spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- szervezett mozgásos tevékenység.

A gyermekek óvodai életének minden egyes napján biztosítani kell az aktív szabad játékot, amely mellett kiemelt szerepet kapnak az irányított mozgásos tevékenységek. Ezek a tevékenységek játékos környezetben zajlanak, és játékba ágyazott módon segítik az alapvető mozgáskészségek, valamint a hozzájuk kapcsolódó fogalmi rendszerek fejlesztését.)

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A szabad játék keretein belül végzett spontán mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásformák. A komplex testmozgások integrálódnak az óvodai élet más tevékenységeibe is, miközben támogatják a gyermek személyiségének fejlődését, például a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás és tanulási képesség terén.

Az egészséget támogató testmozgást az óvodai nevelés minden egyes napján és minden gyerek számára biztosítani kell az egyéni igények és képességek figyelembe vételével. Fontos, hogy a gyermekeket legjobban fejlesztő, együttműködést igénylő mozgásos játékok széleskörű alkalmazására törekedjünk, továbbá a szabad levegő adta lehetőségeket is ki kell használni.)

A mindennapi irányított testmozgás része lehet zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc).

7.6. A külső világ tevékeny megismerése

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti - emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

3. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi,

alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

4. Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.

- Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Feladataink, fejlesztés tartalma:

E célok megvalósítása tartalmi szempontból két elválaszthatatlan területet ölel fel:

- a társadalmi, természeti környezettel, jelenségekkel, folyamatokkal, anyagokkal való ismerkedést; a környezettudatos nevelést; (levegő, tűz, víz, föld, hagyományok, hungarikumok, a helyi sajátosságok, népművészet, kézművesség, néptánc, népdalok, a magyar növény- és állatfajok, a gyógynövények, a magyar konyha jellemzői a magyar népi viseletek, építészet ismerete);
- a környezetben, a tevékenységekben, az élethelyetekben adódó matematikai tartalmak felfedezését, matematikai tapasztalatszerzést;

A külső világ megismerésének elsődleges forrása maga a természet és a társadalmi valóság. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti - emberi - tárgyi környezete formai, mennyiségi, téri viszonyairól, eligazodik benne.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Arra törekszünk, hogy olyan témaköröket dolgozzunk fel, amelyek a helyszínen, természetes környezetben megmutathatók, megtapasztalhatóak a gyermekek számára.

Sokféle tevékenység lehetőségének biztosításával ösztönözzük tapasztalatszerzésre a gyermekeket, biztonságuk, testi épségük figyelembe vételével, környezettudatos viselkedés megalapozásával.

- gondolkodási műveletek gyakorlása; gondolkodás fejlesztése (cselekvő szemléletes gondolkodástól a fogalmi- nyelvi gondolkodás szintjére juttatás)
- felfedezés örömeinek érzékeltetése;
- tapasztalatok rendszerezésének megtanítása; ismeretek sokszínű gyakorlása, alkalmazása;
- összefüggések megláttatása, ítélőképesség fejlesztése;
- környezettudatos nevelés;
- holisztikus látásmód kialakítása, a környezetvédelem alapjainak megismertetése;

- pozitív viszonyulás kialakítása a természeti, emberi, tárgyi környezethez, az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése, a rongtott (használt) papírok külön tárolóba tévése, hogy a gyerekek újból és sokféleképpen felhasználhassák tevékenységeik során;
- a hazai táj, a helyi néphagyományok, szokások, a tárgyi kultúra értékeinek megismertetése, megszerettetése, védelme;
- a környezet szépségének, a környezetvédelem, a környezethigiéna fontosságának érzékeltetése; környezetbarát szokások kialakítása;
- a munka megszerettetése, a munka megbecsülésére nevelés a közös tevékenykedés örömeinek érzékeltetésével (növényápolás);
- a környezet jelenségeinek, tárgyak tulajdonságainak, mennyiségi viszonyainak formáinak rendszerezése, matematikai tartalmak felfedezése;
- tájékozódás a közvetlen környezetükben;
- kísérletezések;
- játékba integrált tanulás

A fejlesztés tartalma, az egyes korosztályok számára lineárisan és koncentrikusan bővül, a természeti, társadalmi, tárgyi környezet megismerése során. A tartalom a hagyományos óvodai ismeretanyag (család, óvodai környezet, az óvoda környéke, településünk, emberi foglalkozások, közlekedés, napszakok, évszakok állatok, növények, színek), a kompetencia alapú óvodai nevelés témaköreivel bővült (föld, levegő, tűz, víz). Séták, kirándulások, megfigyelések, munkavégzés, kísérletek során szerünk egyre több tapasztalatot, ismeretet a bennünket körülvevő valóságról. Élünk a komplexitás lehetőségével az egyes témák és tevékenységformák között.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton való megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.

A Komplex fejlesztési terv felosztása az ősmagyarok, a magyar kultúra jelképrendszerét követi:

a) Levegő: július, augusztus, szeptember

b) Tűz: október, november, december

c) Víz: január, február, március

d) Föld: április, május, június

– A négy Komplex fejlesztési terv három Fejlesztési tématerv köré csoportosul.

e) Család

f) Élő és élettelen világ

g) Közösségi nevelés

Környezeti nevelési elveink:

- Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk.

- A **nevelés folyamatában** a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerüljenek megvalósításra (pl. az igényeknek, szükségleteknek megfelelően valósuljon meg a képességek fejlesztése, a különféle eszközök használatának megtanulása, az ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások szervezése, stb.)
- A gyermekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján valósuljon meg, terjedjen ki a sajátos nevelési igényű, nemzetiségi és kisebbségi gyermekek nevelésére is.
- Az alapvetően fontos fogyasztói, táplálkozási, élelmiszerhigiéniai, hulladékkezelési szokások kialakítása, ételkészítési ismeretekre nevelés, szoktatás.
- Ebben a folyamatban a gyereket körülvevő felnőttek, a szülő, a pedagógus, a dajka példája elengedhetetlen.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Az óvodában minden szituációban, tevékenységben adottak a lehetőségek matematikai tapasztalatok szerzésére, élmények gyűjtésére.

Az eszközök, tárgyak, berendezések alkalmasak az azonosságok, különbözőségek felismertetésére, a sorba rendezésre, matematikai műveletek végzésére. A matematikai tapasztalatokat bővíteni lehet a szabályjátékokban, társasjátékokban, élethelyzetekben, manipulációs tevékenységek során. Matematikai tartalma lehet az ének-zenei, a testnevelés és az ábrázoló tevékenységnek is.

- Számfogalom előkészítése, megalapozása, halmazok képzése, összehasonlítása, bontása, csoportosítása, egyesítése, tulajdonságainak változtatása számosságuk szerint (több, kevesebb, ugyanannyi)
- sorszámnev, sorozatok
- számlálás képességének fejlesztése;
- mennyiségek összehasonlítása, becslés, mérés, elemek rendezése, rendszerezése, mennyiségi relációk;
- tapasztalatszerzés a geometria körében, tájékozódás térben és síkban (sík- és térmértani formák, térben és síkban való tájékozódás, téri irányok, relációk, zárt vonalon kívül- belül lévő pontok);

Részfeladatunk:

A német nemzetiségi csoportjainknál célunk, hogy a környezetünk tárgyaival, dolgaival, jelenségeivel ismerkedjenek meg a gyermekek (cselekedtetés, tapasztalatszerzés, élmények). Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek számára a kutatás, felfedezés öröme egyszerű munkafolyamatokon, jelenségek megfigyelésén át biztosítsuk. A témaválasztásnál figyelembe vesszük a gyermekek szűkebb és tágabb környezetét, és érdeklődésük irányát. A nyelvi feladatok megfelelnek a gyermekek egyéni, illetve életkori sajátosságainak.

A fejlesztés várható eredménye:

A gyermek megismeri szűkebb illetve tágabb környezetét, megtanul jól tájékozódni, pozitív érzelmi viszony alakul ki benne környezetére iránt. Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy a természeti és társadalmi környezetről szerzett ismereteit egyéni fejlettségi szintjének megfelelően a kisebbség nyelvén közvetíteni tudja. Identitástudata erősödik.

Unsere Aufgaben im Kreise der Nationalitäten Kenntnisse

Im Themen Wohnort und Menschen:

- Die Kinder sollen nationalitätische Gebäude und Institutionen aus ihrem engen und weiteren Wohnort kennenlernen (zB.: die Kirche, das Landshaus)
- Sie sollen neue Kenntnisse über die Pflanzen und Tiere erwerben, die für die Nationalität typisch sind (zB.: der Rosmarin, die Geranie, der Weinbau, das Schweineschlachten, usw.) Diese sollen sie auch in der Sprache der Minderheit kennen
- Bei dem Thema: Berufe in der Familie sollen sie auch verschiedene Volkshandwerke kennenlernen

Aus dem geistigen Kultur

- Örtlichen Sammlungen von Reime, Gedichte, Lieder und Volksspiele, usw. Diese sollen sie auch in der Sprache der Mundart kennenlernen
- Die örtlichen Märchen, kurze Geschichten, Rätsel, usw. kennenlernen mit der Hilfe der Großeltern und Eltern

Aus dem sachlichen Kultur:

- Die Kinder sollen durch eigene Erfahrungen und durch Veranschaulichung die Landarbeit kennenlernen
- Sie sollen Trachten kennenlernen und sie auch im Kindergartenleben tragen (im Spiel, an den Feiertagen) und mit der Hilfe der Eltern und Großeltern sollen sie sachliche Andenken sammeln und die im Gruppenzimmer unterbringen
- Während den Tätigkeiten sollen sie die typische Stoffe und Techniken der Minderheit benutzen (Stroh, Feder, Ton, Faden, fädeln, weben, sticken, usw.)

Zur Schaffung der Identität

- Die Kinder sollen die Traditionen kennenlernen durch Spiele, Lieder, Tänze und Sprüche (Kirchweih, Fasching, Hochzeit, usw.)
- An den Festtagen sollen sie die Tracht anhaben
- Sie sollen sich mit dem alten Köchekunst, und damit parallel auch mit der moderne Ernährung bekanntmachen (backen, darren, einkochen, abschmecken, würzen mit typischen Gewürze – der Rosmarin, der Dill)
- Sie sollen den Festtagen traditionstragende Geschenke basteln

Die Eigenschaften der Entwicklung am Ende des Kindergartenalters

- Die Kinder sollen die Körperteile und Richtungen kennen und benennen
- Sie benennen und verwenden die Bewegungsarten und die Regeln der Bewegungsspiele

- Im gesellschaftlichen Situationen regen sie die Bewegungsspiele in deutsche Sprache an
- Sie erkennen die Eigenschaften der deutschen Musik und benutzen sie in ihren musikalischen Tätigkeiten (typische Bewegungen, musikalische Betonung, usw.)
- Sie erkennen und benennen musikalisches und rhythmisches Verfahren in Deutsch
- Sie kennen typische Volks-, und Minderheitsinstrumente (Mundharmonika, Ziehharmonika, usw.)
- Beim Zeichnen und bei manueller Tätigkeiten benennen und verwenden sie Gegenstände, Mitteln, Arbeitsvorgänge, Formen und Farben. Ihre Erfahrungen, Erlebnisse und Gefühle drücken sie in einfachen Sätzen aus
- Sie verfügen die Fähigkeit der genauer sprachliche Ausdruck (verwenden ihre sprachliche Kenntnisse auch in der Mundart)
- Sie können den Kommunikationssituationen entsprechend verhalten (einfache Fragen und Antworten in allen Situationen)
- Sie können den deutschen und den ungarischen Sprachgebrauch unterscheiden (auch in der Mundart)
- Sie nehmen aktiv an den Dramatisierung der deutschen Märchen teil
- Sie ernennen Gegenstände, Sachen, Gebäude und reden über Arbeitsvorgänge und Geschehnisse auf Deutsch
- Sie ernennen Pflanzen, Tiere und Jahreszeiten
- Die Zusammenhänge können sie in kurzen Sätze auf Deutsch erzählen
- In mathematischen Tätigkeiten zählen sie auf Deutsch und setzen sie in Worten, Ausdrücken und Folgerungen auf
- Die einfachen Regeln erzählen sie auf Deutsch

A cigány gyermekek a természet közelében élnek. Ismerik a tűz, a víz, az időjárás hatását, a növényeket, a természetben élő állatokat.

Építünk a cigány gyermekek ismeretanyagára, amikor csak lehet. Sok tapasztalattal, rendelkeznek, amelyet a gyűjtögető utakon szereztek szüleiktől, nagyszüleiktől (gombák, gyógynövények). Kirándulásaink alkalmával megnevezik az ehető terméseket (pl. kökény, som, szeder, hecsedli)

A sajátos nevelési igényű gyermekeket egyéni képességeik figyelembevételével, a nevelési igényük milyenségétől és fokától függően fejlesztjük.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek iskolaérettségének eléréséhez hozzátartozik a tanulási képességük megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, a gondolkodási műveletek fejlesztése, a problémamegoldó gondolkodás kialakítása, a nyelvi gondolkodás megalapozása, melynek legfontosabb tevékenységi formája a környező valóság tevékeny megismertetése.

A migráns gyerekek anyaországának népi kultúrájával való ismerkedés.

A tehetséges gyermek ismereteinek bővítése, kíváncsiságának kielégítése, absztrakt gondolkodásának fejlesztése.

7.7. Munka jellegű tevékenységek

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.).

2. A gyermek munka jellegű tevékenysége

– örömmel és szívesen – végzett aktív tevékenység;

– a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;

– a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Célunk, hogy a gyermekek sajátítsák el azokat a képességeket és jártasságokat, amelyek a társas együttélés fenntartását szolgálják.

A munka jellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket.

– Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során megéli a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák, értékek, szabályok kialakulásához vezet.

Feladataink, a fejlesztés tartalma:

Játékidőben, élethelyzetekben, különböző tevékenységekben adódik lehetőség munkavégzésre.

A munkafajták közül az önkiszolgáló munkának az óvodáskor kezdetétől igen nagy jelentősége van (testápolás, öltözködés, étkezés). Kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógus közreműködésével, majd később szívesen végeznek társaikért is munkát (rendrakás, seprés, megbízások teljesítése, kerti munka, napos munka). Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja. Mozgatója a gyermek aktivitási vágya és a felnőtt megerősítő, dicsérő értékelése.

• nyugodt légkör és elegendő idő biztosítása;

- a gyermekméretű eszközöknek és azok állandó helyének biztosítása;
- a gyermekek testi épségének védelme (balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartatása);
- minden gyermeknek biztosítsunk lehetőséget kedve és képessége szerint a részvételre;
- a munkavégzés ösztönzése, a munkajellegű tevékenységek megszerettetése, értékelése;
- a munkavégzés pontos menetének megtanulása;
- becsülik meg mások munkáját, alkalmazkodni tudjanak egymáshoz a közös tevékenység alatt;
- tapasztalják, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, újra és újra el kell végezni;
- tudják, hogy mikor végeznek hasznos, eredményt létrehozó munkát;
- sokoldalú tapasztalatot szerezzenek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról;
- érzelmi, akarati tulajdonságok megerősítése, a közösség érdekében végzett munka örömeinek érzékeltetése;
- a munka eredményének megbecsülésére nevelés;
- környezetvédelemre, a környezet szeretetére nevelés.
- akarati tulajdonságok (kitartás, felelősségérzet, fegyelmezettség) fejlesztése;
- motoros képesség fejlesztése;
- összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük, önállóság, önfegyelem, feladattudat fejlesztése;
- vizuális fejlesztés;
- tapintásos észlelés fejlesztése;
- szociális képességek, együttműködés képességének fejlesztése;
- kommunikációs képesség fejlesztése.
- dominanciák erősítése
- fajtái: önkiszolgáló tevékenységek, alkalmoszerű munkák, közösségi munkák, környezettudatos magatartás megalapozását segítő munkák;

Az óvónővel kialakult érzelmi kapcsolat, a megerősítés motivációja ösztönzi a gyermekeket a munkajellegű tevékenységek céltudatos végzésére.

A gyermek önkiszolgálása során gyakorolja azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyéb munkajellegű tevékenységek végzésére alkalmassá teszik. Megbecsüli saját és mások munkáját. Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul.

Az együtt munkálkodás érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza. Megtalálja helyét a csoportban, a csoport, a közösség hasznos tagjává válik.

Kialakul benne a segítségnyújtás igénye. Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, alapozódik a másról való gondoskodás igénye.

Részfeladataink:

A német nemzetiségi csoportokban a munkafolyamatok megnevezésével gazdagodik aktív szókincsük. Az ismétlődések által erősödik a gyermekekben a beszédöröm érzése. Az egyszerű dialógusokkal fejlődik beszédképességük, beszédértésük, artikulációjuk.

A fejlesztés várható eredménye:

A gyermek tud tájékozódni a munkavégzésből adódó egyszerű kommunikációs helyzetekben.

- Ismeri a napi cselekvéseknél előforduló eszközök, anyagok nevét, egyéni képességeinek megfelelően olyan szókinccsel rendelkezik, amely által a nemzetiség nyelvén képes ismereteit közvetíteni.

Minderheitserziehung:

- In den Kommunikations - Situationen soll die sprachliche Entwicklung befördert werden
- Die grundlegende Mitteln und Tätigkeiten sollen sie auch in der Sprache der Minderheit kennenlernen

A cigány gyermekeket állandó segítségadással, dicsérettel ösztönözzük a különböző munkák elvégzésére.

Először az önkiszolgálás terén érjünk el eredményeket, majd vonjuk be őket a közösségért végzett feladatokba is.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket egyéni sajátosságaik figyelembevételével mellett vonjuk be kezdetben az önkiszolgáló munkákba, később, a fokozatosság elvét szem előtt tartva, a közösségért végzendő munkákba.

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek iskolaérettségének eléréséhez hozzátartozik a munka, a munka jellegű tevékenységek. A kerti munkának, napos munkának, önkiszolgálásnak stb. nagy szerepük van a gondolkodási műveletek fejlesztésében, a problémamegoldó gondolkodás kialakulásában, a nyelvi gondolkodás megalapozásában, érzelmi, akarati tulajdonságok fejlesztésében, a szocializálódás folyamatában.

A tehetséges gyermek esetleges részképesség lemaradásának kompenzálása.

7.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek fejlődése és kibontakoztatása a teljes óvodai életre kiterjedő, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek természetes adottságai, a családjában és a tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés keretében biztosított tanulási formák mind szerepet játszanak a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeinek és motivációjának alakulásában. Az óvodapedagógus a tanulás szempontjából kedvező feltételek megteremtése során figyelembe veszi a gyermekek korábbi élményeit, tapasztalatait és tudását.

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

2. A gyermekek óvodai tanulásának fő célja, hogy fejlessze képességeiket, valamint gazdagítsa és rendezze tapasztalataikat. Ez a folyamat legfőképpen a játékos tevékenységek és cselekvések keretein belül történik. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

3. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

4. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

5. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodában a tanulás spontán, illetve a nevelési célok érdekében szervezett tevékenység. A gyermek játékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása során tanul.

A gyerek oldaláról nézve a tanulás az óvodáskorban általában még nem szándékos és tudatos tevékenységet jelent. Belső szükséglet, és a kíváncsiságból fakad. Jellemzője az, hogy a világot felfedezni, önmagát megismerni, és a közösségbe belenőni vágyó gyerek érzelmi megközelítésű, saját élményeken alapuló tapasztalatok által, valóban aktív és alakító tagja lehessen az őt körülvevő világnak.

Mindenből és mindenkitől, állandóan és folyamatosan tanul. Hol egy új mozgásformát les el, hol egy viselkedésformát. Minden őt ért ingert, élményt feldolgoz, értékkel, átalakít, rendszerez, és magába épít. Ez a tevékenység tele lehet buktatókkal, hibás következtetésekkel, megtorpanásokkal és látványos változásokkal. Egy olyan belső folyamat, melynek eredményeit a cselekvések és a viselkedés változásai által vehetjük csak észre.

A spontán tanulás alapvető színtere, közege, alapvető formája maga a játék. A tanulásnak és a játéknak ebben a korban még nagyon sok a közös vonása, pl.:

- a tevékenységek szabad kiválasztása és a végrehajtás szabadsága
- teret ad a gyerek önállóságára való törekvésének
- lehetőséget biztosít az ismeretek rendszerezéséhez, jártasságok, készségek begyakorlásához
- az együttműködéssel kapcsolatos tapasztalatokat biztosít

Mindkét tevékenység lényege az, hogy végrehajtása belsőleg motivált, eredményessége örömeztet, és ezáltal újabb próbálkozásokra ösztönöz. Mind a játék, mind a tanulás a személyiségfejlesztés eszköze. Az utánozójátékok, az utánozó tanulás, a mozgásos játékok, a motoros tanulás, a közös játékok, a szociális tanulás, a gyakorló játékok, a begyakorlásos tanulás, az érzékszervi játékok, az érzékszervi tanulás, a szavakkal való játékok a verbális tanulás színterei. Minden játékfajtaához hozzákapcsolható egy-egy tanulási forma vagy technika.

A játék és tanulás között meglévő hasonlóság ellenére különbség is van bőven. Ezekből csak egyet emelnék ki: a játék célja maga a játék, a tanulás célja egy új ismeret felfedezése, egy cselekvés elsajátítása, egy magatartásforma begyakorlása, vagy egy belső hiányérzet feloldására való törekvés.

Célunk, hogy a gyermek

- tapasztalatszerzéseken keresztül élje át a gondolkodás örömét;
- megismerési képességei fejlődnek, pontosabbá válik érzékelésük, észlelésük, megfigyelőképességük, emlékezetük, tartósabbá a figyelmük, gazdagodik fantáziájuk, fejlődik gondolkodásuk; gyakorolják a gondolkodási műveleteket,
- jussanak el a cselekvő-szemléletes gondolkodás szintjéről a szemléletes- képszerű gondolkodáson keresztül a nyelvi gondolkodás szintjére,
- fejlődjön beszédképességük, beszédértésük, szóbeli kifejezésük;
- ismerjenek fel problémahelyzeteket, keressenek rá megoldást;
- tudásuk gyarapodjon.

Feladatunk, a fejlesztés tartalma:

- biztonságos, nyugodt légkör teremtése, amelyben a gyermek bármikor bizalommal fordulhat kérdéseivel, problémáival, közlési vágyával a felnőttekhez;
- játékban és célirányos tevékenységek során a gyermekek értelmi képességeinek fejlesztése (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).

- a gyermek kíváncsiságának, érdeklődésének, megismerési tevékenységi vágyának kielégítése;
- problémaszituációk teremtése egyéni fejlettségi szint szerint, azok megoldatása önállóan, szemléletesen;
- elősegíteni, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjék;
- használjuk ki a játék motivációs bázisát;
- a gyermek együttműködési készségét, a tanuláshoz szükséges beállítódását, feladattudatát, kitartását fejlesztjük;
- elősegíteni a gyermek önbizalmának fejlődését differenciált értékeléssel;
- éreztesse meg a közös tevékenység, az egymás segítségének örömét, alakítsa ki a gyermekben a különbözőség elfogadásának képességét.
- közvetlen tapasztalatszerzések, megfigyelések a természeti és társadalmi környezetből;
- beszéd- és szókincsfejlesztés, metakommunikációs képesség fejlesztése;
- emlékezet fejlesztés (megbízások);
- jelenségek változásainak megfigyeltetése;
- kísérletezések;
- összehasonlítások, megkülönböztetések végeztetése irányított és spontán megfigyelésekkel;
- kreatív gondolkodás, képzelet fejlesztése.

A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésen keresztül sajátítja el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.

Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.

Nevelési cél a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket. Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják, és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére. Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer.

Programunk lehetőséget biztosít az óvónőnek arra, hogy nevelési céljai megvalósítása érdekében maga válassza meg, - a rábízott gyermekek, valamint a csoportösszetétel ismeretében - hogy mikor, milyen foglalkoztatási formát alkalmaz.

Lehetőséget kínál arra is, hogy maga válassza ki, tervezze meg és építse fel saját csoportja foglalkoztatási anyagát komplex módon.

A tanuláshoz használt eszközök kiválasztásánál arra törekedjen, hogy azok aktivizálják, gondolkodásra serkentsék, problémamegoldásra ösztönözzék a gyermekeket.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére

A gyermek

- ismerje saját értékeit,
- alakuljon feladattudata,
- fedezzen fel konkrét összefüggéseket, ok-okozati viszonyokat,
- szándékos figyelmének ideje érje el a 10-15 percet;
- legyen képes gondolatait érthetően szavakba, mondatokba foglalni;
- különítse el a mese és a valóság elemeit;
- tudjon önállóan, konkrét, elemi, ismert jelenségek esetében következtetni, ítéletet alkotni megismert modellek alapján
- törekedjen többféle megoldás keresésére

Részfeladataink:

Német nemzetiségi csoportjainknál különféle, változatos tevékenységekkel biztosítjuk a gyermekek számára a sokoldalú tapasztalatszerzést, a világ élményszerű megismerését, beszédkészségük fejlesztését. A német kultúrkincsből (irodalom, zene, népi játékok,...) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezzük meg a nyelvvelsajátítást. Rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel teremtjük meg az utánzásos nyelvtanulást, figyelemmel kísérve a gyermekek nyelvismeretét és életkori sajátosságait.

A fejlesztés várható eredménye:

- a gyermek érzelmi biztonságának megteremtése mellett egyre szélesebb körben folyik a nemzetiségi nyelven történő kommunikáció;
- a gyermek felkészült egy tudatos nyelvtanulásra, nyelvi fejlesztésre, s ezt érdeklődéssel és izgalommal várja;
- elkezdődik a kétnyelvű identitástudat kialakulása.

Sprachförderung im Freispiel:

● Beim Freispiel bestimmt das Kind selbst, mit wem, womit, wo und wie lange es spielen möchte. Dem Freispiel geben wir den größten Raum im Tagesablauf. Die Kinder lernen, eigene und fremde Gefühle wahrzunehmen und zu berücksichtigen, und erleben ihre Stärken und Schwächen. Unsere Aufgabe als Erzieherinnen eines ungarndeutschen Kindergartens ist es, auch im Freispiel einfühlsam die deutsche Sprache einzubringen.

Sprachförderung im angeleiteten Spiel:

- Im angeleiteten Spiel nutzen wir die Vielfalt kreativer Spiele und Spielformen, um die Kinder mit der deutschen Sprache vertraut zu machen: Lieder, Reime, Erzählungen, Gespräche, Rollenspiele, Kreisspiele, Tänze, Märchen...
- Wir nutzen die verschiedensten Anlässe im Kindergartenalltag, um mit den Kindern zu sprechen, und verwenden dabei die deutsche Sprache.

A cigány-etnikum gyermekeinél az egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelő, individualizált, vagy mikro- csoportos formában, célzott fejlesztést folytatunk.

Szokásrendszer következtesen alakítjuk, modelláljuk. Ki kell alakítanunk a gyermekekben a tudás iránti vágyat, a tudás örömét.

Jól tanuló, sportoló, zenélő cigány gyermekek példaként való említése, szereplésük valamilyen rendezvényünkön modell értékkel bír.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél is mindenképpen az egyéni képességeik figyelembe vétele mellett folytatunk célzott fejlesztést. A speciális nevelési igény tehát feltételezi a tanulási folyamatok átlagtól való eltérését. A kognitív folyamatok eltérésének detektálása mellett azonban az óvodai integrációban szükséges ismerni a gyermekek viselkedésének jellemzőit is. Az értelmi és érzékszervi sérülés (nem megfelelő kezelése) mellett megjelenhetnek ún. másodlagos tünetek, következmények, viselkedésben megjelenő problémák. Az értelmi képességeket vizsgáló tesztek és skálák mellett a pedagógiai megfigyelésnek kell kiterjednie a viselkedéses jegyek, személyiségbeli erősségek és éretlenségek feltérképezésére.

Az integráció véd a deficitorientáltságtól (a hiányosságok hangsúlyozásától), és mint az emberi együttélés normája nem szorul indoklásra, azonban szükség van a megfelelő szabályozásra is.

Az értelmi sérüléssel élő, és más, speciális nevelési igényű gyermekek esetében az óvodai integráció legfőbb célkitűzése a minél önállóbb életvitel kialakítása, a gyermek önállósodásának támogatása, az ún. praktikus képességek minél teljesebb kibontakoztatása. Ezt támogató célkitűzés a kognitív képességek egyéni lehetőségek szerinti fejlesztése, ha szükséges, szakember segítségének bevonásával.

Mindezek értelmében a speciális nevelési igényű gyermekek meghatározáson belül az alábbi, korai életszakaszban alkalmazott megfogalmazásokat ajánljuk az értelmi képességekben elmaradást mutató kisgyermekek esetében:

- megkésett pszicho-motoros fejlettség
- értelmi fejlődési zavar
- meglábbodott fejlődésment, egyenetlen képességstruktúrával.

Az érzékszervi sérülés, akár a vizuális, akár az akusztikus ingerek felvételének és feldolgozásának zavaráról van szó, minden esetben befolyásolja a gyermek világról alkotott képét. Az érzékszerveken keresztül jutnak el hozzá a környezet információi, rajtuk keresztül

tudja a személy ellenőrzése alá vonni saját cselekedeteit és mások hozzá való viszonyulását. Megismerő folyamatait érzékszervei irányítják, működésük nélkül, vagy zavart működésükkel tanulási folyamatai megakadhatnak, vagy más úton szerveződnek, mennek végbe. Valamely érzékszerv működésének kiesésével egyidejűleg megtanulják, hogy figyelmük más érzékelési csatornáikra fókuszáljon, így válik egyre finomabbá, például a látás hiánya miatt tapintási érzékelésük, a hallás hiányával vizuális figyelmük és emlékezetük. A látási és hallási figyelem is tanult képesség, ennek következtében fejleszthető is.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek iskolaérettségét támogató pedagógiai munka a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotónia túrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása.

A migráns gyermek anyaországból hozott kultúrájával, szokásaikkal, hagyományaikkal ismerkedés.

A valamiben tehetséges gyermek tanulási vágyának kielégítése.

Új módszerek és eszközök alkalmazására nyitottak vagyunk, folyamatos továbbképzéssel, ismeretek, tapasztalatok átadásával fejlesztjük, nevelő- személyiségfejlesztő funkcionkat.

7.9. Hagyományápolás

- A népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre késztető elemek kiválogatása fontos feladatunk.
- Nevelőtestületünk minden évben az éves munkaterv elkészítése során megjelöli az egész óvodát érintő hagyományápoló közös programokat, feladatokat.
- A csoportok belső életére vonatkozó hagyományok rendszerét minden csoport maga alakítja ki.
- Az élmények meghatározzák a gyermek egyéniségének alakulását. Nem mindegy tehát, hogy milyen ingerek, hatások, tapasztalatok érik a gyermeket óvodás korban.
- Környezettudatos nevelés keretében a gyermekek ismerkedjenek a természettel, a természetes anyagokkal. Lássák, tapintsák, gyűjtsék azokat és dolgozhassanak is velük. Alakuljon holisztikus látásmódjuk.
- A dalos-játékok, a gyermektánc a közös élmény erejével fokozzák a gyerekekben a közösséghez tartozás tudatát.
- Érezzenek rá a mondókák ritmusára, hangsúlyára, örömmel, szívesen mondják azokat. Figyeljenek fel a mesék bölcsességére, humorára.
- A népi kultúra szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, megismertetése képez fontos feladatot.

- A népszokások jelentős része a naptári évhez fűződik: az évszakok változásaihoz, a napfordulókhoz, a mezőgazdasági munka egyes fázisaihoz, állami és egyházi ünnepekhez. Ezekhez kapcsoljuk a tevékenységeket, élményeket.

Részfeladatunk:

A német nemzetiségi hagyományok és szokások ápolása, a kultúra kincseinek átörökítése, az évszakokhoz kötődő ünnepek megtartása, néptánc megismertetése fontos feladatunk a nemzetiségi csoportokban.

Az etnikai kisebbség zenéjének, táncának, kézműves hagyományainak megismertetése, a mesekincs továbbörökítése segít az identitástudat erősítésében.

A migráns gyermekek anyaországból hozott kultúrkincsének ápolása mellett a magyar néphagyományokkal való ismerkedés.

A tehetséges gyermek kreativitásának kibontakoztatása.

Témakörök:

Ősz :

Őszi munkák (környezettudatos nevelés)

Szüret témahét

Vásár (környezettudatos magatartás kialakításának programja)

Márton nap témahét

Farkas nap (környezettudatos nevelés)

Tél

Advent projekt

András napja

Miklós-nap

Luca nap

Karácsony

Újév

Farsang

Tavaszi

Március 15

Húsvét

Zöldág járás

Májusfa állítás

Pünkösöd

Nyár

Nyári munkák a kertben, földeken

Munkánk során bátran támaszkodhatunk a gyermekek családi hátterére, a szülők, nagyszülők segítségére.

**„a gyökerek persze nem látszanak,
de tudod azok tartják a fát.”
(görög költő)**

7.10. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteit kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán-

és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

– elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

– egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
– feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

- Nevelési cél, hogy óvodáskor végére, iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.

A német nemzetiségi nyelv fejlődésének jellemzői az óvodáskor végére:

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként

- a) a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt;
- b) életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a nemzetiség nyelvén közvetíteni;
- c) tudjon tájékozódni kommunikációs helyzetekben;
- d) ismerje a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is);
- g) ismerkedjék meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel, tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését;

- Die Kinder sollen die Sprache und Kultur der Minderheit kennenlernen und erlernen, ihrem Lebensalter und ihrem einzelnen Entwicklungsstufe entsprechend.

- Den Kindern sollen die sprachlichen Übungen Freude machen.
- Die Kinder sollen eine innige Beziehung zu der deutschen Sprache gewinnen.
- Die Kinder sollen mit den Grundprinzipien der deutschen Sprache vertraut werden.
- Sie sollen sich die Grundkenntnisse in der deutschen Sprache aneignen.
- Der Wortschatz der Kinder soll erweitert werden, mit Wörtern und sprachlichen Wendungen mit Reimen und Gedichten, Kinderliedern, Bewegungsspielen, Kreisspielen und mit einigen Märchen
- Die Kinder sollen an das grammatisch phonetisch richtige Sprechen gewöhnt werden.

A kompetencia alapú óvodai programcsomag hozadéka

A gyerekek számára

„...mindegy, hogy képességeid mekkorák, fő, hogy a tőled telhető legjobbat formáld belőlük és általuk.”

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

A kompetencia alapú program reményeink szerint a gyerekek számára önfeladt, boldog gyermekkort jelent, amelyben

- kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint játszhatnak,
- kedvük, igényeik szerint mozoghatnak térben és időben,
- zenében és festésben, átélhetik a mesék, versek szárnyaló világát,
- átérezhetik a hagyományok üzenetét,
- bábozhatnak, dramatizálhatnak,
- nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, a környezetről, a természet csodáiról, a számok, a mennyiségek birodalmáról,
- játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől,
- a kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják,
- a megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges,
- figyelembe veszik a gyermekek törvényeit is.

A szülők számára

„A gyermekeknek egészséges környezetre van szükségük, és a közösségben nem lehetnek egészségesek szülői támogatás nélkül.”

(Trish Magee)

A kompetencia alapú programcsomag használata során a szülők biztosítékot kapnak arra vonatkozóan, hogy

- a program középpontjában a gyerekek áll;
- a boldog gyermekkort kívánjuk biztosítani a gyereke(i)k számára;
- a program alkalmazása eredményeként a gyermekük az iskolára alkalmas lesz
- gyermekük komplex képességei fejleszthetők;
- figyelembe veszik a gyereke(i) egyéni és életkori sajátosságait;

- értékelik gyermeke(i) azon tulajdonságait, amelyek csak rá jellemzőek;
- gyermekével megtanítják értékelni a másik gyerek másságát is;
- gyermeke(i) számára olyan tudástartalmakat adnak át, amelyek megalapozzák az iskolai tanuláshoz szükséges kultúrtechnikákat;
- gyermekének olyan értékeket (hagyományőrzés, hagyományápolás, a magyar anyanyelv, népdal, mese- és mondavilág, tisztelet, szeretet, megbecsülés, elfogadás, a közösségben való együttélés) közvetít, amelyek örök érvényűek;
- a hangsúly a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztésen van;
- gyermekük nevelő, fejlesztő intézménybe jár;
- a szabad játék a nevelés fő eszköze;
- plusz szolgáltatásokkal (idegen nyelv, számítógépes ismeretek) nem terheli meg a gyermeke(i)t;
- számukra nem jelent többletköltséget;
- a gyermekével való közös gyűjtőmunkát a közös élményfeldolgozás követi;
- az óvodával való együttműködésük szorosabbá válhat, fejlődhet;
- gyermekének több saját élményben, tapasztalatszerzésben lesz része;
- a program figyelembe veszi az észrevételeiket is.

Az óvodapedagógusok számára

„A pedagógus király lehet a gyerek birodalmában, ha nemcsak törvényeket talál ki, hanem figyelembe veszi a gyermek törvényeit is.”

(Ancsel Éva)

Lehetőséget ad

- az óvoda–iskola átmenet, az inkluzív pedagógia, a játék, az érzelem és az erkölcs új tartalmú megközelítésére;
- az iskolára való felkészítés, az iskolaérettség újraértelmezésére;
- az óvoda óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő funkciójának új tartalommal való megtöltésére;
- a céltudatosabb, tervezettebb, hatékonyabb gondozó-, nevelő-, oktatómunka megélésére;
- a nevelési színterek (család, óvoda, iskola) folytonos nevelő hatásának érvényesítésére;
- saját kompetens személyiséggé válási folyamatának megsegítéséhez;
- a saját kompetenciájának fejlesztésére (ismeret, tudás, attitűd);
- olyan pedagógiai, pszichológiai ismeretek megszerzésére, amelyek meglévő ismereteit bővíthetik;
- olyan tudástartalmak elsajátítására, amelyek elméleti megalapozottságot adnak a program szellemiségének átvétele, a program bevezetése, tesztelése, alkalmazása terén;
- olyan beállítódás generálására, amely az óvodapedagógia kidolgozatlan területeit hordozza magában;
- amely befogadóvá teszi az óvodapedagógia új, innovatív pedagógiai jelenségei, történései iránt;

- amely a fejlesztés szükségessége iránti igényét ébren tartja;
- amely a prevenció hatékonyságát hirdeti a korrekcióval szemben;
- a gyerekek differenciálsi szintek (I–II–III.), képességfajták (értelmi, szociális, testi, kommunikációs: verbális, nonverbális) szerinti fejlesztésére;
- a holisztikus látásmód kialakítására, mind a gyermek egész személyiségének fejlesztése, mind a saját látásmódjának fejlesztése terén;
- a pedagógusokkal szemben támasztott, megváltozott követelmények és szerepek teljesítéséhez, betöltéséhez;
- a saját kulturális identitása megtartására;
- a szakmai elismerésre;
- az ön- és továbbképzésre;
- a pedagógiai, a módszertani szabadság megélésére;
- a pedagógiai innovációban való részvételre;
- a programcsomag fejlesztésében való részvételre, a program tesztelése, véleményezése, értékelése kapcsán;
- a programcsomag alkalmazása során megélt pedagógiai jellegű tapasztalatok kicserélésére a programcsomagot kipróbáló, tesztelő, alkalmazó intézményekkel;
- a programcsomagban rejlő élmények szerzésére és megélésére;
- a kiegészítő szindrómájának elkerülésére.

A fenntartó számára

„A gyermek a miénk is, az enyém, a tied, mindannyiunké.”

(Hermann Alice)

A fenntartó bizonyosságot nyerhet a felől, hogy

- az általa fenntartott intézmény szakmai elismerésben részesült azáltal, hogy a pályázat nyertes intézményei közé tartozik,
- biztosított az óvoda pedagógusainak a szakmai ingyenes továbbképzése,
- az általa elfogadott és támogatott óvodai helyi nevelési program a kompetencia alapú óvodai programcsomaggal kiegészülhet és átalakulhat,
- a fenntartása alatt működő óvoda alap- és speciális feladatait a továbbiakban is teljesíteni tudja,
- a programcsomag alkalmazása a meglévő anyagi keret mellett megvalósítható,
- az óvoda alapító okiratának belső tartalma megmarad,
- az óvodát továbbra is a gyermekközpontúság, a gyermeki személyiség értéként kezelése jellemzi,
- vélhetően emelkedni fog a programcsomagot alkalmazó óvodákba beiratkozni kívánó óvodáskorú gyermekek száma.

8. Gyermekvédelem, esélyegyenlőség

„Legyen az óvoda szociális anyaöl a gyermek számára, ahol a gyermeket megilleti a szeretet, tisztelet, megbecsülés, elismerés, bizalom, elfogadás, tolerancia, megértés, együttérzés, gondoskodás, óvás, védelem, barátságosság, derű, béke, nyugalom, kiegyensúlyozottság, harmónia, családi légkör.”

A hátrányos és veszélyeztetett gyermekekre vonatkozóan:

Hátrányos helyzetű gyermek az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akiknek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

E csoporton belül hátrányos helyzetű az a gyermek,

- a) akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen,
- b) akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzetű

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az a fent említett a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,

A halmazottan hátrányos helyzet megállapításához nyilatkozatot ad a szülő. A nyilatkozattétel önkéntes. A **20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet** „NYILATKOZAT halmazottan hátrányos helyzet megállapításához”, amelyet a Polgármesteri Hivatalban lehet kérni. Amennyiben a szülő a nyilatkozatot leadta és a jogszabályi feltételeknek megfelel, a gyermek a jegyző által a halmazottan hátrányos helyzetű gyermekekről vezetett listára kerül, amelyről hivatalos iratot küld a jegyző. Ezt kell benyújtani az óvodába. Így szerez tudomást az intézmény vezetője a gyermek besorolásáról, s arról, hogy ő milyen kedvezményekre, támogatásokra jogosult.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek:

Bölcsődében, óvodában és iskolában az étkezéshez jogszabály szerinti normatív kedvezményt, évi kétszeri egyösszegű támogatást, és külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezményeket igényelhet.

Az ingyen étkezés feltételei:

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül
- tartósan beteg vagy fogyatékos,
- családjában tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek,
- családjában három vagy több gyermeket nevelnek,
- nevelésbe vételét rendelte el a gyámhatóság,
- családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékkal csökkentett, azaz nettó összegének 130%-át

Célunk: A hátrányos helyzetű, vagy veszélyeztetett gyermek felismerése, a hátrányos helyzet illetve veszélyeztetettség okainak feltárása, különbözőség elfogadtatása, majd pedagógiai eszközökkel a káros hatások megelőzése, ellensúlyozása, induló hátrány csökkentése, az iskolalátogatás időben történő elkezdése.

● **A hátrányos helyzetű gyermekek** esélyegyenlőségének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül fejleszthetőek.

● A szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai. Tudatos pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

● A szülővel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az *óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél kiemelt szerepük és felelősségük van.*

A hátrányos helyzetnek számos típusa van, és valamennyiből súlyos kulturális hátrány, esetenként diszkrimináció is következhet. Fontos a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség közötti különbségtétel. A hátrányos helyzet a személyiség bizonyos rétegeit érinti. A veszélyeztetettség az egész személyiség fejlődését gátolja, és a társadalmi beilleszkedési zavart előlegezi meg. Deviáns viselkedéssel, életvezetési problémákkal, morális

defektusokkal, önértékelési zavarokkal jár. A személyiség mentális normalitását rombolja. A gátló tényezők fel nem számolása megfordíthatatlan törést jelent a személyiség további fejlődésében.

A hátrányos és a veszélyeztetett helyzet kapcsolódása:

- a hátrányos helyzetben a szociális tartalom a hangsúlyos;
- a veszélyeztetett helyzetben a pszichés tartalom a súlyosabb;
- nem törvényszerű, hogy a hátrányos helyzet veszélyeztetettségig fajuljon;
- a veszélyeztetettség minden esetben magában foglalja a hátrányos helyzetet;

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek esetében szorgalmazzuk, hogy rendszeresen járjanak óvodába, így napi étkezésük, gondozásuk biztosítottá válik.

Kiemelten gondot fordítunk egyéni fejlesztésükre, segítve óvodai beilleszkedésüket, szociális fejlődésüket.

Sajnos egyre több kisgyermek válik „**válási árvává**”. A szülők különválása testileg-lelkileg megviseli őket, legtöbbször bizonyos területen visszafejlődnek, magatartászavarral vagy szorongással küszködnek. Az óvoda biztosítja számukra a nyugodt, türelmes, szeretetteljes légkört, az óvodapedagógus pedig fokozottabban alkalmazza az egyéni bánásmód elvét. Az óvodapedagógusok az óvodában végzett gyermekvédelmi munkával, a fejlesztő tevékenységgel segíteni kívánják a gyermekek minél egészségesebb, harmonikusabb fejlődését. A program az óvoda–iskola átmenet folyamatának megkönnyítését szolgálja. Ennek érdekében az óvodapedagógusok az óvodáskorú hátrányos helyzetű kisgyerekek hátrányainak csökkentésén dolgoznak, hogy megelőzzék leszakadásukat és a kudarcra ítélt státusukat. A hátrányos helyzet a szociokulturális hátrányt, az ingerszegény környezetet, az érzelmi labilitást és az elhanyagoló bánásmódot is magában foglalja.

A szociokulturális hátrány mögött több tényező rejlik.

A hátrányos szociokulturális környezetben élő gyermekek számára a környezeti ingerek, hatások nem megfelelőek a kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségfejlődéshez, ezért ezek gyakran eredményeznek a normáktól eltérő viselkedést. Ezeknek a kisgyerekeknek az esetét még súlyosbíthatja, ha genetikai hátrányaikkal is meg kell küzdeniük. Az óvodai nevelőmunka során, a gyerekek szociokulturális körülményeinek feltérképezésekor körvonalazódik, hogy kik azok a gyerekek, akiknek családi háttere nem mindig képes biztosítani a gyermek fejlődéséhez szükséges feltételeket.

Ezeknek a tényezőknek a tisztázása nagyfokú tapintatot kíván az óvodapedagógusoktól.

A pedagógiai tapintat elemei

- A gyermek és a szülő méltóságának tiszteletben tartása
- A családtagok elfogadása, és feljük szakmai alázattal való közeledés
- Figyelmes, tiszteletteljes, szakmailag kifogástalan színvonalú segítség
- A gyermek érdekeinek szem előtt tartása

- A szülői problémák jelzésének figyelembevétele (Az a szülő, aki érzi a megértő, segítő hozzáállást, bátrabban jelzi problémáit.)

A szociális hátrányokat kiváltó tényezők

- anyagi nehézségek;
- nem megfelelő lakáskörülmények;
- alkoholizmus a családban;
- a szülők életvezetési problémái;
- a nagycsaládosok gondjai;
- a csonka családok;
- az éppen felbomló családok;
- munkanélküliség;
- a szülők alacsony iskolázottsága;
- érzelmi szegénység;
- hiányos törődés;
- krónikus betegség (akár a gyermeknél, akár a szülőnél);
- ingerszegény otthoni környezet;
- igénytelenség a család részéről

Szociokulturális hátrányból adódó tünetek csökkentése

- Az eltérő kulturális háttérrel rendelkező szülőket partnerként kezelve, a „segítő kapcsolat” elvei alapján közelítünk hozzájuk.
- Partnerkapcsolat kialakításával, toleranciával, empatis magatartással növeljük a kommunikációs teret az óvodapedagógus és a szülő között.
- Megpróbáljuk megnyerni a kisgyereket az együttműködés érdekében.
- Személyes kapcsolatban, a gyermekhez igazított feladattal növeljük a kitartását.
- A kisgyerek leválási nehézségét megértéssel fogadjuk.
- A kisgyerek beilleszkedését fokozottan készítjük elő.
- A gyermek felénk irányuló kötődése érdekében még nyitottabbá válunk.
- Az „egy személyhez kötődést” is sikernek könyveljük el.
- Mi is segítséget kérünk a kisgyerektől, és beszélünk arról, hogy ez milyen jóleső érzés.
- Megadjuk annak a lehetőségét, hogy a kisgyerek szabályokat alkothasson, és pozitívan értékeljük, ha a kisgyerek betartja az önmaga által felállított szabályokat.
- Tevékenységeink az esélyegyenlőség elvének érvényesítését szolgálják.
- Enyhítjük, fékezzük a társadalmi különbségek mechanikus leképeződését, átörökítését.
- Fejlesztjük saját nevelés-módszertani kultúránkat.

A túl gyenge vagy a túl erős ingerkörnyezet is súlyossá válhat az ember, a kisgyerek számára, akár maradandó károsodásokat is okozhat.

A kulcsingerek az ingerek azon fajtái, amelyek az adott környezetben irányítják a viselkedést.

Nagy szerepük van a nevelésben, az adott közösség által megkövetelt viselkedésminták kialakításában.

A környezeti tényezők (a természetes és az épített környezet) is hatást gyakorolnak az emberre, a kisgyerekre. A genetikusan programozott érés csak megfelelő környezeti feltételek mellett érvényesülhet.

Az ingerszegény vagy korlátozó környezet következménye lehet:

- Az idegrendszeri struktúrák érését lelassítja.
- Bizonyos mértékben az érés el is maradhat.
- Hátráltatja a szenzomotoros fejlődést.
- Az egyes területek közötti kapcsolatok nem alakulnak ki, labilissá, sérülékennyé válnak, hibás mechanizmusok jönnek létre.

Az ingerszegény környezet miatti lemaradásból adódó tünetek csökkentése:

- A gyermek megismerése során az óvodapedagógus figyelme kiterjed arra, hogy a kisgyerek mely ingereket, milyen módon és milyen mértékben képes felfogni.
- Az egyes gyermekhez igazítja a neki adekvát ingerkörnyezetet.
- Nyomon követi a kialakított ingerkörnyezet gyermekre gyakorolt hatását.
- Amennyiben szükségét érzi és indokoltnak látja, átalakítja a gyermeket körülvevő ingerkörnyezetet.
- Kialakítja a gyermek számára legmegfelelőbb, legeredményesebb, egyéni és életkori sajátosságaihoz illeszkedő kulcsingereket.
- Gazdagítja a kulcsingereket a gyermek érési fokának megfelelően.
- Megismerteti a kisgyereket a természetes környezet csodáival.
- Megalapozza a kisgyerek környezettudatos viselkedését.
- Elősegíti a kisgyerek teljes személyiségének fejlődését.
- Elfogadó, barátságos ingerkörnyezetet biztosít a kisgyerek genetikusan programozott érésének érvényesüléséhez.
- Gazdag, stimuláló ingereket alkalmaz az óvoda épületén belül (változatos színek, textúrák, gyerekek által készített rajzok, élményképek).
- Változatos helyeket biztosít a kisgyerek számára, hogy ugyanazt a tapasztalatot, ismeretet többféle helyzetben, módon, formában, színben, helyen szerezhesse meg.
- Személyes helyek biztosítását teszi lehetővé a gyermekek számára, amelyeket kizárólag a sajátjuknak érezhetnek. Ez biztosítja számukra az egyediséget, és megengedi, hogy kifejezzék identitásukat, hogy személyessé tegyék az óvodát, és hogy territoriális viselkedésüket gyakorolhassák.
- A teljes óvodai közösséget, mint pedagógiai környezetet gazdag ingerközpontnak tekinti.
- Saját nevelés-módszertani kultúráját fejleszti.
- Az inger-gazdag környezetben felnövő, de érzelmileg elhanyagolt kisgyerekek fejlődésének károsodása sokkal nagyobb mértékű, mint az ingerszegény, de jó emocionális környezetben nevelkedő gyermekeké.

Érzelmi labilitás, elhanyagoló bánásmód

A hátrányos helyzet megjelölést nemcsak a szegénységre, hanem például a gyermekeknek a „szülői szeretettől való megfosztottságára” is használjuk. A magatartási problémák egy részében a gyökerek a család érzelmi-nevelési körülményeiben keresendők.

Az elhanyagolásból adódó tünetek csökkentése:

- Az óvoda alkalmazottaival együtt, segítő-támogató körben áll a gyerekek körül a „bölcső szituáció”-nak megfelelően.
- A gyerekek életkorától függetlenül öbéli játékokat is játszik a gyermekekkel.
- Amennyire csak lehetséges, csökkenti a család és az óvoda által nyújtott minta közötti eltérést.
- Amennyiben szükségét érzi, javaslatot tesz családterápiára, egyéni pszichoterápiára.
- A gyermekek érzelmi állapotainak követése empátikus kapcsolatra, önvizsgálatra, személyre szabott útkeresésre ösztönzi.
- Nevelő, fejlesztő munkája során arra törekszik, hogy a közös élmények örömét, érzelmi többletét a gyerekek is és saját maga is átérezze.
- A kisgyerekekben erősíti az elfogadás érzését.
- Fejleszti a gyermek kötődő- és szeretetképességét.
- Megteremti minden kisgyerek számára azt a legoptimálisabb fejlődést biztosító érzelmi légkört, stabil személyes kapcsolatot, amely az óvodai életükhöz szükséges.
- Olyan elvárásokat támaszt a gyerekekkel szemben, amelyek teljesítőképességüket nem haladják meg.
- A tevékenységformák közül kiválasztja az egyes kisgyerek számára a megfelelőt, az alapján értékeli teljesítményét, ezáltal növeli a kompetenciaélményét.
- A kisgyerekek igényeinek megfelelő lelki törődést, biztatást, megerősítést ad minden gyermeknek.
- Az óvoda valamennyi alkalmazottjával együtt azon fáradozik, hogy érzelmi biztonságot teremtsen a gyermekek számára.
- Fejleszti saját nevelés-módszertani kultúráját.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Alapelvek:

- Minden gyermek sikeressége legyen biztosított
- A gyermek sikeressége az intézmény sikerességének záloga.
- A partnerközpontú működés továbbberősítése.
- A szakmai ismeretek folyamatos bővítése, újítása.
- A településen élő halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek óvodáztatásának biztosítása 3 éves kortól
- Szegregáció elkerülése óvodán belül, a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek elosztása csoportonként arányos legyen
- A nevelés feltételeinek biztosítása az eszköznormában meghatározottak szerint

Sikerkritériumok:

- A gyerekek szeretnek óvodába járni.
- A HHH gyerekek óvodai hiányzása csökken.
- Az óvoda hatékonyan segíti a szociokulturális hátrányok csökkentését.
- A gyermeki, szülői sikeresség fokozódik.
- A gyermekek továbbhaladása a következő fokra biztosítottá válik.
- Megtörténik a folyamatos párbeszéd, kapcsolattartás a partnerekkel.
- Innovatív nevelőtestület.

Sikerfeltételek:

A partneri kapcsolatok erősítése:

- A család és az óvoda értékrendje közeledik.
- Az óvoda- iskola közötti szakmai párbeszéd megvalósul.
- A fenntartóval való együttműködés jó.
- Az összes érintett partner közötti kapcsolattartás megfelelő színvonalú.
- Humán- erőforrás kapacitás biztosítása
- Infrastrukturális feltételek biztosítása

Prevenációs feladatok:

- Az új óvodások befogadását elősegíteni;
- Beilleszkedésüket az adott csoportba a zökkenőmentessé tenni;
- Családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutás segítése;
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segítjük a gyermekek családban történő nevelését;
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése;
- Jó kapcsolat kiépítése a helyi gyermekvédelmi rendszerben érintett szervekkel, személyekkel.
- A prevenció kiterjesztése minden gyermekre;
- A veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet felismerése, az okok megkeresése,- a gyermeki személyiség, a családi háttér, a környezet ismeretének tükrében – feltárása, a káros hatások ellensúlyozása, megszüntetése.

Korrekción feladatok

- Pedagógiai eszközökkel a káros hatások megelőzése, ellensúlyozása
- Felzárkóztatás megszervezése – fejlesztő, felzárkóztató, egyéni programmal – egyéni tehetséggondozással
- Induló hátrányok csökkentése
- Szülők segítése, figyelmük felhívása – családlátogatással, nevelési segítségadással, tanácsadással, anyagi vagy természetbeni juttatás javaslatával.
- Segítő szakemberek igénybevétele - ha szükséges - az okok, problémák feltárása után

Óvó – védő előírások

- Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel történő segítése
- Feladatunk elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermek óvodába kerülését, annak rendszeres látogatását. Szükség esetén a hiányzás jelzése;
- Biztosítjuk a gyermekeket megillető jogokat az óvodán belül, szükség esetén óvó - védő intézkedésekre javaslatot teszünk
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezése
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok megszervezése

Speciális feladatok meghatározása

- Az integrált nevelés elősegítése a gyermekek problémájuk szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában
- Német nemzetiségi és etnikai kisebbségi gyermekek ismerjék meg kulturális értékeiket, alakuljon ki pozitív érzelmi viszony kultúrájuk iránt.
- Ne szégyenkezzenek a cigány gyermekek az etnikai hovatartozásuk miatt.
- A Német Nemzetiségi Önkormányzattal és a Cigány Nemzetiségi Önkormányzattal kapcsolattartás a feladatok megvalósítása érdekében

Baleset megelőzés feladatai

- A gyermekeket életkoruknak megfelelő szinten megismertetjük a balesetveszélyes helyzetekkel, és az ezeket elkerülő technikákkal.
- Folyamatos tapasztalatgyűjtést, módszertani felkészítést végzünk a balesetek elkerülése érdekében.
- A szülőket is bevonjuk a veszély elkerülő magatartásformák, technikák begyakoroltatásába.

Az igazgató feladatai, pedagógiai tevékenységének tartalma:

- A gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése és ennek ellenőrzése, a pedagógiai munka ellenőrzése;
- Az intézmény ellenőrzési, mérési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerének működtetése;
- A gyermek és ifjúságvédelmi feladatok megszervezése, ellátása;
- A nevelő és oktató munka biztonságos feltételeinek megteremtése, a gyermekbalesetek megelőzése;
- A gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése;
- Az egészséges életmód biztosítása;
- Hasson oda, hogy minden harmadik életévét betöltő hátrányos helyzetű gyermek kerüljön be az óvodába,

- Szükség esetén, a családon belüli szociális körülmények figyelembevételével javaslatot tesz a család bevonására a szociális segélyezettek körébe;
- A gyermekekkel kapcsolatos adatok védelme (nyilvántartások vezetése, házirend betartatása).
- Az Esélyegyenlőségi terv elkészítése
Az erről történő:
  - Tájékoztatás
  - Elérhetőség
  - Ismertetés
  - Végrehajtás
  - A dolgozók felkészítése
  - Segítségnyújtás
  - Panaszkezelés

Óvodapedagógusok feladatai, pedagógiai tevékenységük tartalma

- A pedagógus óvodai munkájának kapcsolódnia kell a helyi nevelési programban megfogalmazottak megvalósításához;
- A gyermek személyiségének, családjá világnézetének tiszteletben tartása;
- Értékrendjét, vallási, világnézeti felfogását nem kényszerítheti rá senkire az óvodában;
- A nevelőmunkája során ezekben a kérdésekben nem foglalhat állást;
- Elősegíteni a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását, befogadását, beilleszkedését;
- Biztosítani a gyermeki jogok érvényesülését – szükség esetén óvó-védő intézkedést javasolnak;
- A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet felismerése, okok megszüntetése a család bevonásával, a szükséges szakember segítségével;
- Pedagógiai módszerekkel indulási hátrány kompenzálása;
- Tehetséggondozás megvalósítása, illetve elősegítése;
- Közreműködni a szociális szolgáltatások megszervezésében, az egészségügyi szűrővizsgálatok kérésében, szervezésében;
- Az integrált inkluzív nevelés elősegítése;
- Felzárkóztatás megszervezése;
- A rendszeres óvodába járást figyelemmel kísérni, hiányzást jelezni;
- A családok szociális és anyagi helyzetének ismeretében szociális támogatások elősegítése;
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő nevelését, a szülők szülői szerepének elősegítését;
- Jó kapcsolat kiépítése a gyermekvédelmi szervekkel, személyekkel;
- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése;
- Jogi előírások ismerete;
- Diszkriminációmentes oktatás, nevelés,
- Toleráns légkör biztosítása;

- A témával kapcsolatos képzéseken, programokon való részvétel;
- Az intézkedési tervben foglaltak ismerete, megvalósításában való közreműködés;
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén a jelzés az illetékes kollégának;

A gyermekvédelmi feladatokkal megbízott óvónő, igazgató feladatai, pedagógiai tevékenységének tartalma

- Képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja ezen szempontok érvényesülését;
- A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiszűri a veszélyeztetett gyermekeket, csökkenti, ellensúlyozza, illetve megszünteti az ártalmakat;
- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre (havonkénti lebontás, konkrét tevékenység, felelős megnevezése);
- A nevelési év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadó órájáról, probléma esetén milyen intézményt kereshetnek fel a szülők;
- Évente egyeztet a jegyzővel, a család- és gyermekjóléti szolgálattal, a nyilvántartást illetően;
- Munkájáról évente beszámol a nevelőtestületi értekezleten;
- Folyamatos kapcsolatot tart a családokkal foglalkozó személyekkel, intézményekkel (intézkedést kér, ha szükséges);
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat, és ezt az óvodavezető és a nevelőtestület tudomására hozza;
- Fontos feladata a veszélyeztetettség, illetve hátrányos helyzet kritériumainak meghatározása;
- Az intézményben jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát;
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvónők között;
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, feljegyzi az intézkedéseket, azok eredményességét;
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okai;
- Felderíti a problémás gyermekeket, szükség esetén családot látogat, tanácsot ad;
- Javaslatot tesz a segélyezési formákra, szülőket is segíti ebben;
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében:
  - A terv megvalósításának koordinálása;
  - A terv végrehajtásának nyomon követése;
  - Az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó panaszok kivizsgálása;

Személyi, tárgyi feltételek biztosításának tartalma

- Szakmai, szociális ismeretek elősegítése;
- Szakképzettség megszerzésének támogatása;
- Gyermekvédelmi felelős kinevezése;
- Nevelőtestület – dajkák folyamatos tájékoztatása, továbbképzése;

- Egészséges, nyugodt környezet;
- Fejlesztő eszközök;
- Külön helyiség a szülőkkel való találkozásra;
- Pályázatokon való részvétel – az anyagi lehetőségek bővítésére;
- Segélyszervezetek akciói;
- Indokolt esetben természetbeni juttatás kezdeményezése;
- Rendelkezésre álló pénzeszközök;

Az Intézkedési terv

A Közoktatási intézményi esélyegyenlőségi intézkedési terv alapvető célja, hogy biztosítsa:

- az intézményen belül a szegregációmentességet
- egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését
- az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlőségét.

Célul tűzzük ki:

- az esélyteremtést
- támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálása érdekében
- az esélyegyenlőség előmozdítását az intézmény minden tevékenysége során:
  - a beiratkozásnál, csoportba sorolásnál
  - a gyerekek egyéni fejlesztésében
  - az ismeretközvetítés gyakorlatában
  - az óvodai programok kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében
  - az iskolai továbbhaladás előkészítésében
  - a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében
  - a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel

Megvalósítás

Az intézmény vállalja, hogy:

- **biztosítja** a Települési Esélyegyenlőségi Intézkedési tervben a rá vonatkozó intézkedések megvalósítását;
- **közreműködik** a települési szintű intézkedési terv eredményes megvalósításában, a településen élő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében;
- **biztosítja**, és **vizsgálja**, hogy minden, a működésére, nevelői munkájára vonatkozó iránymutatásba, stratégiai dokumentumba (kiemelten a HNP-be és az intézményi minőségirányítási programba) beépüljenek és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó kötelezettségek és célkitűzések;
- **értékeli, visszacsatolja** és beépíti az intézkedési terv ellenőrzése során szerzett információkat;

- **biztosítja** a pedagógusok felkészítését az intézkedési tervben végrehajtandó feladatokra, felkészültségük értékelését és folyamatos továbbképzésüket az érintett területeken;

Monitoring és nyilvánosság

Az intézkedési terv megvalósulásának nyomon követése

Mód	Gyakoriság	Értékelés	Ellenőrzés	Felelős
Monitoring vizsgálat	kétévente-	Vezető	Év végi beszámoló	Igazgató
Önellenzés	kétévente	Erre alakult team	Év végi beszámoló	Team vezetők
Éves elégedettségmérés erre irányuló kérdései	kétévente	Vezető	Év végi beszámoló	Igazgató
Az adatok átvizsgálása	Évente	Gyerekvédelmi felelős	Októberi statisztika	Igazgató

Az eredményesség értékelése, ellenőrzése

Nyilvánossá tétel	Személyes adatok védelme	Gyakoriság	Résztevők	Felelős
Szülői értekezletek	Elért eredmények	Évente kétszer	Óvodába járó gyerekek szülei	Óvónők
SZSZ értekezlet	Elért eredmények	Évente kétszer	Szülői érdekképviselő tagjai	Igazgató
Éves értékelés	Elért eredmények	Évente egyszer	Képviselőtestület	Igazgató

Konzultáció és visszacsatolás

Biztosítjuk az intézkedési terv kidolgozása során, az elfogadását megelőzően a konzultáció és véleményformálás lehetőségét:

- a fenntartó
- szülők
- a megvalósításban érintett szakmai partnerek képviselőinek bevonásával.

9. Minőségcélok, hosszú távú tervek

Szervezeti céljaink:

Felkészült, innovatív, megújulásra képes legyen az alkalmazotti közösségünk.

Az óvodapedagógusok legyenek a minőség iránt elkötelezettek, mutassanak segítőkészséget a partnereinkkel szemben.

Legyen mérhető az egyéni teljesítmény, illetve a kimutatható fejlődés.

Az egyéni igények, szükségletek és a továbbképzési lehetőségek összehangolása.

A teljesítményértékelés rendszere minden dolgozó számára világos és elfogadható legyen.

Az óvodában a szakmai színvonal emeléséhez szükséges tárgyi feltételrendszer meglétének elősegítése.

Intézményünk saját minőségcéljai:

- Nevelés során követjük a differenciált fejlesztésen alapuló egyéni bánásmód elvét, törődünk gyermekeink testi-lelki egészségével. A nevelési program megvalósításán keresztül a gyermekek készsége, jártassága, képessége az életkornak megfelelő szinten fejlődjön az egyes tevékenységeken keresztül.
- Bemutatjuk és elsajátíttatjuk a kulturált magatartás formáit, normáit, munkára nevelünk, alapvető erkölcsi normákat közvetítünk, a pedagógus etikai kódex betartásával.
- Fejlesztjük a gyermekek esztétikai érzékét, kommunikációs készségét.
- Foglalkozunk a felzárkóztatásra szoruló gyermekekkel, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felkutatásával, hároméves kortól való óvodáztatásukkal.
- Emberi, tárgyi erőforrások biztosítása terén továbbra is célunk, hogy az intézményben magasan kvalifikált óvodapedagógusok dolgozzanak, célunk a szakmai színvonal folyamatos emelése, a módszertani kulturáltság megújítása (kompetencia alapú nevelés, kooperatív tanulási technikák, gyermek- megismerési technikák, drámapedagógia). Munkánk során igénybe vesszük a megfelelő szakemberek segítségét (pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus, gyógytornász stb.).
- Törekszünk intézményünk biztonságos működésének megtartására
- Kialakítjuk a partnerközpontú működést, melynek alapja, hogy nevelésünk feleljen meg a környezet elvárásainak. Számítunk a szülők együttműködésére nevelőmunkánk során.
- Törekszünk a hatékony, takarékos gazdálkodásra.
- Az intézményünk jó hírnevének megtartására.
- Referencia intézményként való működés feladatainak megvalósítása

Az óvodánk általános megítéléséhez kapcsolódó minőségcélok:

- Biztosítjuk intézményünk szabályozottságát szakmai és egyéb területen.
- Partnereink felé nyitottak vagyunk.
- Informatikai bázis bővítése.
- Információs rendszer folyamatos fejlesztése, bővítése.
- IKT stratégia kidolgozása:

Teljesítményértékelésünk szempontjai és az értékelés rendje

Az óvoda nevelési programjában és a minőségirányítási programjában megfogalmazott célok elérése, a feladatok megfelelő színvonalon történő teljesítése valamennyi alkalmazott lehető legjobb teljesítményét kívánja.

A teljesítmény rendszeres értékelése az óvodai szervezet, a vezetés és a pedagógusok számára feltárja a teljesítmény és az elvárások közötti különbséget, hozzájárul fejlesztendő folyamatok, javítandó tevékenységek meghatározásához. Szembesítést jelent az eredményekkel és a hiányosságokkal.

A munka értékeléséből származó eredmények adják a munkahelyi döntések alapját, az előmenetelre, anyagi elismerésre, és a tudás fejlesztésére vonatkoztatva.

A teljesítményértékelés célja:

- az óvodapedagógusok teljesítményének folyamatos, ellenőrzésre épülő reális mérése, objektív értékelése;
- az óvodapedagógusok személyiségfejlesztése, motiválása, a viselkedés befolyásolása;
- az óvodapedagógusok önbizalmának erősítésén keresztül az óvodai szervezeti célok teljesítése, a hatékonyság növelése;
- kontroll lehetőség biztosítása a karriertervek alakításához;
- a munkaerő fejlesztése, a továbbképzési szükségletek meghatározása;
- a személyi döntések megalapozása (előléptetés, jutalmazás, kitüntetés, elbocsátás);
- a munkafeltételek megfelelőségének feltárása, a lappangó feszültségek levezetése;
- a belső kommunikáció és az emberi kapcsolatok javítása;
- az óvodapedagógusokkal szemben támasztott követelményrendszer folyamatos fejlesztése;

10. Együttműködés és kapcsolattartás

Az óvoda kapcsolatai

- Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.
- Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
- Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

- A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Intézményünk a feladatok elvégzésére, a gyerekek egészségügyi, gyermekvédelmi és szociális ellátására, valamint egyéb ügyekben rendszeres kapcsolatot tart fenn más intézményekkel. A kapcsolattartások rendjét az óvoda Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza. **Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között.** A vidék szellemi és fizikai infrastruktúra, az életképes vidéki települések, helyi közösségekhez kapcsolódó nevelési folyamatok hangsúlyában a helyi térségi identitás erősítése kap nagy hangsúlyt. Ezzel biztosított a társadalmi hatás a minőségfejlesztés elvek alapján, vagyis partneri kapcsolat működik a környezet- és természetvédelem érdekében: az óvoda környezetében élőkkel: a szülőkkel, a lakossággal, a környező óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel.

10.1. Hosszúhetény Községi Önkormányzat

A közoktatási törvényben szabályozott fenntartói irányítás alapján a helyi nevelési programunkat önkormányzatunk hagyja jóvá. Mint fenntartónk, biztonságos működésünket finanszírozza.

Fontosnak tartjuk a bizalmon alapuló jó munkakapcsolatot, amely során a felmerült problémák orvosolhatók. Az intézmény **kapcsolatrendszerében** (a fenntartói oldal vonatkozásában, a vidékfejlesztési tézisek érdekében) a tervezésben és a megvalósításban fontos feladatként jelenik meg a helyi igények és szükségletek összhangja.

10.2. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve

közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.

3. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi szervezetekkel, nemzetiségi önkormányzatokkal.

Közös célunk a gyermeki személyiség fejlesztése, az együttnevelés biztosítása, óvodánknak legszorosabb kapcsolata az óvodába járó gyermekek családjával van. Az óvodai nevelés kiegészítője a családi nevelésnek.

A gyermekek életkorának megfelelő **hagyományok ápolása**, gazdagítása megvalósul az óvoda életében a szülők bevonásával, és így **a családdal való kapcsolatban, valamint a település speciális színterein**. A zöld jeles napok (természet-ünnepek, egészségi jeles napok) kiválasztásánál is érvényre jutnak a környezeti adottságok (pl. szüret, vásár, hulladék gyűjtés világnapja). Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat, a felnőttek és a gyermekek környezet- és egészségbarát szemléletét formáló könyveket egyaránt. Alakítják a gyermekek és családtagjaik környezettudatos településlakói és fogyasztói szokásait.

A családdal való együttműködésünk alapelvei:

- A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák a gyermek számára megkönnyítik az óvodai közösségbe való beilleszkedést. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz.
- Nevelési célunk a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése. Az óvodapedagógusok napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, ezáltal az együttnevelés, az együttműködés érdekében a folyamatos párbeszéd feltételrendszere biztosított.
- A szülőket egyenrangú nevelőpartnernek tekintjük ennek alapja a kölcsönös bizalom, segítségnyújtás, korrekt tájékoztatás, családok ismerete;
- Óvónőink segítséget, támogatást nyújtanak a szülőknek, gyermekük fejlesztésében, kéréseiket, javaslataikat komolyan fontolóra veszik, kölcsönösen alkalmazkodnak egymáshoz, ha a helyzet úgy kívánja;
- Az óvónő magatartásában, szakmai felkészültségében példamutató legyen a szülő, a gyermek számára;
- A szülő érezze, hogy szeretik gyermekét az óvodában. Óvodánk nyitott, kezdeményező a szülők felé;
- Folyamatosságot biztosítunk a családi és az óvodai élet szokásrendszerében. Elfogadjuk a család szokás és szabályrendszerét, szükség esetén tapintatosan próbáljuk befolyásolni ezeket. (Figyelembe vesszük egyéni igényüket, szokásaikat);
- Óvodánk minden dolgozója előítéletektől mentesen közeledik a családokhoz, tiszteletben kell tartanunk világnézetüket;

- Óvónőink minden egyes családdal egyénileg találják meg a kapcsolatteremtés, együttműködés, a segítség legmegfelelőbb módját (elvárások, közös célok, rendszeres vélemény feltárás);
- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben élő gyermekek szüleivel az óvónők megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményeznek kapcsolatot;
- A német nemzetiségi csoportokban fontos a szülőkkel, nagyszülőkkel való kapcsolattartás, az identitástudat erősítése, a helyi hagyományápolás, a tájszólás megismertetése;
- Helyi Nevelési Programunkat ismertetjük a szülőkkel;
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknél különösen fontos a szülőkkel való személyes kapcsolat kialakítása, a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása. Rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon. Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása;
- Elkerülhetetlen feladat az óvodapedagógusok integrációs munkájában a szülőkkel való igazi, kölcsönös kapcsolat kiépítése mind a sérült gyermeket nevelő szülőpárral, mind a tipikus módon fejlődő gyermekek szüleivel. A sajátos nevelési igényű gyermek befogadása ezt a kapcsolatot nem nélkülözheti, szükség van a speciális nehézségekkel nem küzdő szülők hozzáállásának alakítására. Az óvodapedagógus ismeretei ezért is elengedhetetlenek, hiszen a szülőtársak felkészítése elsősorban az ő feladata. Bevált gyakorlat a szülői értekezleten megtervezett beszélgetés, melyre meghívhatók a sajátos nevelést igénylő gyermek szülei, esetleg az integrációt segítő gyógypedagógus is. A beszélgetés megtervezése is körültekintést igényel. Az óvodapedagógus saját habitusa, az integrált nevelésre váró gyermek szüleinek választása, ill. a speciális szakember elérhetősége alakíthatja ezt. Az elengedhetetlen azonban, hogy az óvodapedagógus előzőleg már találkozzon a sérült gyermekkel és családjával. Az óvodában jelenlévő intervenció, vagyis a családok problémájával is foglalkozó nevelői munka alapvetően segíti a társadalmi befogadást is;
- Szülői Szervezet támogatása, rendezvényeken, ünnepeken való részvétel,
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása;

A kapcsolattartás jellemzői:

- Az óvodapedagógus kapcsolata a gyermekkel bensőséges, kölcsönös tiszteleten alapul,
- A felnőtt – gyermek, illetve a gyermek – gyermek kapcsolatot a segítőkészség, támogató, elfogadó attitűd jellemzi;
- Az óvónők fontos feladatuknak tekintik a biztonság és a nyugalom megteremtését
- Fontos a pedagógus dicsérő, odaforduló magatartása, a pozitív viselkedés megerősítése, a gyermek pozitív „én” képének kialakítása, fejlesztése;
- Az óvónők reálsan, tapintatosan tájékoztatják a szülőket;
- A szülők bízhatnak a pedagógus diszkréciójában;

- A pedagógus saját példájával hat a szülőre elsősorban;

A kapcsolattartás lehetőségei, formái:

- Beíratás
- Beszoktatás
- Naponkénti párbeszéd, beszélgetések, gyermekekkel kapcsolatos jogi tanácsok, faliújságon információk
- A szülő jelenléte a csoportban
- Szülői értekezlet
- Családlátogatás
- Nyílt napok
- Közös programok, ünnepélyek, rendezvények, munkadélutánok, kirándulások
- Szülői Szervezettel munkaterv egyeztetése, éves terv készítése
- Iskolába lépés után gyerekek nyomon követése

Feladatunk egymás elvárásainak megismerése, rendszeres véleményfeltárás, a közös célok megfogalmazása, megvalósítása.

10.3. Hosszúhetényi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

Az iskolába kerülés a jelenleg érvényben lévő közoktatási törvény alapján csak az óvodából történhet meg.

Az óvodapedagógusok feladata a gyerek iskolára való alkalmassá tétele esetén:

- A feladat folyamat jellegű, a gyermek óvodába fogadásával veszi kezdetét,
- A gyermek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembevételével tervezzük meg a gyerekek fejlesztési programját;
- Figyelembe vesszük a gyerekek érési folyamatait;
- Az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyerekeket megismerve oldjuk meg a 3–6 éves életszakasz feladatait úgy, hogy egyben előkészítjük a következő életszakaszt;
- Nem feledkezünk meg gyerek elemi pszichikus szükségletének kielégítéséről, a játékról, a játékba integráljuk a nevelés többi eszközét is,
- Ellátogatunk közösen az iskolába, egy órára;
- Felelősségteljesen, szakmailag kompetens módon döntünk az egyes gyerek iskolára való alkalmassága felől;
- Információs segítséget adunk a szülők számára, amennyiben úgy érezzük, hogy bizonytalanok gyermekük iskolára való alkalmassága felől;
- Meglátogatjuk a gyerekeket az iskolában (után- követés),
- Tapasztalataink alapján értékeljük ki saját elvárásainkat az iskolával szemben,
- Kölcsönös hospitálási lehetőséget kezdeményezünk;
- A kölcsönös formai elemei váljanak tartalmivá,
- A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt;

- Óvoda-iskola átmenet támogatása, óvoda- iskola átmenetet segítő programmal;
- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása);
- Iskolaválasztás (a kijelölt iskolával, a szabad iskolaválasztással, a halmozottan hátrányos helyzetűek előnybe részesítésével, a sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás) támogatása;

Az együttműködés formái:

- emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása;
- kölcsönös látogatások, tapasztalatgyűjtés;
- szülői értekezleteken való részvételei;
- gyermekek kölcsönös látogatása az intézményekben (nagycsoportosok – első osztályosok);
- közös rendezvények szervezése (családi est, gyermeknap);
- segítségnyújtás szükség szerint;
- szolgáltatások igénybevétele (zene-ovi, könyvtár, kiállítások);

10.4. Orvos, védőnő

A kapcsolat a gyermekek egészséges testi, lelki fejlődésének figyelemmel kísérése, segítése érdekében jön létre.

A védőnő hetente látogatja az óvodát. A gyermek háziorvosa hivatott elvégezni a szűrővizsgálatot, iskolaérettségi orvosi vizsgálatot a nagycsoportosoknál. A község fogorvosa fogászati szűrést végez évente.

10.5. Pedagógiai szakszolgálatok

Baranya Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat

Szükség esetén kérjük a nevelési tanácsadó pszichológusának segítségét, aki kérésünkre tanácsot ad további munkánkhoz. Egyéb esetekben a szülővel megy a gyermek megadott időpontban pszichológiai vizsgálatra.

Minden év december 15-ig küldjük be a vizsgálatra szorult gyermekek jelentkezési lapját, majd a bizottság által közölt időpontban megtörténik a vizsgálat. Évente június végéig jelezzük, a következő nevelési évben esedékes vizsgálatokat.

Baranya Vármegyei Gyermekvédelmi Központ

Az óvodában nevelt állami gondozott gyermekek felügyelője különböző időszakokban felkeresi az óvodát információgyűjtés céljából.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

Segítségét kérjük indokolt esetekben (igazolatlan hiányzások, gyermekek bántalmazása, problémák felmerülése, stb.....).

Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ

Szociális munkás segítséget nyújt egyének családok, társadalmi csoportok, közösségek életében jelentkező problémák gyakorlati kezelése. Probléma megoldási javaslatok kialakításával, a hátrányos mentális és szociális helyzet enyhítése, elősegítve az egyének, családok, csoportok, és környezetük közötti összhangot.

10.6. Német Nemzetiségi Önkormányzat

Segítségüket kérjük a kisebbségi feladataink megvalósításához, így a helyi mondókák, gyermekjátékok, hagyományok, tárgyi emlékek összegyűjtéséhez, dalaik, táncaik, kézművesség bemutatásához.

A nemzeti és etnikai kisebbség és az óvoda kölcsönösen részt vesz - lehetőség szerint- egymás hagyományőrző eseményein. Az alfdorfi testvérközség óvodáival partnerkapcsolat ápolása.

10.7. Egyház

Szülői igényeknek megfelelően, előre egyeztetett időpontban biztosítjuk a hitoktatás lehetőségét, feltételét az óvodában.

11. A Pedagógiai Programmal kapcsolatos intézkedések

Óvodánk 1999. szeptember 1. napjától szervezte meg nevelő munkáját helyi program alapján. Ekkor dolgoztuk ki saját nevelési programunkat.

A Pedagógiai Program érvényességi ideje: határozatlan idejű, 2025. október 28-án lép hatályba.

A Pedagógiai Program felülvizsgálata, módosítása

Felülvizsgálata: évenként, jogszabályi és használhatósági szempontok figyelembevételével.

Módosítása: az óvodaigazgató hatásköre a nevelőtestület bevonásával. Módosítást kezdeményezhet a nevelőtestület, a fenntartó, az óvodaigazgató.

A Pedagógiai Program nyilvánossága

- A hatályba lépett Pedagógiai Programot meg kell ismertetni az óvoda minden alkalmazottjával, óvodahasználóval.
- A Pedagógiai Programban foglaltakról a szülőket is tájékoztatni kell.
- A hozzáférhetőség biztosítását helyben szokásos módon ki kell hirdetni.

Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, az intézmény honlapján is megtalálható. A pedagógiai programról tájékoztatást a szülők a szülői értekezleteken az óvodapedagógusoktól, egyeztetett időpontban óvodaigazgatótól.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai programot a fenntartó jóváhagyta.

Hosszúhetény, 2025. október 27.

PH

.....
polgármester